

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ЛІТЕРАТУРА
ПОЛЬСЬКА ТА ЗАРУБІЖНА
(інтегрований курс)

5 – 12 класи

**Програма для загальноосвітніх навчальних
закладів з польською мовою навчання**

Затверджено Міністерством освіти і науки України

Львів
Видавництво “Світ”
2005

*Затверджено Міністерством освіти і науки України
(Лист № 1/11-6611 від 23.12.2004)*

Видано за рахунок державних коштів. Продаж заборонено

Програму підготували:
Лебедь Р.К., Біленька О.В.

Відповідальна за випуск — Кошкіна Ж.О.

Лебедь Р.К., Біленька О.В.

Література польська та зарубіжна (інтегрований курс):
Програма для 5–12 класів для загальноосвітніх навчальних
закладів з польською мовою навчання. — Львів: Світ, 2005. —
176 с.

ISBN 966-603-450-6.

ISBN 966-603-450-6

© Міністерство освіти і науки України, 2005
© Лебедь Р.К., Біленька О.В., 2005
© Видавництво “Світ”, 2005

ZAŁOŻENIA PROGRAMU

Literatura jako szkolny przedmiot zajmuje szczególne miejsce w procesie ogólnokształcącego nauczania szkoły, jest jednym z najbogatszych źródeł moralno-estetycznych i kulturalno-historycznych wartości.

Program nauczania literatury (polskiej i powszechnej) dla szkół z polskim językiem wykładowym jest opracowany zgodnie z **Państwowymi Standardami**, które obejmują trzy linie kształcące ukazujące obowiązkowy poziom literackiego przygotowania uczniów w warunkach dwunastoletniej szkoły.

Pierwszą linią kształcącą jest **linia aksjologiczna**. Realizujemy ją w programie nauczania poprzez odpowiedni dobór utworów literatury klasycznej pisarzy polskich i światowych. Wybrane utwory polskiej i światowej literatury charakteryzują się dużymi wartościami artystycznymi, są własnością światowej i słowiańskiej kultury. Wcielamy duchowe wartości, które sprzyjają moralnemu wychowaniu oraz służą ogólnemu kulturalnemu i estetycznemu rozwojowi uczniów.

Drugą linią kształcącą jest **linia literaturoznawcza**. Konkretyzuje ona treść i strukturę nauczania w celu głębokiego doznania przez uczniów duchowej i moralno-estetycznej wartości utworów literatury pięknej. Formuje u uczniów całościowe przedstawienie rozwoju światowej i ojczystej literatury od czasów średniowiecznych do współczesności. W programie realizuje się zadanie nauki polskiej literatury w kontekście światowej literatury, czemu sprzyja uwzględnienie historycznie uwarunkowanych przedstawicieli rozwoju światowej i polskiej literatury.

Trzecią linią kształcącą jest **linia kulturologiczna**. Zabezpiecza ona przez pośrednictwo przyciągającej przy nauce programowych utworów informacji historyczno-kulturalnego i socjalno-kulturalnego charakteru, które pozwalają uczniom głębiej poznać zachodzące w literaturze zmiany, ocenić wybitne artystyczne zjawiska jako nie odosobnioną część kultury w całości.

W programie uwzględnia się znaczące miejsce dla nauki polskiej literatury z wzajemnym powiązaniem z literaturą innych narodów, co pozwoli uczniom z powodzeniem opanować ogólnoludzki sens i narodową oryginalność poznawanych utworów. Utwory wyznaczone przez program

opracowywane są także w szerokim kontekście z innymi dziedzinami sztuki — muzyką, kinem, teatrem, sztukami plastycznymi.

Cel przedmiotu — opanowanie przez uczniów ogólnoludzkich duchowych i artystycznych wartości polskiej i światowej literatury, zaciekawienie ich i zachęcenie do czytania oraz zapoznania się z najlepszymi wzorcami literackiego słowa, przyswojenie przez uczniów wiedzy o rozwoju polskiej literatury w kontekście światowego literackiego procesu od najdawniejszych czasów do współczesności, wzbogacenie i rozszerzenie czytelniczego horyzontu.

Literatura jako szkolny przedmiot pomaga uczniom w formowaniu całościowych światopoglądowych wyobrażeń i ogólnoludzkich wartości drogą włączenia przez utwór literacki do kulturowych nagromadzeń swego narodu i ludzkości, w rozszerzeniu kulturalno-poznawczych zainteresowań, w wychowaniu estetycznych wartości i potrzeb.

Główne zadania wytyczone w nauce literatury (polskiej i powszechnej):

- rozwijać u uczniów zainteresowanie do czytania i poznania utworów wybitnych pisarzy polskich i światowych, wychowywać aktywnego i świadomego czytelnika, uczyć ogólnej czytelniczej i językowej kultury, rozwijać twórcze zdolności uczniów, zwracać uwagę na kulturę polemiki, uczyć krytycznego myślenia oraz samodzielnej analizy i oceny przeczytanego utworu;
- ujawniać duchowy i artystyczny potencjał utworów polskiej i powszechnej literatury, wartości jej ogólnoludzkich upodobanych ideałów, sprzyjać temu, żeby one stawały się przykładami dla uczniów;
- uczyć literackich utworów jako sztuki słowa, uczyć pojąć ich artystyczny świat, niepowtarzalność ich indywidualnego stylu autora, zaznaczając narodową oryginalność i ogólnoludzkie znaczenie;
- formować u uczniów umiejętność analizy i interpretacji poznanych utworów, stwarzać sprzyjające psychologiczno-pedagogiczne warunki dla samodzielnych wypowiedzi uczniów w procesie pracy nad artystycznym tekstem, sprzyjać przejawieniu się osobistego stosunku ucznia do przeczytanego utworu i do samodzielnej jego oceny;
- aktywizować artystyczno-twórcze potrzeby uczniów, systematycznie realizować pracę nad rozwojem ich samodzielnej twórczej działalności, ustnej i pisemnej wypowiedzi, pomagać w ujawnieniu indywidualnych zdolności uczniów;

- uczyć aktywnego wykazania osobistego stosunku do omawianego utworu, opanowania kultury podczas prowadzenia dialogu, obcowania w kulturalnym społeczeństwie;
- przygotowywać kwalifikowanych czytelników, umiejących orientować się w różnorodnej współczesnej literaturze pięknej, wybierać książkę do czytania, samodzielnie określać jej artystyczną wartość, sprzyjać temu, żeby czytelnictwo w szkole i po jej ukończeniu stało się ich życiową koniecznością.

Zawartość programu dla klas 5–9 wyznacza się według zainteresowań uczniów i ogólnych zadań wzbogacenia ich życiowego i czytelniczego doświadczenia na podstawie wybranych utworów polskich i światowych pisarzy. Utwory te włączają folklor i literaturę piękną, poruszają problemy dobra i zła, miłości i cierpienia, ludzkiej godności, wspaniałości natury, ludzkiego życia. W adnotacjach do przerabianych tematów uwagę koncentruje się na aktualnych dla współczesnego czytelnika pytaniach i problemach, które dają możliwość traktować utwór literacki w kontekście współczesnego życia. Program skierowany jest na formowanie u uczniów różnorodnych umiejętności pracy z tekstem, w tym także umiejętności dawania pozytywnej charakterystyki bohaterów i uzasadniać ją, umieć komentować fragmenty utworu, analizować jego komponenty, brać udział w dialogu na temat poruszanego problemu. W tym wypadku uczniom daje się możliwość dla większej samodzielnej wypowiedzi ze swojego punktu widzenia.

Adnotacje do przerabianych tematów ułożone są w ten sposób, żeby nauczyciel mógł orientować się w materiale, “rozstawiać” potrzebne akcenty w nim podczas przygotowania się do lekcji i dobrania najbardziej właściwej metodyki ich przeprowadzenia.

Osobliwością danego programu jest integracja programu nauczania literatury polskiej i powszechnej. W 5–7 klasach ona jest realizowana na podstawie zasady tematyczno-chronologicznej, przyciągają w niej uwagę specyficzne właściwości literatury. Materiał nauczania integruje się na podstawie głównych, odpowiadających literaturze pojęć, których opanowanie stanowi określenie literackiego wykształcenia i rozwoju młodzieży.

Tak, więc zgodnie z rozdziałami programu w 5 klasie uczeń zapoznaje się z pojęciami i zagadnieniami: autor, tematyka i bohater utworu oraz tematyka dziecięca i przyrodnicza w literaturze pięknej. Program 6 klasy rozszerza i pogłębia wiadomości uczniów o literackim utworze, jego komponentach, co jest ukazane w poszczególnych rozdziałach (autor,

bohater, fabuła i kompozycja utworu). W 7 klasie materiał nauczania łączy się w rozdziały, które pozwalają uczniom nie tylko zaznajomić się z nowymi utworami polskiej i światowej literatury, ale z teoretyczno-literackimi pojęciami.

Takie podejście daje więcej możliwości dla integracji materiału nauczania zawartego w programie, skoncentrowanie uwagi na wspólnych dla wszystkich literatur właściwościach utworów literackich. Równocześnie zaproponowane utwory w programie są skomponowane tak, że pryncypialnie chronologia ich opanowania nie narusza się. Dzięki temu uczniowie 5–7 klas zapoznają się z najlepszymi utworami polskiej i światowej literatury, będą zapoznani z takimi pojęciami jak: autor i jego twórczość, artystyczny tekst i jego komponenty i inne. Program przewiduje dokładną i następującą po sobie pracę nad opanowaniem, utrwaleniem tych pojęć, wzbogaceniu wiadomości o nich, od tematu do tematu i od klasy do klasy. Na przykład pojęcie autorskiego stosunku do przedstawionych bohaterów w 5 klasie przyswajają się z początku tylko praktycznie, następnie uczniowie powinni zapoznać się ze sposobami wyrażania stosunku do bohaterów przez autora, później to pojęcie się utrwala. Analogicznie w ten sposób zapoznają się z innymi pojęciami i terminami literackimi ukazanymi w podanych rozdziałach. W ten sposób zaproponowana tematyczno-chronologiczna zasada przedstawienia materiału nauczania ma w programie ciągłe i wzajemnie powiązane działanie: z jednej strony, uczniowie uczą się zrozumieć poznany utwór i znaczenie komponentów literackiego tekstu, a z drugiej strony pojąć, jak odbiera go czytelnik, który już opanował niezbędne wiadomości i umiejętności.

W 8 klasie okazuje się program nauczania przejściowym od propeutycznego do systematycznego w 9–12 klasach, wykorzystuje się chronologiczną zasadę integracji materiału nauczania, który jest zjednoczony w rozdziałach według epok literackich kolejno po sobie następujących. Pozwala to uczniom korygować poznawane utwory z określoną historyczną i literacką epoką, dokonywać podsumowań o osobliwościach rozwoju literatury na każdym konkretnym etapie.

Zaczynając od 9 klasy, materiał nauczania integruje się na podstawie historyczno-literackiej, dlatego polska i światowa literatura jest przedstawiona w programie za pomocą bloków nauczania. Każdy z nich jednoczy utwory pisarzy polskiej i światowej literatury określonej historycznej epoki. Następstwo przedstawionych bloków każdej z literatur określa się zmianą epok w światowym literackim procesie. Takie podejście pozwala poznać polską literaturę w kontekście światowej literatury.

W klasach 9–12 polska i światowa literatura jest przedstawiona całościowo: od starożytnej do współczesnej.

Dany program zawiera nową rubrykę „Kontekst nauczania”, w której konkretny utwór proponuje się opracować w zestawieniu z innym wcześniej poznanym na lekcjach (utwory polskich i pisarzy innych krajów). Ta rubryka daje więcej możliwości w realizacji jak wewnątrz literackich tak i między literackich związków, rozszerza czytelniczy horyzont uczniów, pozwala formować u nich komparatywne umiejętności — porównuje postępy i zachowanie bohaterów, zdarzenia i okoliczności w utworach literackich różnych narodów. Oprócz tego uczniowie przyswajają wiadomości kulturologicznego charakteru, udzielając osobliwej uwagi historycznym faktom i geograficznym wiadomościom, właściwościom bytu, narodowego ustroju, opisanych w utworach. To pozwala uczniom rozszerzyć i wzbogacić swoje wiadomości o świecie i ludziach, uzyskać obraz o narodowym samo istnieniu literatur różnych narodów. Kulturologiczny aspekt tej rubryki ma większe jeszcze znaczenie w związku z tym, że poznawany materiał nauczania można rozpatrywać nie tylko w porównaniu z innymi literackimi utworami, ale i z innymi dziedzinami sztuki — muzyką, teatrem, kinem sztukami plastycznymi.

Wiadomo, że wskaźnikiem owocnej pracy nauczyciela jest zainteresowanie uczniów poznawaniem materiałem, utworem literackim, ich wypowiedzi na temat osobistego stosunku do przeczytanego utworu i ocenie jego. W związku z tym szczególną uwagę należy udzielać rozwojowi twórczej działalności i wypowiedzi uczniów w procesie opracowywania tekstu literackiego utworu. Taka praca powinna się przeprowadzać systematycznie na każdej lekcji. Ponadto w programie jest opracowana rubryka „Rozwój twórczej działalności i wypowiedzi”, w której przewidziane są specjalne lekcje nauczania różnymi sposobami opracowywania tekstu literackiego i są określone przykładowe ich tematy. Na tych lekcjach nauczyciel ma możliwość zwrócić szczególną uwagę na formowanie już sprawdzonych w metodyce umiejętności opracowywania tekstów jak również i tych podyktowanych potrzebą czasu. Na przykład nauka umiejętności prowadzenia dialogu, czytać i komentować określony tekst, samodzielnie analizować literacki tekst w stosunku do postawionego zadania.

Istniejąca w programie zasada wariantowości umożliwia nauczycielowi w poszczególnych wypadkach wybierać utwory dla tekstowego nauczania. To dotyczy w wypadku opracowywania bajek, mitów, baśni, lirycznych wierszy, a także większych utworów polskiej i światowej literatury.

W rozdziale „Państwowe wymagania dotyczące poziomu ogólnokształcącego przygotowania ucznia” są konkretyzowane wiadomości i umiejętności uczniów, przyswajane przez nich na każdym etapie nauki. Przewidziane rezultaty uwzględniają treść adnotacji do poznawanego tematu, jak i wymagania do wiadomości i umiejętności uczniów, które powinni opanować w ciągu roku szkolnego. To pozwoli nauczycielowi realnie ocenić (diagnozować) rezultaty w nauce uczniów, stale fiksować stopień ich przedłużenia w zdobywaniu wiadomości i formować umiejętności, a także prawidłowo i w należytej kolejności dozować utrudnienie zadań i kontrolować ich wypełnianie.

Zrealizowaniu zadań literackiego kształcenia i rozwoju uczniów będzie sprzyjać praca nauczyciela, podstawowa w twórczej współpracy z uczniami i stopniowym udostępnianiu im coraz większej samodzielności. To pozwoli uczniom głębiej przyswoić duchowe i moralno-estetyczne bogactwo poznawanych utworów, rozwijać ich czytelnicze umiejętności i artystyczno-twórcze zdolności.

W 10–12 klasach w programie materiał nauczania integruje się jak w 9 klasie. Na historycznej podstawie opracowany jest w formie bloków. Blokowy system pozwala uczniom obrazowo przedstawić i głębiej zrozumieć osobliwości rozwoju polskiej i światowej literatury na każdym historycznym etapie. Takie podejście sprzyja obiektywności i całościowemu opanowaniu światowego literackiego procesu, określa miejsce w nim polskiej literatury.

Wybór materiału nauczania dla programu podporządkowany jest kilku podstawowym warunkom, określającym literackie kształcenie uczniów starszych klas: rozwojowi samodzielnego myślenia, moralnej i intelektualnej sfery osobowości.

W starszych klasach uczniowie posiadają bardziej złożone umiejętności w opracowaniu tekstów, które formują na wszystkich etapach nauki.

Wiadomości które uczeń zdobywa na lekcjach literatury w ciągu 12 lat nauki, kształtowanie pojęć, umożliwiają uczniowi poruszanie się pośród tradycji i kultury współczesnej. Literatura jest najlepszym punktem wyjścia do dyskusji o naszym stosunku do świata i o miejscu, które w tym świecie zajmujemy.

V K L A S A

(2 godziny tygodniowo — rocznie 70 godzin,
czas rezerwowy — 4 godziny)

Treść materiału nauczania	Państwowe wymagania dotyczące poziomu ogólnokształcącego przygotowania ucznia
1	2
<p>Wstęp</p> <p>Rola książki w życiu człowieka. Książka i jej komponenty (okładka, tytuł, spis treści, twórcy książki — autor, ilustrator, redaktor, korektor, zecer itp.)</p>	<p>Wyróżnia rolę książki i czytelnictwa w kulturalnym życiu człowieka. Opowiada o przedmiocie szkolnym — „Literatura”, który proponuje zapoznanie się z utworami polskich i światowych pisarzy. Nazywa komponenty książki.</p>
<p><i>Rozdział I</i> Baśnie polskie i obce</p> <p>Ewa Szelburg-Zarembina „Baśń o kocie w butach”</p> <p>Maria Konopnicka „O sierotce Marysi” (fragmenty)</p> <p>Jan Brzechwa „Wiosna” „Siedmiomilowe buty”</p> <p>Józef Ignacy Kraszewski „Kwiat paproci”</p> <p>Hans Christian Andersen „Słowik”, „Stokrotka”</p> <p>Jakub i Wilhelm Grimmowie „Śnieżka”</p>	<p>Rozumie relację autor — czytelnik. Dostrzega w tekście osobę opowiadającą.</p> <p>Zna treść poznanych baśni, umie opowiedzieć je, objaśnić osobliwości budowy baśni, odróżnia ją od innych poznanych rodzajów literackich.</p> <p>Ocenia zachowanie baśniowych bohaterów i wyraża osobisty stosunek do nich.</p> <p>Porównuje język bohaterów, odróżnia pierwiastek ludowy.</p> <p>Przeciwstawia dobro — zło, ludzkość — egoizmowi.</p> <p>Spostrzega satyrę w treści.</p>

1	2
<p>Charles Perrault „<i>Wróżki</i>”</p> <p>Krótkie opowiadanie o życiu pisarzy — autorów baśni. Odzwierciedlenie w baśniach świata fantastycznego i realnego. Wyrażenie w nich ludowych przykładów najlepszych cech charakteru człowieka; ukazanie odwagi, męstwa, dobroci, pracowitości, twórczości. Pokonanie życiowych trudności w dążeniu do dobra i pokonaniu zła. Rola fantastycznych elementów.</p> <p>Wyraźne czytanie Wyraźnie czyta tekst przestrzegając logiczny akcent, logiczną pauzę.</p> <p>Teoretyczne wiadomości Pojęcie określające baśń, osobliwości jej budowy, języka jej bohaterów. Dialog jako sposób wyrażania myśli, uczuć i nastrojów bohaterów.</p> <p>Kontekst opracowania tematu Obrazy i ekranizacja baśni.</p>	<p>Dokonuje przekładu intersemiotycznego.</p> <p>Odróżnia kłamstwo od zmyślenia literackiego kształtującego świat przedstawiony.</p> <p>Wskazuje realistyczne i fantastyczne elementy świata przedstawionego baśni.</p> <p>Porządkuje wydarzenia zgodnie z chronologią.</p> <p>Ustnie opisuje postać literacką, omawia postępowanie bohaterów, stosuje słownictwo związane z określoną tematyką baśni.</p> <p>Formuluje prawdy baśniowe jako pouczenia wypływające z treści.</p> <p>Umie określić co to jest baśń, wydziela świat fantastyczny, nazywa bohaterów świata fantastycznego i realnego.</p> <p>Zestawia różne epizody, fragmenty baśni z ilustracjami, obrazami i filmami.</p>
<p><i>Rozdział II</i> Utwory związane ze światem i środowiskiem dziecka</p> <p>Bolesław Prus „<i>Anielka</i>”</p> <p>Henryk Sienkiewicz „<i>Janko Muzykant</i>”</p>	<p>Odróżnia główny wątek, wydarzenia, postaci zmyślane i prawdziwe, narratora.</p> <p>Układa plan wydarzeń, wskazuje w opowiadaniu, w powieści, w noweli: opis, dialog, opowiadanie.</p>

1	2
<p>Maria Konopnicka „<i>A jak poszedł król na wojnę</i>”</p> <p>Stanisław Ryszard Dobrowolski „<i>A jak poszedł król...</i>”</p> <p>Maria Dąbrowska „<i>Olek</i>”</p> <p>Konstanty Idelfons Gałczyński „<i>Mali pomocnicy</i>”</p> <p>Obrazy z życia utalentowanych dzieci. Świat dziecięcy w noweli, wierszu, opowiadaniu. Cechy charakteru bohaterów: Anielki, Janka, Olka. Świat zabaw dziecięcych, wzajemne stosunki między dziećmi podczas zabawy. Talent dziecka wiejskiego i jego droga życiowa. Przyjaźń i miłość dziecka do zwierząt.</p> <p>Wyraźne czytanie Właściwa intonacja podkreślająca nastrój utworu.</p> <p>Teoretyczne wiadomości narrator, główny wątek, wydarzenia, bohaterowie (zmyśleni i prawdziwi).</p> <p>Kontekst opracowania tematu Obrazy z życia dzieci uwiecznione w utworach i malarstwie.</p>	<p>Wyodrębnia ciąg zdarzeń (wątki), postacie (wyszukuje wyrazy i wyrażenia nazywające postacie).</p> <p>Rozróżnia literacki portret bohatera (utalentowanego wiejskiego dziecka).</p> <p>Poznaje różnorodność dziecięcych charakterów, wie co to jest poczucie godności.</p> <p>Odróżnia kontrast ukazany dla lepszego zapoznania się z postaciami.</p> <p>Rozróżnia dialog i monolog w utworze.</p> <p>Opowiada treść utworu w chronologicznym porządku, w skrócie.</p> <p>Ustala sytuację mówienia w różnych typach tekstu (kto do kogo, o kim i o czym).</p> <p>Wyraźnie czyta tekst ze zrozumieniem treści.</p> <p>Używa właściwej intonacji zaznaczając modulacją dźwięku nastrój utworów.</p> <p>Zapoznaje się z funkcją narratora tekstu.</p> <p>Wydziela główny wątek w utworze.</p> <p>Przelicza i nazywa wydarzenia i bohaterów utworu (zmyślonych i prawdziwych).</p> <p>Zestawia treść poznanych utworów z obrazami znanych malarzy przedstawiających w swych pracach dzieci.</p>

1	2
<p><i>Rozdział III</i> Ojczysta ziemia i mowa</p> <p>Józef Wybicki <i>„Mazurek Dąbrowskiego”</i></p> <p>Jan Kopczewski <i>„Stary wiarus z Reggio”</i></p> <p>Antoni Słonimski <i>„Polska”</i></p> <p>Władysław Broniewski <i>„Polska mowa”</i> <i>„Miasto kochane”</i></p> <p>Zapoznaje się z genezą powstania hymnu polskiego.</p> <p>Opisuje miejsce, gdzie znajduje się Polska, Warszawa — jej stolica, wie kto najlepiej umie o niej powiedzieć.</p> <p>Wyraźne czytanie Modulacja głosu, właściwa intonacja.</p> <p>Teoretyczne wiadomości Refren. Pieśni. Hymn — rodzaj pieśni. Strofa (zwrotka), wers (powtórzenie).</p> <p>Kontekst opracowania tematu Symbolika państwa, hymn — stosunek każdego obywatela do symboliki swojego kraju.</p>	<p>Pogłębia uczucie narodowe, poznaje hymn, tworzy własny system wartości, postawę patriotyczną.</p> <p>Odróżnia gatunki literackie: proza, wiersz.</p> <p>Zna pojęcia: autor, pisarz, poeta, czytelnik, tytuł.</p> <p>Umie objaśnić co to jest refren.</p> <p>Nazywa uczucia i myśli wyrażone w wierszach.</p> <p>Śpiewa hymn, kolędy, piosenki.</p> <p>Rozumie refren jako powtarzającą się część piosenki, wiersza.</p> <p>Określa pojęcie pieśni i hymnu jako jej rodzaju.</p> <p>Rozumie jak należy się zachować podczas śpiewania hymnu.</p> <p>Wie, gdzie należy czytać głośniejsze i dlaczego.</p> <p>Czyta wyraźnie, przekazuje nastrój utworu.</p>

1	2
<p><i>Rozdział IV</i> Najwięksi polscy poeci</p> <p>Adam Mickiewicz <i>„Zachód słońca”</i> (fragment „<i>Pana Tadeusza</i>”)</p> <p>Adam Mickiewicz <i>„Poranek”</i> (fragment „<i>Pana Tadeusza</i>”)</p> <p>Adam Mickiewicz <i>„Zosia wśród ptactwa”</i> (fragment „<i>Pana Tadeusza</i>”)</p> <p>Juliusz Słowacki <i>„W pamiętniku Zofii Bobrówny”</i></p> <p>Juliusz Słowacki <i>„Wróżka Goplana”</i> (fragment „<i>Balladyny</i>”)</p> <p>Biograficzne fakty z życiorysów klasyków polskich. Obrazy poetyckie przedstawiające piękno przyrody (zachód i wschód słońca, gospodarstwo domowe) we fragmentach „<i>Pana Tadeusza</i>”</p> <p>Wyraźne czytanie Wyraźne czytanie tekstu, odróżnia rolę dźwiękowych i wzrokowych wrażeń w tekście.</p> <p>Teoretyczne wiadomości Dźwiękonaśladownictwo, nadawca w wierszu, obraz poetycki, epitety. Pejzaż, porównania.</p> <p>Kontekst opracowania tekstu Poetyka obrazów przyrody w poznanych utworach (fragmentach), w malarstwie, na ilustracji w podręczniku.</p>	<p>Odtwarza artystyczny obraz poznanego utworu, opisuje zachód i wschód słońca na podstawie fragmentów utworu.</p> <p>Wyodrębia obrazy w tekście lirycznym.</p> <p>Wyjaśnia znaczenia podstawowe i naddane (symbole), porównania i ich funkcje.</p> <p>Rozpoznaje porównanie poetyckie i język codzienny na podstawie połączenia „jak”.</p> <p>Dostrzega poetycką funkcję porównania, epitetu.</p> <p>Przez wyraźne czytanie tekstu ożywia go, wzbogaca, oddaje odpowiedni nastrój.</p> <p>Umie naśladować głosy przyrody i wyszukać je w wierszu jako wyrazy powtarzające się.</p> <p>Odróżnia nadawcę w wierszu, opowiada o nim na podstawie jego słów.</p> <p>Opisuje pejzaż.</p> <p>Wie, co to jest epitet i porównanie.</p> <p>Porównuje pejzaże rodzinnej przyrody przedstawione na dziełach sztuk pięknych (malarstwo, grafika, itp.).</p> <p>Wie, co to jest obraz artystyczny, porównanie, język w prozie i w wierszu.</p>

1	2
<p><i>Rozdział V</i> Współcześni poeci — dzieciom</p> <p>Kazimiera Iłakowiczówna <i>„Samotność”</i> <i>„Zatkane uszy”</i></p> <p>Hanna Januszewska <i>„Lwy”</i></p> <p>Joanna Kulmowa <i>„Słowa prawdziwe”</i> <i>„Księżyc”</i> <i>„Przepis na mazurek”</i> <i>„Litery i żonkile”</i></p> <p>Józef Ratajczak <i>„Liście jak listy”</i> <i>„Miasto na drzewie”</i>, <i>„Szukanie Iwa”</i> <i>„Zaklęcia”</i></p> <p>Czesław Miłosz <i>„Droga”</i></p> <p>Obrazy z życia dziecięcego przedstawione w sposób poetycki przez znanych pisarzy-poetów. Głęboki liryzm, osobliwości poetyckiego języka.</p> <p>Czytanie wyraźne Logiczny akcent, pauza,niżenie tonu głosu.</p> <p>Wiadomości teoretyczne Zwrotka, refren, rym (utrwalenie). Rymy dokładne i niedokładne. Uosobienie, ożywienie.</p> <p>Kontekst opracowania tematu Poetyka literackiego słowa (muzyka, media).</p>	<p>Dzieli wyraz na sylaby, określa ilość sylab w wyrazie, rozpoznaje linijkę wiersza jako wers, postrzega zwrotkę jako graficznie wydzieloną część wiersza, posługuje się terminami: zwrotka, refren, rym (utrwalenie).</p> <p>Wyróżnia rym jako współbrzmienie zakończeń wyrazów w wersie.</p> <p>Wskazuje wyrazy brzmiące identycznie i podobnie.</p> <p>Oznacza literowo wersy rymujące się.</p> <p>Wyraźnie czyta wiersz z intonacją.</p> <p>Recytuje wiersz z właściwą ekspresją, poprawnie artykułuje.</p> <p>Dostrzega związek piosenki z wierszem.</p> <p>Umie określić rym, zwrotkę, wers.</p> <p>Zastosowuje uosobienia i ożywienia w przykładach, korzystając z treści wiersza.</p> <p>Daje przykłady rymu dokładnego i niedokładnego, oznacza go przy pomocy umownych znaków.</p> <p>Poprawnie wymawia, recytuje, naśladuje dźwięki.</p>

1	2
<p><i>Rozdział VI</i> Przysłowia i zagadki</p> <p>Polski folklor. Dziecięca twórczość ludowa (wyliczniki, rymowanki).</p> <p>Znaczenie ludowej twórczości, wyrażanie w niej uczuć, ludowej mądrości i ciągłego dążenia ludzi do dobra, prawdy, piękna i szczęścia.</p> <p>Wyraźne czytanie Dokładność, prawidłowość i czytanie ze zrozumieniem treści.</p> <p>Teoretyczne wiadomości Pojęcie rytmu i rymu.</p> <p>Kontekst opracowania tematu Odzwierciedlenie spostrzegawczości, mądrości, twórczej fantazji w zagadkach, przysłowiach i powiedzeniach. Rozwój działalności twórczej i rozwój mowy. Nauczanie tworzenia wypowiedzi ustnych z elementami rozumowania.</p>	<p>Nazywa małe formy ustnej ludowej twórczości.</p> <p>Zna na pamięć przysłowia na tematy: przyrodnicze, pracy, ojczyzny, stosunków między ludźmi.</p> <p>Wyodrębia w przysłowiu bezpośrednią i przenośną wymowę, mądrość ludową.</p> <p>Odróżnia przysłowia od powiedzenia (złotej myśli).</p> <p>Rozwiązuje zagadki i zauważa w nich twórczą fantazję, doświadczenie i ludowość.</p> <p>Wyraźnie czyta utwory małych form folklorystycznych.</p> <p>Objasnia znaczenie pojęć „rytm”, „rym”.</p> <p>Podaje przykłady rymu i rytmu.</p> <p>Znajduje podobieństwo w zagadkach, przysłowiach i powiedzeniach polskich i innych narodów.</p>
<p><i>Rozdział VII</i> W muzeum, na scenie i na ekranie</p> <p>Opowiadanie biograficzne o Janie Matejce.</p> <p>Helena Boguszevska „<i>Nigdy nie zapomnę</i>”</p> <p>Hans Christian Andersen „<i>W teatrze</i>”</p>	<p>Tworzy ustną, zwięzłą wypowiedź.</p> <p>Umie odnieść się krytycznie do poznanego utworu.</p> <p>Zna epizody z życia wybitnych przedstawicieli kultury i sztuki narodu polskiego i innych narodów.</p> <p>Rozróżnia rodzaje teatru — lalkowy, aktorski.</p>

1	2
<p>Helena Duninówna <i>„Największe wydarzenie mojego dzieciństwa”</i></p> <p>Maciej Kwiatkowski <i>„W krainie radiowych czarów”</i></p> <p>Poprzez krótkie fragmenty utworów ukazanie epizodów z życia wielkich ludzi sztuki.</p> <p>Wielka rola środków przekazu w życiu człowieka.</p> <p>Wiadomości teoretyczne Terminy związane z teatrem, kinem, telewizją, filmem.</p> <p>Kontekst opracowania tematu Związek literatury z innymi dziedzinami sztuki.</p>	<p>Korzysta z pism dziecięcych. Odczytuje ilustracje w piśmie.</p> <p>Rozróżnia rodzaje audycji radiowych (informacyjna, rozrywkowa).</p> <p>Opisuje ustnie utwór ze zwróceniem uwagi na stosunek do literackiego pierwowzoru (na podstawie utworu i jego inscenizacji).</p> <p>Opisuje inscenizację uwzględniając poznane terminy związane z teatrem, radiem, telewizją, filmem.</p> <p>Gromadzi, wyjaśnia i porządkuje pojęcia związane z filmem, teatrem, telewizją, kinem, obrazem, rzeźbą, architekturą, muzeum, sztuką ludową.</p> <p>Korzysta ze słowników terminologii literackiej.</p> <p>Porównuje dziedziny sztuki, ich związek między sobą, posługuje się terminami.</p>
<p><i>Rozdział VIII</i> Opracowanie lektury obowiązkowej, wybranej przez nauczyciela</p> <p>Hans Chrystian Andersen <i>Wybór baśni</i></p> <p>Maria Kownacka <i>„Rogaś z doliny Roztoki”</i></p> <p>Carlo Collodi <i>„Pinokio”</i></p>	<p>Zna treść utworu, wyodrębnia główny wątek, bohaterów i miejsce akcji.</p> <p>Gromadzi słownictwo dotyczące opisu bohatera lub dowolnego epizodu.</p> <p>Potrafi napisać plan wydarzeń i opowiedzieć treść utworu według planu.</p> <p>Może twórczo, według swojej fantazji przedłużyć główny wątek oraz twórczo zmienić zakończenie utworu.</p>

1	2
<p>Krótkie opowiadanie o autorach lektur.</p> <p>Baśnie H.Ch. Andersena opisują realny i fantastyczny świat dziecka. Wzbogacają jego wyobraźnię i marzenia.</p> <p>Maria Kownacka opowiada o przyjaźni dzieci: Józi, Rózi, Jędrka i Marysi do osieroczonego jelonka Rogasia. Dzieci opiekowały się małym Rogasiem, a kiedy wyrósł musiały się pogodzić z faktem rozstania się ze zwierzęciem.</p> <p>Carlo Collodi przedstawia fantastycznego drewnianego pajaca Pinokia, jego Błękitną Wróżkę oraz lisa i kota jako oszustów. Są to postacie ze świata fantazji i świata realnego. Dziecko wzbogaca wyobraźnię poprzez śledzenie wydarzeń związanych z fantastycznymi bohaterami.</p> <p>Wyraźne czytanie Głośne i ciche czytanie tekstu ze zrozumieniem.</p>	<p>Czyta głośno i cicho z właściwą intonacją. Podczas czytania zwraca uwagę na nastrój i uczucia jakie chce wywołać w czytelniku autor.</p>

Na opanowanie materiału — 56 godzin.
Na lekcje rozwoju twórczej działalności i rozwoju mowy — 6 godzin.
Na lekcje omówienia literatury uzupełniającej — 4 godziny (uczniowie samodzielnie wybierają utwory).
Rezerwowe lekcje — 4 godziny.

LITERATURA PRZEZNACZONA DLA OPANOWANIA PAMIĘCIOWEGO

Józef Wybicki — „*Mazurek Dąbrowskiego*”
Ewa Szelburg-Zarembina — „*Wiersze*” (wiersze związane są z porami roku)
Władysław Broniewski — „*Polska mowa*”
Joanna Kulmowa — „*Księżyc*”
Julian Tuwim — „*Dwa wiatry*”
Juliusz Słowacki — „*W pamiętniku Zofii Bobrówny*”

LITERATURA UZUPEŁNIAJĄCA

(utwory przeznaczone dla samodzielnego czytania przez uczniów)

Ludwik Jerzy Kern — „*Ferdynand Wspaniały*”
Janusz Korczak — „*Król Maciuś Pierwszy*”
Jadwiga Korczakowska — „*Spotkanie nad morzem*”
Maria Krüger — „*Ucho, dynia, sto dwadzieścia pięć*”
Jacob i Wilhelm Grimmowie — „*Wybór baśni*”
Sat-Okh — „*Biały mustang*”
Wojciech Żurkowski — „*Porwanie w Tiutiurlistanie*”
E. Burnett — „*Tajemniczy ogród*”
A. i Cz. Centkiewiczowie — „*Odarpi, syn Egigwy*”
J. Parandowski — „*Przygody Odyseusza*”
A. Lingren — „*Rasmus i włóczęga*”
A. Lingren — „*Mio, mój Mio*”
M. Twain — „*Królewicz i żebrak*”
M. Twain — „*Przygody Hucka*”
L.C. Carroll — „*Alicja w Krainie Czarów*”

PODSTAWOWE RODZAJE USTNYCH I PISEMNYCH PRAC Z LITERATURY W 5 KLASIE

Płynne i wyraźne głośne czytanie tekstów literackich i naukowych (w tym także nauka niektórych wierszy na pamięć).

Ustne (i pisemne) dokładne streszczenie (z twórczym zadaniem) fragmentów epickiego opowiadania oraz z elementami opisu (pejzaż).

Ułożenie planu do tekstu literackiego utworu (kilka epizodów).

Ustna zwięzła odpowiedź na pytanie dotyczące treści jednego lub kilku epizodów.

Ustne opowiadanie o bohaterze przerabianego utworu.

Ustna i pisemna wypowiedź ucznia o przeczytanym utworze (z wyrażeniem swojego stosunku do bohaterów).

PODSTAWOWE WYMAGANIA DOTYCZĄCE WIEDZY I UMIEJĘTNOŚCI UCZNIÓW 5 KLASY

Uczniowie powinni znać:

- autora, tytuł i treść przerabianego utworu: głównych bohaterów, kolejność i związek wydarzeń;
- teksty, proponowane przez program dla nauki na pamięć;
- podstawowe pojęcia: epitet, porównanie, uosobienie, pejzaż opowiadanie, temat, literacki bohater, fabuła utworu;
- podstawowe elementy logicznej wyrazistości (pauza, akcent).

Uczniowie powinni umieć:

- świadomie, biegle, wyraźnie czytać głośno znane literackie i naukowe teksty (przykładowe tempo czytania 100–110 słów na minutę);
- wydzielać epizody, ustalać tymczasowy i przyczynowo-skutkowy związek między wydarzeniami w przerabianym utworze;
- znajdować w przerabianym utworze epitety, porównania, uosobienia i objaśniać ich rolę w kontekście;
- opowiadać ustnie i pisemnie (w formie streszczenia) epizod (lub kilka epizodów), układać plan niewielkiego epickiego opowiadania;
- dawać zwięzłą ustną odpowiedź na pytania nauczyciela i podręcznika;
- wypowiadać się na temat własnego stosunku do bohatera literackiego utworu;
- określać stosunek autora do bohaterów na podstawie przedstawienia ich postępowania i zachowania;
- określać miejsce logicznego akcentu i logicznej pauzy w oddzielnych fragmentach;
- podczas czytania dialogu z podziałem na role przekazywać szczegóły nastroju postaci;
- umiejętnie korzystać z informacji zawartej w wypisach, w przeczytanych książkach i ze słowników.

VI KLASA

(2 godziny tygodniowo — rocznie 70 godzin,
czas rezerwowy — 4 godziny)

Treść materiału nauczania	Państwowe wymagania dotyczące poziomu ogólnokształcącego przygotowania ucznia
1	2
<p>Wstęp</p> <p>Literatura piękna i jej wpływ na czytelnika. Znaczenie czytania utworów literatury pięknej pisarzy narodów świata i wpływ czytelnictwa na kulturalny rozwój społeczeństwa. Książka jest moim przyjacielem.</p>	<p>Nazywa główne pozytywne właściwości literatury pięknej — ukazanie rzeczywistości w obrazach sztuki literackiej.</p> <p>Objaśnia jak oddziałuje sztuka słowa na czytelnika, jaką rolę pełnią książki w życiu człowieka.</p> <p>Opowiada o swoich wrażeniach po samodzielnym przeczytaniu literackich utworów.</p> <p>Nazywa ulubionych bohaterów książek pisarzy polskich i innych narodów.</p>
<p><i>Rozdział I</i> Idzie jesień — koniec wakacji</p> <p>Anna Kamińska „<i>Koniec wakacji</i>”</p> <p>Czesław Miłosz „<i>Ojciec objaśnia</i>”</p> <p>Maria Dąbrowska „<i>Odjazd</i>” (fragment książki „<i>Uśmiech dzieciństwa</i>”)</p> <p>Tadeusz Różewicz „<i>Bursztynowy ptaszek</i>”</p>	<p>Formułuje refleksje wywołane treścią wiersza.</p> <p>Rozumie przenieśnię i umie je wyodrębnić.</p> <p>Wyodrębnia postać mówiącą w wierszu (postać fikcyjna, poeta itp.)</p> <p>Rozumie funkcję opisu w poezji i codziennym języku.</p> <p>Dzieli wers na sylaby, robi pauzy głosowe (wewnątrz wersu krótszą, na końcu dłuższą).</p>

1	2
<p>Teoretyczne wiadomości Postać mówiąca w wierszu. Intonacja wierszowa. Funkcja opisu w poezji.</p> <p>Wyraźne czytanie Poprawnie czyta wiersz w odpowiednim tempie zgodnie z jego budową.</p> <p>Kontekst opracowania tematu Obraz przyrody w wyobrażeniu dziecka.</p>	<p>Wyróżnia postacie, wydarzenia, czas i miejsce akcji (realistyczne i fantastyczne).</p> <p>Na podstawie tekstu nazywa uczucia i podaje ich przyczyny.</p> <p>Opisuje przejścia bohaterów.</p> <p>Dostrzega dosłowny i ukryty sens wiersza; obraz jesieni, obraz końca życia itp.</p> <p>Wyrabia wrażliwość estetyczną, opisuje uczucia.</p>
<p><i>Rozdział II</i> W szkole</p> <p>Jan Brzechwa „Globus”</p> <p>Janusz Korczak „Szkoła”</p> <p>Stanisław Ryszard Dobrowolski „Moja pierwsza czytelnia”</p> <p>Teoretyczne wiadomości Nadawca i adresat w wierszu. Rola biblioteki w szkole.</p> <p>Wyraźne czytanie Czytanie informacyjne, krytyczne i twórcze. Wyraźne czytanie tekstu z odpowiednim przestankowaniem.</p> <p>Kontekst opracowania tematu Rola szkoły w życiu dziecka.</p>	<p>Wie, co to jest strofa, wers, intonacja wersów, pauza.</p> <p>Wypowiada się i uzasadnia swoją wypowiedź na podstawie wyszukiwanych fragmentów tekstu.</p> <p>Umie bibliograficznie opisać książkę.</p> <p>Opisuje wrażenia czytelnika, wypowiada się o działalności biblioteki w szkole, gromadzi słownictwo.</p> <p>Odróżnia nadawcę i adresata wiersza.</p>

1	2
<p><i>Rozdział III</i> W świecie mitów</p> <p>Wierzenia starożytnych Greków. Bogowie i ludzie w ich mitach i legendach.</p> <p>Jan Parandowski „<i>O mitach greckich</i>” „<i>Dedal i Ikar</i>”</p> <p>Wanda Markowska „<i>Demeter i Kora</i>” (fragmenty z książki „<i>Mity Greków i Rzymian</i>”)</p> <p>Paweł i Witold Cienkowski „<i>Po nitce Ariadny do stajni Augiasza</i>”</p> <p>Cland-Catherine Ragache, France Philips „<i>Dar rzeki</i>” (fragment książki „<i>Wilki</i>” Mity i legendy)</p> <p>Wanda Markowska „<i>Szyf</i>”</p> <p>Robert Graves „<i>Prometeusz</i>” (fragment książki „<i>Mity greckie</i>”)</p> <p>Homer „<i>Odyseja</i>” (fragmenty — pieśni IX,X,XII)</p> <p>Leopold Staff „<i>Odys</i>”</p> <p>Kornel Ujejski „<i>Maraton</i>”</p>	<p>Zna pojęcie mitologii i mitu.</p> <p>Tworzy samodzielnie kilkudzaniową wypowiedź na temat wierzeń Greków dotyczących różnych zjawisk przyrody.</p> <p>Umie na podstawie tekstu wyjaśnić sposób wpływu mitologii na nasz język (frazeologizmy: nić Ariadny, olimpijski spokój itd.).</p> <p>Rozumie przynależność do kultury europejskiej, poszerza słownictwo.</p> <p>Ocenia cechy osobowości postaci rzeczywistych.</p> <p>Uzasadnia więź przyczynowo-skutkową na podstawie wydarzeń.</p> <p>Wyszukuje fragmenty tekstu do podanego tematu.</p> <p>Opowiada o dziejach Odysa, na podstawie planu.</p> <p>Wyjaśnia przenośny sens wiersza.</p> <p>Potwierdza wpływ literatury greckiej na literaturę polską.</p> <p>Wie, co to jest rytm wiersza (głosowa pauza wewnątrz wersu i na końcu),starannie wymawia wyrazy rymujące się, właściwie moduluje, przestrzega tempo i siłę głosu.</p>

1	2
<p>Teoretyczne wiadomości Pojęcie mitu i mitologii. Odróżnienie mitu od baśni. Frazeologizmy.</p> <p>Kontekst opracowania tematu Cechy wspólne i różnice w mitach różnych narodów na temat powstania świata i człowieka.</p>	<p>Przygotowanie do twórczej pracy 1. Poznajemy świat greckich bogów. 2. Dlaczego uznaje się Prometeusza za najpiękniejszą postać mitologii greckiej? 3. O „czarodzieju, który ptakom wydarł tajemnicę lotu”. 4. Jak się w starożytnej Grecji odbywały zawody sportowe?</p>
<p><i>Rozdział IV</i> Pieśni i legendy</p> <p>Artur Oppman <i>„Syrena”</i></p> <p>Stefan Krzysztof Kuczyński <i>„Herb Warszawy”</i></p> <p>Izabela Koniusz <i>„Dwie rzeki”</i> (fragment książki <i>„Legendy znad Odry”</i>)</p> <p>Krzysztof Seliga <i>„Zofka z Sandomierza”</i></p> <p>Anna Kamieńska <i>„O pieśniach ludowych”</i></p> <p>Julian Przyboś (antologia polskiej pieśni ludowej — fragmenty)</p> <p><i>„Zachodźże, słoneczko”</i> <i>„Plon niesiemy, plon”</i> <i>„Zakukała kukuleczka”</i> <i>„Idzie żołnierz borem, lasem”</i></p> <p>Kazimiera Hłakowiczówna <i>„Święty Kazimierz”</i></p>	<p>Wie, co to jest legenda (podanie).</p> <p>Wyróżnia świat fantastyczny od faktów rzeczywistych — historycznych.</p> <p>Umie opisać herb Kijowa, Warszawy i innych miast.</p> <p>Opisuje posąg Światowida. Opowiada o wydarzeniach legendarnych i historycznych, gromadzi słownictwo.</p> <p>Ukazuje związek legendy z historią kraju, wymienia cechy charakteru bohaterki Zofki.</p> <p>Znajduje różnicę między baśnią, legendą i mitem.</p> <p>Wie, co to jest pieśń ludowa, refren, wyszukuje strofy zbudowane na zasadzie kontrastu (smutek — radość, nadmiar — brak).</p> <p>Odróżnia wyrazy zdrobniałe.</p> <p>Umie odróżnić nastrój pieśni.</p> <p>Nazywa uosobienia (zimy, wiosny).</p>

1	2
<p>Alojzy Jirásek „<i>O Czechu</i>” (fragment z książki „<i>Stare podania czeskie</i>”)</p> <p>Maria Krüger „<i>Dziewczyna i gwiazdy</i>” (podanie afrykańskie)</p> <p>Teoretyczne wiadomości Legenda i podanie. Pieśni ludowe i ich pochodzenie. Różnica między baśnią, legendą i mitem. Uosobienia. Świat fantastyczny i fakty historyczne.</p> <p>Wyraźne czytanie Czytanie twórcze, rozpoznawanie w tekstach cech podania, motywów wędrownych. Czytanie staranne i wyraziste.</p> <p>Kontekst opracowania tematu Zrozumienie: genezy legendy i jej znaczenia dla kształtowania postaw odbiorcy, funkcji odrealniania faktów historycznych.</p>	<p>Zna popularne przysłowia ludowe.</p> <p>Opisuje postacie.</p> <p>Opowiada według planu.</p> <p>Prace twórcze 1. Opisz herb Warszawy i Kijowa. 2. Opisz swoimi słowami posąg Światowida. 3. Oceń cechy charakteru i postępowanie Zofki. 4. Wymień cechy pieśni ludowej i daj odpowiednie przykłady. 5. Napisz plan opowiadania „Dziewczyna i gwiazdy” i na podstawie planu przygotuj opowiadanie o dobrej Mbi.</p>
<p><i>Rozdział V</i> Świat bajki</p> <p>Ezop — twórca pierwszych bajek. Ośmieszanie wad ludzkich pod postaciami zwierząt.</p> <p>Krótką notą o Ignacym Krasickim i jego twórczości.</p> <p>Ignacy Krasicki — bajki:</p>	<p>Wie, co to jest bajka i morał.</p> <p>Nazywa cechy bohaterów bajek, czyta starannie, formułuje morał, dostrzega alegorię.</p> <p>Próbuje wyrażać własne opinie i oceny dotyczące dobra i zła.</p> <p>Podejmuje próby porządkowania własnej wypowiedzi.</p>

1	2
<p>„Wół i mrówki” „Żółw i mysz” „Lis i wilk” „Wilczki” „Przyjaciele”</p> <p>Ignacy Krasicki „Czapla, ryby i rak”</p> <p>Adam Mickiewicz „Lis i kozieł”</p> <p>Leonardo da Vinci „Figowiec”</p> <p>Jean de La Fontaine „Konik polny i mrówka”</p> <p>Wyraźne czytanie Staranne i wyraźne czytanie jednej osoby oraz z podziałem na role, inscenizacja.</p> <p>Teoretyczne wiadomości Bajka i morał bajki jako pouczenie, narodowa mądrość. Bajka jako gatunek literacki. Alegoria.</p> <p>Kontekst opracowania tematu Przedstawienie bajek jako gatunku literackiego. Mądrość narodowa w bajkach pisarzy polskich i innych narodów.</p>	<p>Czyta bajkę z podziałem na role.</p> <p>Objaśnia pojęcie bajki i alegorii.</p> <p>Zauważa w morale bajki narodową mądrość.</p> <p>Zna na pamięć 2–3 bajki.</p> <p>Przygotowanie do szerszej odpowiedzi pisemnej na tematy:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Na podstawie poznanych bajek I. Krasickiego uzasadnij, że każda z bajek jest zbudowana na zasadzie kontrastu. 2. Odszukaj w każdej bajce morał, czyli pouczenie. 3. Opowiedz swoimi słowami co przydarzyło się czapli? 4. Na czym polega sztuka słowa w bajkach I. Krasickiego?
<p><i>Rozdział VI</i> Tradycje ludowe</p> <p>Tomasz Chłudziński „Zdrowia, szczęścia winszujemy”</p>	<p>Opowiada o starodawnych zwyczajach wielkanocnych, o zwyczajach w różnych regionach kraju.</p>

1	2
<p>Maria Ziółkowska „Kraszanki, pisanki”</p> <p>Konstanty Idelfons Galczyński „Wróbla Wielkanoc”</p> <p>Wyraźne czytanie Czyta wyraźnie z odpowiednim tempem i intonacją.</p> <p>Kontekst opracowania tematu Tradycje ludowe w życiu rodzinnym każdego człowieka i narodu.</p> <p>Teoretyczne wiadomości Historia tradycji narodowych i rodzinnych.</p>	<p>Rozróżnia adresata wiersza. Argumentuje swoje wypowiedzi przy pomocy fragmentów wiersza.</p> <p>Opisuje jako odbiorca swoje wrażenia i myśli.</p>
<p><i>Rozdział VII</i> W kręgu kultury</p> <p>Wanda Chotomska „Dwaj panowie przed teatrem”</p> <p>Jan Kreczmar „Co to było za zwierzę?”</p> <p>Eugeniusz Szermentowski „Własna droga” (fragment książki „Młodość, talent, animusz”)</p> <p>Jan Edward Kucharski „Przed szklanym ekranem”</p> <p>Teoretyczne wiadomości Dialog opowiadanie, opis (utrwalenie). Zawód aktora i słownik teatralny.</p>	<p>Rozróżnia dialog, opowiadanie i opis.</p> <p>Czyta z podziałem na role.</p> <p>Właściwie intonuje słowa bohaterów.</p> <p>Umie naśladować głosowo i ruchowo bohaterów tekstu.</p> <p>Zapoznaje się z pracą aktora, wzbogaca słownik teatralny.</p> <p>Dzieli się z innymi na temat przeczytanego tekstu.</p> <p>Rozumie sens tytułu, akapitu.</p> <p>Ustala o czym lub o kim mówi nadawca.</p>

1	2
<p>Kontekst opracowania tematu Przekaz słowa literackiego poprzez telewizję, teatr, radio.</p> <p>Wyraźne czytanie Wyraźnie czyta z podziałem na role, naśladuje głosowo bohaterów utworów.</p>	
<p><i>Rozdział VIII</i> Utwory klasyki literackiej</p> <p>Krótką biografią wybitnych przedstawicieli literatury polskiej — Adama Mickiewicza i Juliusza Słowackiego.</p> <p>Adam Mickiewicz „<i>Świtez</i>” „<i>Śmierć Pułkownika</i>”</p> <p>Jan S. Kopczewski „<i>Prawda o Emilii</i>”</p> <p>Juliusz Słowacki „<i>Sowiński w okopach Woli</i>”</p> <p>Karol Koźmiński „<i>Obrońca Woli</i>”</p> <p>Juliusz Słowacki „<i>Listy do matki</i>”</p> <p>Wyraźne czytanie Czyta z odpowiednią intonacją wyraźnie, ze zrozumieniem tekstu.</p> <p>Teoretyczne wiadomości Motyw wędrowny w tekście. Fikcja literacka i prawda historyczna. Wiersz biały.</p>	<p>Wyszukuje wątki fantastyczne.</p> <p>Wyodrębnia motywy wędrowne, strofy wywołujące nastrój grozy.</p> <p>Znajduje w utworze fikcję literacką i prawdę historyczną.</p> <p>Umie powiedzieć jak jest zbudowany wiersz (strofy, wersy, ilość sylab w wersie, rym lub brak rymu, wiersz biały).</p> <p>Porównuje i argumentuje swoje wypowiedzi na tematy przyczynowo-skutkowe, wynikające z treści utworu.</p> <p>Wie jak napisać list.</p> <p>Wyróżnia przerwę w wierszu.</p> <p>Twórcze prace</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Jakie postacie i wydarzenia historyczne są opisane w wierszu „<i>Śmierć Pułkownika</i>”? 2. Wskaż w balladzie „<i>Świtez</i>” motywy wędrowne znane ci z podań ludowych. 3. Okoliczności śmierci generała Sowińskiego.

1	2
<p>Poprawne pisanie listów (utrwalenie). Przerzutnia.</p> <p>Kontekst opracowania tematu Zrozumienie genezy legendy, oddziaływanie na uczucia patriotyczne, ukazanie faktów historycznych i fikcji literackiej.</p>	<p>4. Wybierz list, który według Ciebie mógł być najmiłszy dla matki Juliusza Słowackiego.</p>
<p><i>Rozdział IX</i> Opracowanie lektury obowiązkowej (wybranej przez nauczyciela)</p> <p>Henryk Sienkiewicz „<i>W pustyni i w puszczy</i>”</p> <p>Autor opisuje przeżycia i przygody Nel i Stasia podczas podróży po Afryce.</p> <p>Mark Twain „<i>Przygody Tomka Sawyer</i>”</p> <p>W książce autor opisuje perypetie życiowe Tomka, głównego bohatera i jego kolegów.</p> <p>Ferenc Molnar „<i>Chłopcy z Placu Broni</i>” Autor opisuje chłopców z Placu Broni, którzy między sobą walczą o Plac, który jest symbolem Ojczyzny.</p> <p>Teoretyczne wiadomości Zapoznanie się z lekturą obowiązkową. Dyskusja na temat problematyki utworów. Zasady kulturalnej rozmowy i dyskusji. Charakterystyka postaci.</p>	<p>Zna treść utworu.</p> <p>Wyodrębnia główny i poboczny wątek bohaterów i miejsce akcji.</p> <p>Potrafi opowiadać treść według napisanego planu.</p> <p>Gromadzi słownictwo dotyczące opisu bohatera lub wydarzenia.</p> <p>Umie znaleźć bohatera o cechach dodatnich. Wskazuje bohatera którego chce naśladować.</p> <p>Dokonuje prezentacji lektury i wyraża swoją opinię. Zwraca uwagę na estetykę swej wypowiedzi.</p> <p>Zaznacza odpowiednie fragmenty, cytuje, komentuje.</p> <p>Prowadzi dyskusję ze świadomym zastosowaniem wyrazów i zwrotów uwytłaczających stanowisko dyskutanta.</p> <p>Ocenia sytuację, rozpoznaje i nazywa uczucia bohatera literackiego.</p>

1	2
Kontekst opracowania lektury Zapoznanie z obowiązkową lekturą dostosowaną do wieku i zainteresowań uczniów.	

Na opanowanie materiału — 56 godzin.
 Na lekcje rozwoju twórczej działalności i rozwoju mowy — 6 godzin.
 Na lekcje omówienia literatury uzupełniającej — 4 godziny (uczniowie samodzielnie wybierają utwory).
 Rezerwowe lekcje — 4 godziny.

LITERATURA DO OPANOWANIA PAMIĘCIOWEGO

Julian Tuwim <i>„Strofy o późnym lecie”</i> Tadeusz Kubiak <i>„Na start”</i> Maria Konopnicka <i>„Pieśń o domu”</i> Józef Ratajczak <i>„Rozmowa ciszy”</i> Stanisław Grochowiak <i>„Na słotę”</i>	Uczy się tekstu na pamięć. Uwzględnia intonację własną dla każdego wiersza. Zwraca uwagę na emocjonalność oraz na uczucie, nastrój wywołany w wierszu. Kontroluje własną recytację, porównuje z innymi.
--	--

LITERATURA UZUPEŁNIAJĄCA

(Utwory przeznaczone dla samodzielnego czytania przez uczniów)

Gustaw Morcinek — *„Łysek z pokładu Idy”*
 Janusz Domagalik — *„Pięć przygód detektywa Konopki”*
 Eliza Orzeszkowa — *„Dobra Pani”, „A.B.C.”*
 Wiktor Woroszyński — *„Cyryl, gdzie jesteś?”*
 Zygmunt Nowakowski — *„Przylądek Dobrej Nadziei”*
 Halina Rudnicka — *„Uczniowie Spartakusa”*
 Seweryna Szmaglewska — *„Czarne stopy”*
 Maria Dąbrowska — *„Pies”, „Ptaki”*
 Maria Konopnicka — *„Dym”, „Nasza szkapą”, „Urbanowa”*
 James Oliver Curwood — *„Łowcy wilków”*
 Janatan Swift — *„Podróże Guliwera”*
 Adolf Gjems-Selmer — *„Nad dalekim cichym fiordem”*
 Wiliam Makepiece Thackeray — *„Pierścień i róża”*
 R.R.J. Tolkien — *„Rudy Dżil i jego pies”*

PODSTAWOWE RODZAJE USTNYCH I PISEMNYCH PRAC Z LITERATURY W 6 KLASIE

Biegłe głośne czytanie literackich i naukowych tekstów (także wyuczonych na pamięć).

Ustna i pisemna wypowiedź (streszczenie) — dokładne i zwarte — fragmentów epickiego utworu, w tym z elementami opisu (pejzaż, portret).

Ułożenie planu opowiadania o bohaterze.

Rozwinięta ustna i pisemna odpowiedź na temat treści kilku epizodów lub części przerabianego utworu. Ustne i pisemne wypracowanie — rozważanie o bohaterze literackiego utworu.

Ustna i pisemna ocena przeczytanego literackiego utworu, artystycznej sztuki, filmu i telewizyjnego programu (z wyrażeniem swojego stosunku do bohaterów i wydarzeń w utworze).

PODSTAWOWE WYMAGANIA DOTYCZĄCE WIEDZY I UMIEJĘTNOŚCI UCZNIÓW 6 KLASY

Uczniowie powinni znać:

- tytuły i autorów przerobionych utworów;
- akcję utworu (fabułę) i bohaterów poznanych utworów;
- podstawowe pojęcia: portret, pejzaż, alegoria, uosobienie, epitet, metafora, temat i idea, fabuła i kompozycja literackiego utworu, sposoby wyrażenia autorskiego stosunku do bohaterów.

Uczniowie powinni umieć:

- przedstawić w wyobraźni artystyczne obrazy narysowane przez pisarzy i słownie ich objaśniać;
- wydzielać epizody w przerabianym utworze i określać ich znaczenie dla charakterystyki ich bohaterów;
- wydzielać podstawowe epizody w literackim utworze i komentować je;
- znajdować w tekście przerabianego utworu środki artystyczne i objaśniać ich rolę w kontekście;
- dokonać charakterystyki bohatera przerabianego utworu wyrażając własny stosunek do niego;
- prawidłowo, biegle i głośno czytać literackie, naukowo-popularne i publicystyczne teksty;
- wyraźnie czytać literackie utwory;
- czytać monolog postaci, przejawiając swój stosunek do niej.

VII KLASA

(2 godziny tygodniowo — rocznie 70 godzin,
czas rezerwowy — 4 godziny)

Treść materiału nauczania	Państwowe wymagania dotyczące poziomu ogólnokształcącego przygotowania ucznia
1	2
<p>Wstęp Człowiek jako główna postać przedstawiona w literaturze pięknej. Osobowość autora, jego trud, rozumienie świata i odnoszenie się do przedstawionych bohaterów.</p>	<p>Opierając się na wiadomościach zdobytych na lekcjach literatury w poprzednich klasach, objaśnia, że główną postacią przedstawianą w literackim utworze jest człowiek; z nim związane są wydarzenia, przedmioty, przyroda; podaje przykłady stosunku autora do przedstawionych przez niego bohaterów (z utworów poznanych w klasach 5–6).</p>
<p><i>Rozdział I</i> Świat rzeczywisty w utworach pisarzy</p> <p>Edward Stachura <i>„Jasny pobyt nadrzeczny”</i> (fragmenty)</p> <p>Truman Capote <i>„Tamta gwiazdka”</i> (fragmenty)</p> <p>Konstanty Idelfons Gałczyński <i>„Pieśń o żołnierzach z Westerplatte”</i></p> <p>Tadeusz Konwicki <i>„Piorun rzeczywistości”</i></p>	<p>Wyróżnia narratora, postać literacką.</p> <p>Umie objaśnić słowo rzeczywistość, dystans.</p> <p>Odróżnia pieśń od tekstu informacyjnego o faktach historycznych.</p> <p>Zna rym żeński i męski, wyrazy wielosylabowe i jednosylabowe.</p> <p>Rozumie pojęcia: rzeczywistość, prawdopodobieństwo, fikcja, wskazuje cechy narratora i formy narracji.</p> <p>Układa dialog.</p>

1	2
<p>Andrzej Błazej „<i>Dziwna lekcja</i>” (fragmenty)</p> <p>Stanisław Kowalewski „<i>Dziennik Bogusi R.</i>” (fragmenty)</p> <p>Sue Townsed „<i>Dramatyczna decyzja</i>” (fragmenty z książki „<i>Bolesne dojrzewanie Adriana Mola</i>”)</p> <p>Wiadomości teoretyczne Narrator, forma narracji, fikcja (utrwalenie). Rym żeński i męski. Dziennik, pamiętnik, wspomnienia. Dialog (utrwalenie). Dyskusja.</p> <p>Wyraźne czytanie Czytanie informacyjne i twórcze. Wyraźne głośnie czytanie z intonacją.</p> <p>Kontekst opracowania tematu Ukazanie w utworach powyższych autorów zdarzeń rzeczywistych oraz fikcyjnych, prawdopodobnych, które mogłyby mieć odpowiedniki w rzeczywistości. Podkreślenie roli pracy jako warunku dojścia do sukcesu i kształtowania własnej osobowości.</p>	<p>Prowadzi dyskusję w sposób kulturalny, stosuje modalne słownictwo</p> <p>Charakteryzuje bohatera, wyróżnia cechy osobowości i warunki konieczne do osiągnięcia sukcesów.</p> <p>Rozróżnia pojęcia: dziennik, pamiętnik, wspomnienia.</p> <p>W dyskusji cytuje, komentuje, wnioskuje. Układa zakończenie z humorystycznym podtekstem.</p> <p>Zadania do pracy twórczej</p> <ol style="list-style-type: none"> Odszukaj dialogi we fragmencie utworu „Jasny pobyt nadrzeczny” i określ kto z kim rozmawia. Zredaguj kilka zapisków w dzienniku dotyczącym własnego życia. Wymyśl zakończenia historii o ucieczce Adriana (w sposób humorystyczny).

1	2
<p><i>Rozdział II</i> Świat wyobraźni</p> <p>Zbigniew Herbert <i>„Pudełko zwane wyobraźnią”</i></p> <p>Maciej Kwiatkowski <i>„Teatr wyobraźni</i> (fragment książki <i>„Kulisy radia”</i>)</p> <p>Leopold Staff <i>„Kieszeń”</i></p> <p>William Wharton <i>„Modig, czyli dzielny”</i></p> <p>Teoretyczne wiadomości Charakterystyka pośrednia i bezpośrednia. Język radia. Rymy parzyste i okalające.</p> <p>Wyraźne czytanie Czyta wyraźnie, informacyjnie i twórczo, z podziałem na role.</p> <p>Kontekst opracowania tematu Podkreślenie roli wyobraźni w pracy twórczej ucznia. Poznanie pracy twórców radiowych i oddziaływanie swoistym językiem na słuchacza.</p>	<p>Rozumie rolę wyobraźni w twórczości literackiej, umie uruchomić własną wyobraźnię.</p> <p>Poznaje pracę twórców radiowych, swoistość języka słuchowiska radiowego.</p> <p>Zwiększa swoją wyobraźnię jako słuchacz.</p> <p>Świat chłopięcej kieszeni porównuje ze swoją kieszenią i opisuje ją.</p> <p>Odróżnia rymy parzyste i okalające.</p> <p>Charakteryzuje bohatera.</p> <p>Dokonuje charakterystyki narracji: pośredniej i bezpośredniej.</p>

1	2
<p><i>Rozdział III</i> Świat podróży, przygód i fantastyki</p> <p>Henryk Sienkiewicz <i>„Przygoda w górach”</i> <i>„Sachem”</i></p> <p>Jules Verne <i>„Tajemnicza wyspa”</i> (pierwszy rozdział książki)</p> <p>Zofia Kossak-Szczucka <i>„Hołd pruski”</i></p> <p>Wojciech Żukrowski <i>„Samotny rejs”</i></p> <p>Konrad Fiałkowski <i>„Forma kontraktu”</i></p> <p>Stanisław Lem <i>„Wielkie lanie”</i> (fragmenty)</p> <p>Teoretyczne wiadomości Fabuła utworu. Powieść współczesna, podróżnicza, obyczajowa, historyczna, fantastyczno-naukowa. Charakterystyka pośrednia i bezpośrednia.</p> <p>Wyraźne czytanie Wyraźnie czyta tekst, głośno i milcząco ze zrozumieniem treści.</p>	<p>Wie, co to jest powieść współczesna.</p> <p>Opowiada tekst, wyszukuje wyrazy informujące.</p> <p>Określa pojęcie fabuły, wyszukuje w kolejności zdarzenia zawarte w fabule.</p> <p>Wie, co to jest powieść podróżnicza.</p> <p>Nazywa przestrzeń w dziele literackim i wie, co to jest powieść (opowiadanie) historyczna.</p> <p>Dokonuje charakterystyki postaci w sposób pośredni i bezpośredni.</p> <p>Wie, co to jest powieść obyczajowa lub społeczna.</p> <p>Umie pracować ze słownikiem języka polskiego.</p> <p>Wie, co to jest powieść fantastyczno-naukowa.</p> <p>Określa pojęcia: epika, narrator, świat przedstawiony, czytelnik, fabuła, akcja, wątek.</p> <p>Twórcze prace</p> <p>1. Uzasadnij, że <i>„Hołd pruski”</i> jest opowiadaniem historycznym.</p> <p>2. Co składa się na fabułę opowiadania <i>„Sachem”</i>?</p>

1	2
<p>Kontekst opracowania tematu Zapoznanie z różnymi rodzajami powieści.</p>	<p>3. Omów składniki świata przedstawionego powieści „<i>Tajemnicza wyspa</i>”.</p> <p>4. Jakie były motywy postępowania Leonida Teligi?</p>
<p><i>Rozdział IV</i> Świat lirycznego słowa</p> <p>Teofil Lenartowicz „<i>Kalina</i>”</p> <p>Maria Renata Mayenowa „<i>O liryce</i>” (fragment książki „<i>O sztuce czytania wierszy</i>”)</p> <p>Leopold Staff „<i>Gęsiarka</i>”</p> <p>Julian Tuwim „<i>Kapuśniaczek</i>”</p> <p>Tadeusz Różewicz „<i>Przepaść</i>”</p> <p>Józef Ignacy Kraszewski „<i>Dziad i baba</i>”</p> <p>Julian Tuwim „<i>Rwanie bzu</i>” „<i>Gałąź</i>” „<i>Gorące mleko</i>”</p> <p>Anna Kamińska „<i>Pastereczka</i>”</p>	<p>Wyszukuje środki poetyckie określające uczucia; uosobienia.</p> <p>Wymienia składniki obrazu poetyckiego, które mogłyby być składnikami obrazu malarskiego.</p> <p>Wie, co to jest średniówka i stały akcent.</p> <p>Rozpoznaje i omawia funkcję środków poetyckich, wypowiada swe wrażenia.</p> <p>Opisuje obrazy poetyckie codziennym językiem, porównuje, wyraża swoją refleksję.</p> <p>Poznaje i omawia różne sposoby ujmowania tego samego tematu.</p> <p>Określa rym w wierszu: krzyżowy (przeplatany), dokładny i niedokładny.</p> <p>Nazywa temat wiersza.</p> <p>Określa adresata wiersza, uczucia wyrażone przez postać mówiącą w wierszu.</p> <p>Zna pojęcie aluzja, porównuje rymy, odróżnia wiersz biały.</p>

1	2
<p>Jan Twardowski „Do moich uczniów” „Podziękowanie”</p> <p>Bolesław Leśmian „Odjazd” „Wiosna”</p> <p>Teoretyczne wiadomości Rymy krzyżowe, dokładne i niedokładne. Temat wiersza. Środki poetyckie. Średniówka, stały akcent. Osoba mówiąca i adresat wiersza.</p> <p>Wyraźne czytanie Czyta starannie, wyraziście, z podziałem na role.</p> <p>Kontekst opracowania tematu Zapoznanie z utworami lirycznymi. Zamierzone stosowanie wybranych struktur i słownictwa. Sztuka słowa. Interpretacja głosowa w wierszu. Recytacja.</p>	<p>Formułuje refleksje wiersza własnymi słowami.</p> <p>Rozpoznaje cechy liryki w tekście prozatorskim.</p> <p>Rozpoznaje cechy liryki bezpośredniej, omawia sztukę słowa poetyckiego.</p> <p>Wybiera wiersze z tomików antologii, interpretuje, wyraża własne upodobania.</p>
<p><i>Rozdział V</i> Świat ballady</p> <p>Adam Mickiewicz „Świtezianka” „Powrót taty”</p> <p>Jadwiga Chamiec „Królestwo ballady” (fragment książki „Cięższą podajcie mi zbroję”)</p> <p>Adam Mickiewicz „Trzech Budrysów”</p>	<p>Określa pojęcie ballady.</p> <p>Zna treść ballad.</p> <p>Określa fragmenty zawierające życiowe pouczenie, nawiązujące do ludowych wierzeń.</p> <p>Odróżnia świat rzeczywisty i zmyślony w balladzie.</p>

1	2
<p>Teoretyczne wiadomości Pojęcie ballady. Rola pouczenia w balladzie.</p> <p>Wyraźne czytanie Czyta wyraźnie z odpowiednią intonacją, głosowo wyróżnia nastrój wiersza.</p> <p>Kontekst opracowania tematu Ballada jako ztwór zawierający pouczenie.</p>	<p>Twórcze prace</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Napisz krótkie streszczenie o dziewczynie, co się utopiła w Świtezi. 2. Przedstaw w balladzie „<i>Powrót taty</i>” fragmenty epickie i liryczne. 3. Czym się różni ballada „<i>Trzech Budrysów</i>” od innych ballad Adama Mickiewicza?
<p><i>Rozdział VI</i> Świat kultury</p> <p>Danuta Jadłowska <i>„Papirusy, papierki, gryzipiórki”</i></p> <p>Feliks Przyłubski <i>„Pierwszy słownik języka polskiego”</i> (fragment książki <i>„Opowieść o Lindem i jego słowniku”</i>)</p> <p>Wiesław Stradomski <i>„O scenariuszu i scenopisie filmowym”</i></p> <p>Bolesław Bartoszewicz Andrzej Hausbrandt <i>„ABC teatru”</i></p> <p>Juliusz Słowacki <i>„Balladyna”</i> (fragmenty)</p> <p>Marcin Przasnyski <i>„Komputerowy nałóg”</i></p>	<p>Pracuje ze słownikiem języka polskiego i wyrazów obcych.</p> <p>Zna rodzaje słowników, pracuje ze słownikiem wyrazów bliskoznacznych.</p> <p>Zna słownictwo związane z filmem.</p> <p>Wzbogaca słownictwo związane z teatrem. Określa cechy, którymi powinien być obdarzony aktor.</p> <p>Charakteryzuje postacie. Odróżnia cechy dramatu od cech utworu narracyjnego.</p> <p>Zna pojęcia: dramat, dialog, tekst poboczny, sztuka teatralna.</p> <p>Wymienia cechy osobowości człowieka, które rozwija komputer, a które niszczy.</p> <p>Wypowiada własny pogląd na temat roli książki w życiu młodzieży teraz i w najbliższej przyszłości.</p>

1	2
<p>Roman Antonowicz „Gutenberg do lamusa” (fragmenty)</p> <p>Maciej Tomaszewski „Telewizyjne oszustwa” (fragmenty)</p> <p>Wyraźne czytanie Wyraźnie, głośno i biegle czyta tekst. Czytanie informacyjne.</p> <p>Teoretyczne wiadomości Rodzaje słowników i sposoby korzystania z nich. Dramat, tekst poboczny, sztuka teatralna, dialog.</p> <p>Kontekst opracowania tematu Rodzaje słowników i prawidłowość posługiwania się nimi. Swoistość sztuki filmowej i języka filmu. Doniosłość pracy aktora i słownictwo związane z teatrem. Poznanie historii książki. Swoistość obrazu telewizyjnego i jego oddziaływanie na telewidza.</p>	<p>Wypowiedź porządkuje, argumentuje.</p> <p>Wzbogaca słownictwo związane z telewizją.</p> <p>Praca twórcza 1. Opiszę postać wybranego aktora. 2. Napiszę sprawozdanie z filmu. 3. Ułożę plan opowiadania „<i>ABC teatru</i>”</p>
<p><i>Rozdział VII</i> Opracowanie lektury obowiązkowej (wybranej przez nauczyciela)</p> <p>Lucy M. Montgomery „Ania z Zielonego Wzgórza”</p> <p>W książce ukazane są dzieje osieroczonego dziecka zdanego na opiekę obcych. Autorka porusza problem</p>	<p>Zna treść lektury.</p> <p>Ocenia i wyraża własne upodobania.</p> <p>Charakteryzuje postacie bohaterów.</p> <p>Odnajduje w fikcji literackiej treści bliskie życiu.</p>

1	2
<p>tragizmu losów dziewczynki Ani, uwypatnia rolę domu rodzinnego w życiu człowieka.</p> <p>Irena Jurgielewiczowa „<i>Ten obcy</i>”</p> <p>W tej powieści obyczajowej autorka przedstawia stosunki między dziećmi a dorosłymi, przyjaźń i koleżeństwo.</p> <p>Kornel Makuszyński „<i>Szatan z siódmej klasy</i>”</p> <p>Autor w tym utworze przedstawił niezwykle przygody gimnazjalisty Adama Cisowskiego.</p> <p>Stanisław Lem „<i>Opowieść o pilocie Pirxie</i>”</p> <p>Przedstawione są niezwykle przygody fantastycznego pilota Pirxa.</p>	<p>Poszukuje bohatera o pozytywnych cechach charakteru, godnego do naśladowania.</p> <p>Opowiada wybrane zdarzenia ze swoim komentarzem.</p> <p>Określa główny wątek i poboczne.</p> <p>Prezentuje dany utwór w celu zachęcenia do jego przeczytania, wysuwa swoje argumenty.</p>

Na opanowanie materiału — 55 godzin.

Na lekcje rozwoju twórczej działalności — rozwoju mowy — 7 godzin.

Na lekcje omawiania literatury uzupełniającej — 4 godziny (uczeń samodzielnie wybiera utwór).

Rezerwowe lekcje — 4 godziny.

LITERATURA DO OPANOWANIA PAMIĘCIOWEGO

<p>Anna Kamińska „<i>Widok z gór</i>”</p> <p>Adam Asnyk „<i>Ulewa</i>”</p> <p>Leopold Staff „<i>Mowa</i>”</p> <p>Czesław Miłosz „<i>Przypowieść o maku</i>”</p>	<p>Umie wiersz na pamięć.</p> <p>Zwraca uwagę na emocjonalność i nastrój w wierszu.</p> <p>Recytuje ze świadomą modulacją głosu.</p>
---	---

LITERATURA UZUPEŁNIAJĄCA

(utwory przeznaczone dla samodzielnego czytania przez uczniów)

Maria Dąbrowska — „*Marcin Kozera*”
Daniel Defoe — „*Robinson Kruzo*”
Adam Bahdaj — „*Wakacje z duchami*”
Arkady Fiedler — „*Dywizjon 303*”
Maciej Kuczyński — „*Atlantyda, wyspa ognia*”
Małgorzata Musierowicz — „*Kwiat Kalafiora*”, „*Kłamczucha*”
Edmund Niziurski — „*Sposób na Alcybiadesa*”
Bolesław Prus — „*Anielka*”, „*Grzechy dzieciństwa*”
Alfred Szklarski — „*Tajemnicza wyprawa Tomka*”
Dorota Terakowska — „*Władca Lewawu*”
Maciej Wojtyszko — „*Bromba i inni*”
Artur Conan Doyle — „*Przygody Sherlocka Holmesa*”
Eric Knight — „*Lassie, wróć*”
Karol May — „*Skarb w Srebrnym Jeziorze*”
Thoms M. Reid — „*Dolina bez wyjścia*”
Robert L. Stevenson — „*Wyspa skarbów*”
Jules Verne — „*Tajemnicza wyspa*”, „*Piętnastoletni kapitan*”
J.K. Rowling — „*Harry Potter i kamień filozoficzny*”

PODSTAWOWE RODZAJE USTNYCH I PISEMNYCH PRAC Z LITERATURY W 7 KLASIE

Płynne, głośne czytanie literackich, naukowo-popularnych i publicystycznych tekstów.

Wyraźne czytanie literackich utworów lub urywków z nich (w tym również tekstów przeznaczonych do opanowania pamięciowego).

Ustna i pisemna, dokładna i zwięzła wypowiedź (streszczenie) epickiego utworu lub urywków z niego.

Artystyczne streszczenie urywków z literackiego utworu.

Ustna i pisemna, rozwinięta odpowiedź na pytania.

Ustne i pisemne wypracowanie-rozważanie na podstawie przeobionego utworu.

Ustna i pisemna odpowiedź na problemowe pytanie.

Udział w dialogu podczas omawiania oddzielnego literackiego utworu.

Ułożenie planu własnej ustnej i pisemnej wypowiedzi.

Ustna i pisemna ocena przeczytanego literackiego utworu.

**PODSTAWOWE WYMAGANIA DOTYCZĄCE WIEDZY
I UMIEJĘTNOŚCI UCZNIÓW 7 KLASY**

Uczniowie powinni znać:

- autora, tytuł i objaśnić treść przerobionych utworów;
- wydarzenia (fabułę) i bohaterów przerobionych epickich utworów;
- osobliwości kompozycji przerobionych utworów;
- podstawowe pojęcia: humor, satyra, metafora, środek artystyczny, charakter literackiego bohatera, literacki rodzaj (opowiadanie, powieść, poemat, nowela, wiersz, baśń, ballada);
- teksty, proponowane przez program dla opanowania pamięciowego.

Uczniowie powinni umieć:

- wydzielić w literackim utworze epizody, ważne dla charakterystyki występujących osób;
- określić ideowo-literacką rolę elementów fabuły (wystawy, początki, kulminacje i rozwiązania);
- określić w kontekście ideowo-artystyczną rolę środków poetyckich (epitetów, porównań, uosobień, metafor, środków artystycznych);
- odróżniać epickie i liryczne utwory;
- prawidłowo, płynnie, głośno czytać artystyczne, naukowo-popularne i publicystyczne teksty;
- wyraźnie czytać utwory literackie;
- opowiadać ustnie i pisemnie (streszczenie) — dokładnie, zwięźle epickie utwory lub urywki z nich;
- układać ustne i pisemne wypracowanie-rozważanie na podstawie przerobionego utworu;
- dawać charakterystykę bohaterom literackiego utworu (indywidualną i porównawczą);
- brać udział w dialogu przy omówieniu oddzielnego literackiego utworu;
- dać (ustnie i pisemnie) ocenę o przeczytany literackim utworze (motywując swój stosunek do bohaterów i wydarzeń);
- korzystać z informacji zawartych w wypisach i przeczytanych książkach.

VIII KLASA

(2 godziny tygodniowo — rocznie 70 godzin,
czas rezerwowy — 4 godziny)

Treść materiału nauczania	Państwowe wymagania dotyczące poziomu ogólnokształcącego przygotowania ucznia
1	2
<p>Wstęp Literatura jako sztuka słowa, jej rola w zaspokojeniu i rozwoju emocjonalno-intelektualnych potrzeb czytelnika oraz jej udział w moralno-estetycznym wychowaniu ucznia. Odróżnienie literatury pięknej od innych rodzajów sztuki.</p>	<p>Nazywa główną odróżniającą właściwość literatury pięknej — jej obrazowość.</p> <p>Zwraca uwagę na znaczenie sztuki słowa w moralnym i kulturalnym rozwoju człowieka.</p> <p>Objaśnia czym odróżnia się literatura piękna od innych rodzajów sztuki (malarstwo, muzyka, rzeźba, film).</p>
<p><i>Rozdział I</i> Liryka w naszym życiu</p> <p>Edward Stachura „Prefacja”</p> <p>Maria Pawlikowska-Jasnorzewska „Ranny ptak” „Szkicownik poetycki”</p> <p>Czesław Miłosz „Wyprawa do lasu” „Trwoga”, „Odnalezienie”</p> <p>Leopold Staff „Czucie niewinne” „Niedziela”</p>	<p>Dokonuje analizy i interpretacji utworu poetyckiego.</p> <p>Określa nadawcę, odbiorcę i sytuację liryczną.</p> <p>Odróżnia rodzaj liryki.</p> <p>Wymienia środki stylistyczne i określa ich funkcję.</p> <p>Analizuje budowę wiersza.</p> <p>Zwraca uwagę na zmieniającą się treść wiersza w różnych jego częściach i na funkcję tego zabiegu stylistycznego.</p>

1	2
<p>Julian Tuwim „Czereśnie” „Nauka”</p> <p>Wisława Szymborska „Koniec i początek”</p> <p><u>Liryka patriotyczna</u></p> <p>Jan Lechoń „Pieśń o Stefanie Starzyńskim”</p> <p>Władysław Broniewski „Bagnet na broń”</p> <p>Antoni Słonimski „Alarm”</p> <p>Jan Lechoń „Przypowieść”</p> <p>Ignacy Krasicki „Święta miłości kochanej ojczyzny...”</p> <p><u>Piosenki żołnierskie</u></p> <p>„Pierwsza Brygada” „Wojenka, wojenka...” „Rozszumiały się wierzby płaczące” „Hej, chłopcy!” „Czerwone maki na Monte Cassino”</p> <p>Wiadomości teoretyczne Liryka refleksyjna, liryka pośrednia i bezpośrednia, liryka opisowa, liryka apelu, liryka patriotyczna. Przerzutnia, pytania retoryczne, średniówka w wierszu, poetycki opis sytuacji, podmiot liryczny.</p>	<p>Podkreśla funkcję środków artystycznych w wierszu.</p> <p>Objaśnia tytuł utworu.</p> <p>Zwraca uwagę na stany psychiczne podmiotu lirycznego.</p> <p>Określa problematykę wiersza, postawę wobec życia.</p> <p>Podaje krótką informację o autorach wierszy.</p> <p>Zna treść piosenek na pamięć, umie je zanucić.</p> <p>Wyraźnie czyta wiersz głośno i cicho ze zwróceniem uwagi na intonację, wyraźnie wymawia końcówki.</p>

1	2
<p>Kontekst opracowania tematu Zapoznanie z różnymi rodzajami liryki i jej wartości w naszym życiu. Uświadomienie, że nie należy zapominać o przeszłości, trzeba szanować historię narodu, żyć uczciwie i doceniać w życiu uniwersalne wartości: sprawiedliwość, godność, człowieczeństwo.</p>	
<p><i>Rozdział II</i> Świat w epice</p> <p>Mikołaj Rej „<i>Żywot człowieka poczciwego</i>” (fragmenty)</p> <p>Adam Mickiewicz „<i>Pan Tadeusz</i>” (fragment „<i>Opowiadanie Gerwazego</i>”), (fragment „<i>Spowiedź Jacka Soplicy</i>”)</p> <p>Adam Mickiewicz „<i>Reduta Ordona</i>” „<i>Świtez</i>” „<i>Zając i żaba</i>” (z <i>Lafontaine</i> 'a)</p> <p>Ignacy Krasicki „<i>Ptaszki w klatce</i>” „<i>Dwa psy</i>” „<i>Słownik i szczygieł</i>” „<i>Mądry i głupi</i>” „<i>Żona modna</i>”</p> <p>Joseph Conrad „<i>Tajfun</i>” (fragmenty)</p>	<p>Zna treść utworów.</p> <p>Znajduje archaizmy i objaśnia je.</p> <p>Ustala genezę utworu: epilog i inwokację.</p> <p>Wyróżnia omówienie; podkreśla funkcję przenośni.</p> <p>Odróżnia świat przedstawiony w utworze, akcję, fabułę, bohaterów, sposób prowadzenia narracji.</p> <p>Umie ułożyć plan szczegółowy.</p> <p>Określa intencję wypowiedzi.</p> <p>Wyróżnia postać statyczną i dynamiczną, charakteryzuje postać.</p> <p>Objaśnia słowa: introspekcja, francuszczyzna, makaronizmy, mezaliany, adaptacja, didaskalia.</p> <p>Podkreśla rolę środków artystycznych; porównania i epitety oceniające ujemnie i dodatnio; kompozycję opartą na kontraście; apostrofy; animizację; wyrazy dźwiękonaśladowcze.</p>

1	2
<p>Ernest Hemingway <i>„Stary człowiek przy moście”</i></p> <p>Kontekst opracowania tematu Ukazanie epiki wierszowanej; eposu; cech epiki.</p> <p>Wiadomości teoretyczne Opinia poparta argumentem. Środki językowe oceny; komentarza. Słownictwo zapożyczone. Epika — proza. Archaizm. Ballada i bajka jako gatunek literacki; alegoria; sens alegoryczny. Świat przedstawiony, narracja, czas akcji, fabuła, retrospekcja, intencja wypowiedzi. Postać statyczna i dynamiczna. Ballada — motyw winy i kary, pouczenie, wierzenia ludowe.</p>	<p>Znajduje w balladzie motywy wędrownie znane z podań polskich lub obcych; wydarzenia oraz postacie historyczne i legendarne; strofy budzące nastrój grozy i tajemniczości.</p> <p>Zna cechy bajki jako gatunku literackiego.</p> <p>Poszukuje cech osobowości charakterystycznych dla bohaterów powieści.</p> <p>Wyraźne czytanie głośne i ciche ze zrozumieniem tekstu. Ćwiczenie dykcji; wyraźne wymawianie połączeń wyrazowych.</p> <p>Rozwój twórczej działalności</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Napisz w formie wniosku, jakie wierzenia ludowe zawiera ballada „<i>Świtez</i>”. 2. Uzasadnij, że wiersz „<i>Reduta Ordona</i>” podtrzymywał Polaków na duchu w czasie niewoli. 3. Scharakteryzuj Jacka Soplicę uwzględniając przemiany w osobowości bohatera.
<p><i>Rozdział III</i> Tradycje i obyczaje</p> <p>Henryk Sienkiewicz <i>„Rycerskie ślubowanie”</i> („<i>Krzyżacy</i>” — fragment „<i>O tym, jak Danusia uratowała Zbyszka</i>”)</p> <p>Władysław Stanisław Reymont <i>„Wesele Boryny”, „Śmierć Boryny”</i> („<i>Chłopi</i>” — fragmenty)</p>	<p>Umie odróżnić wątki utworu, sceny improwizowane.</p> <p>Poznaje, co to jest duma rycerska, godność, zwyczaje rycerskie.</p> <p>Opowiada według samodzielnie utworzonego planu.</p> <p>Charakteryzuje rycerstwo polskie i krzyżackie.</p>

1	2
<p>Sławomir Mrozek „<i>Wesele w Atomicach</i>”</p> <p>Bolesław Prus „<i>Praktyka kupiecka</i>” (fragment powieści „<i>Lalka</i>”)</p> <p>Jonathan Swift „<i>Podróże Guliwera</i>” (fragmenty)</p> <p>Juliusz Verne „<i>Magangga</i>” (fragment z książki „<i>Piętnastoletni kapitan</i>”)</p> <p>Jan Kochanowski „<i>Fraszki</i>”</p> <p>Stanisław Jerzy Lec „<i>Fraszki współczesne</i>”</p> <p>Ludwik Łubiński „<i>Pieśni taneczne i weselne</i>”</p> <p>Biblia Narodzenie Jezusa (Ewangelia według św. Łukasza 2,1–7)</p> <p>Pasterze u żłobka (Ewangelia według św. Łukasza 2,8–20)</p> <p>Mędrcy ze Wschodu (Ewangelia według św. Mateusza 2,1–12)</p> <p>Jan Twardowski „<i>Trochę plotek o świętych</i>”</p>	<p>Umie postawić problem, dyskutuje, argumentuje, wyciąga odpowiednie wnioski.</p> <p>Zna obrzędy weselne: orszak weselny, ślub, zwyczaje weselne, przyśpiewki, oczepiny.</p> <p>Poznaje realistyczny obraz wsi polskiej w XIX wieku.</p> <p>Objasnia słowa: realizm, satyra, groteska oraz pojęcia: dialektyzm, animizacja.</p> <p>Porównuje utwory; omawia stosunek narratorów do świata przedstawionego.</p> <p>Wie, co to jest fraszka.</p> <p>Uzasadnia, że prawda o ludziach zawarta we fraszkach ma charakter ponadczasowy.</p> <p>Znajduje podobieństwa i różnice między prawdami zawartymi we fraszkach Jana Kochanowskiego a prawdami zawartymi we fraszkach współczesnych autorów.</p> <p>Zna biblijną opowieść o narodzeniu Chrystusa (hołd Trzech Króli, pasterzy utrwalony w kolędach).</p> <p>W pieśniach wyodrębnia fragmenty o charakterze modlitewnym (uwielbienie, dziękczynienie, błaganie, prośba itp.).</p>

1	2
<p>Franciszek Karpiński <i>”Pieśni nabożne”</i></p> <p>Wiadomości teoretyczne Sposoby wypowiedzi: charakterystyka, opis, opowiadanie. Fraszka, prawdy zawarte we fraszkach. Jasełka, sposób przedstawienia sceny narodzin Pana Jezusa. Pojęcia: realizm, satyra, groteska.</p> <p>Kontekst opracowania tematu Zapoznanie z tradycjami religijnymi i świeckimi narodu polskiego i ukraińskiego. Porównanie tradycji w czasach odległych i współczesnych.</p>	<p>Opowiada o tradycji Świąt Bożego Narodzenia.</p> <p>Wyszukuje w tekście: obrazy, postacie, wydarzenia związane z „Jasełkami”.</p> <p>Umie ułożyć życzenia świąteczne.</p> <p>Poznaje folklor swojego regionu.</p> <p>Opisuje stroje ludowe.</p> <p>Rozwój twórczej działalności</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Przygotuj informację o wątku dotyczącym Danusi i Zbyszka z „<i>Krzyżaków</i>”. 2. Uzasadnij, że fraszki Jana Kochanowskiego mają charakter ponadczasowy. 3. Opracuj zgodnie ze swoim wyobrażeniem scenariusz pt. „<i>Oczepiny Jagny</i>”.
<p><i>Rozdział IV</i> Od dramatu do teatru</p> <p>Wisława Szymborska <i>„Wrażenia z teatru”</i></p> <p>Leopold Grzegorek <i>„Dlaczego ludzie stworzyli teatr?”</i></p> <p>Henryka Witalewska <i>„Bogactwo i różnorodność sztuki teatru”</i></p>	<p>Odróżnia pojęcia: dramat, dramaturgia, dramatyczny.</p> <p>Zna słownictwo związane z teatrem.</p> <p>Odróżnia rodzaje dramatu: dramat antyczny, szekspirowski, romantyczny, groteskowy, melodramat, misterium, jasełka.</p> <p>Wymienia cechy aktora związane z jego pracą; aktorskie środki wyrazu.</p>

1	2
<p>Adam Mickiewicz „<i>Dziady cz. II</i>”</p> <p>Aleksander Fredro „<i>Trzy po trzy</i>” „<i>Zemsta</i>”</p> <p>Wacław Borowy „<i>Akcja w “Zemście”</i>”</p> <p>Maria Mazurkiewicz „<i>Dramat i teatr</i>”</p> <p>Maria Jabłońska „<i>O komiźmie</i>”</p> <p>Tytus Czyżewski „<i>U szopy</i>”</p> <p>William Shakespeare „<i>Romeo i Julia</i>” (fragmenty)</p> <p>Konstanty Idelfons Gałczyński „<i>Teatrzyk „Zielona Gęś” ma zaszczyt przedstawić biurokratę na wakacjach</i>”</p> <p>Witold Rudziński „<i>Co to jest opera?</i>” (fragmenty)</p> <p>Jerzy Waldorf „<i>Za kulisami baletu</i>”</p> <p>Wiadomości teoretyczne Dramat, dramaturgia, dramatyczny. Dramat antyczny, szekspirowski, romantyczny, groteskowy, melodramat, misterium, jasełka.</p>	<p>Objaśnia pojęcia: rezonatory, mimika, gest, etiuda, scenka improwizowana, scena, scenografia, rekwizyt, plastyka ciała; inscenizacja, teatr telewizji, teatr jednego aktora, teatr żywego planu.</p> <p>Ustala wydarzenia prawdopodobne i nieprawdopodobne.</p> <p>Objaśnia wierzenia ludowe oraz motywy winy i kary.</p> <p>Określa w utworze kompozycję: ekspozycję, zawiązanie akcji, punkt kulminacyjny, rozwiązanie akcji (intrygi).</p> <p>Zna pojęcia: komizm sytuacyjny, komizm słowny, komedia.</p> <p>Wie, co to jest adekwatny tytuł.</p> <p>Wyjaśnia słowo jednoaktówka.</p> <p>Znajduje podobieństwa i różnice między teatrem prawdziwym a teatrem telewizji; zwraca uwagę na specyfikę teatru telewizji.</p> <p>Objaśnia pojęcia: opera, balet, baletmistrz, baletki, spektakl baletowy, primabalerina.</p> <p>Wyraźne czytanie ciche — poznanie dosłownej treści. Czytanie interpretacyjne. Czytanie zbiorowe i chóralne. Czytanie informacyjne.</p>

1	2
<p>Teatr telewizji, teatr jednego aktora, teatr żywego planu. Komizm sytuacyjny, słowny, komedia. Jednoaktówka. Teatr prawdziwy, telewizyjny. Opera, balet, baletmistrz, prima-balerina.</p> <p>Kontekst opracowania tematu Zapoznanie ze środkami sztuki teatralnej, baletem klasycznym, nowoczesnym, musicalem; z różnymi tworzywami sztuki teatralnej: słowem, muzyką, tańcem.</p>	<p>Rozwój twórczej działalności</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Napisz charakterystykę porównawczą Cześnika i Rejenta; zastosuj cytaty. 2. Zbierz bibliografię o operze i twórcach opery. 3. Napisz wspomnienie o pierwszej zabawie w teatrze.
<p><i>Rozdział V</i> W świecie filmu, radia i telewizji</p> <p>Jerzy Kołodyński „Film czy książka?”</p> <p>Witold Bobiński „Narodziny „żywych fotografii” Od „żywych fotografii” do sztuki filmowej, czyli język filmu.</p> <p>Maria Mazurkiewicz „Prasa, radio, telewizja”</p> <p>Aleksander Kumor „Radio i telewizja a książka”</p> <p>Kontekst opracowania tematu Przybliżenie związku literatury z filmem; podobieństwa, różnice, zależności.</p> <p>Wiadomości teoretyczne Etapy tworzenia adaptacji.</p>	<p>Objaśnia, co to jest plan filmowy, adaptacja filmowa, produkcja filmu, projekcja, język filmu.</p> <p>Wie, co to jest masowy przekaz.</p> <p>Określa funkcję i cechy informacji; różnice między przekazem prasowym, radiowym a telewizyjnym.</p> <p>Zna definicję informacji multimedialnej.</p> <p>Odróżnia wartości słowa drukowanego, książki i prasy.</p> <p>Rozwój twórczej działalności</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Czy współczesnemu człowiekowi potrzebna jest książka? — rozprawka. 2. Oceń wartość, przydatność, walory estetyczne obejrzanego programu telewizyjnego.

1	2
<p>Praca twórców filmu. Narracja w powieści i jej odpowiedniki w filmie. Rozdział w powieści — sekwencja filmu. Język filmu: kadr, ujęcie, scena, sekwencja. Ruchy kamery, ruch w kadrze. Wartości książki i wartości filmu. Elementy historii kina.</p>	<p>3. Napisz sprawozdanie z obejrzanego filmu.</p>
<p><i>Rozdział VI</i> Opracowanie lektury obowiązkowej, wybranej przez nauczyciela</p> <p>Charles Dickens <i>„Opowieść wigilijna”</i></p> <p>Autor ukazuje problem ważnych wartości w życiu człowieka: miłość do drugiego człowieka, miłosierdzie, litość nad cierpiącym, radość życia, przyjaźń, życzliwość dla ludzi, bezinteresowność, szczęście oraz antywartości niszczące to życie: pragnienie bogactwa za wszelką cenę, egoizm, skąpstwo, chciwość, nienawiść, pogarda dla ludzi.</p> <p>Jack London <i>„Zew krwi”</i></p> <p>W utworze ukazana jest brutalna walka o byt, w której zwyciężają najsilniejsze jednostki, przedstawione są surowe warunki życia na Północy. Bohater powieści pies Buck przechodzi różne koleje swego życia, jest poddawany okrutnej tresurze, musi zapomnieć o swoich poprzednich przyzwyczajeniach i po tragicznej</p>	<p>Zna treść lektury.</p> <p>Wymienia wartości i antywartości w życiu człowieka.</p> <p>Odnajduje ukryty sens.</p> <p>Wyszukuje w tekście odpowiednie fragmenty dla rozwiązania postawionego problemu.</p> <p>Zna treść lektury.</p> <p>Umie porównać warunki życia na Północy i surowość ich w stosunku do warunków środkowoeuropejskich.</p> <p>Potwierdza swą wypowiedź różnymi fragmentami wyszukanyymi w tekście.</p> <p>Opowiada losy bohatera (psa) i porównuje do losów ludzi na Północy.</p> <p>Umie wytłumaczyć sens tytułu „Zew krwi”.</p>

1	2
<p>śmierci swojego pana przyłącza do stada wilków, zew krwi zwyciężył.</p> <p>Aleksander Kamiński „<i>Kamienie na szaniec</i>”</p> <p>Opowieść o bohaterskiej walce i śmierci młodych ludzi z Szarych Szeregów podczas II wojny światowej.</p> <p>Treść książki oparta jest na rzeczywistych faktach, jest dokumentem, któremu autor nadał formę opowieści. Ukazane są sposoby reagowania na świat młodych ludzi w ciężkich warunkach wojennych, wzajemna przyjaźń, zrozumienie, życzliwość dla ludzi, umiejętność radzenia sobie w trudnych sytuacjach, kierowanie zespołami ludzi, patriotyzm.</p>	<p>Zna treść lektury. Wie, co to znaczy apoteoza bohaterów.</p> <p>Śledzi rozwój akcji, umie wyodrębnić główny wątek utworu.</p> <p>Potrafi wymienić poszczególne działania bohaterów i ich poświęcenie w imię przyjaźni.</p> <p>Wskazuje na bohatera, który najbardziej wywarł na nim wrażenie i chciałby go naśladować.</p> <p>Wie, do jakiego utworu został nawiązany tytuł „Kamienie na szaniec”.</p>

Na opanowanie materiału — 57 godzin.

Na lekcje rozwoju twórczej działalności i rozwoju mowy — 5 godzin.

Na lekcje omawiania literatury uzupełniającej — 4 godziny (uczeń samodzielnie wybiera utwór).

Rezerwowe lekcje — 4 godziny.

LITERATURA DO OPANOWANIA PAMIĘCIOWEGO

<p>Jerzy Liebert „<i>Początek jesieni</i>”</p> <p>Antoni Słonimski „<i>Alarm</i>”</p> <p>Maria Konopnicka „<i>Rota</i>”</p> <p>Adam Mickiewicz „<i>Koncert nad koncertami</i>” (fragment z „<i>Pana Tadeusza</i>”)</p> <p>Jan Kochanowski „<i>Fraszki</i>” (do wyboru 2)</p>	<p>Umie wiersz na pamięć</p> <p>Recytuje ze świadomą modulacją głosu.</p> <p>Zna zasady poprawnej recytacji wiersza.</p> <p>Zwraca uwagę na poprawną wymowę i akcent.</p>
--	---

LITERATURA UZUPEŁNIAJĄCA

(utwory przeznaczone dla samodzielnego czytania przez uczniów)

Adolf Dygasiński — „*Wilk, psy i ludzie*”
Halina Górska — „*Druga brama*”
Józef Ignacy Kraszewski — „*Stara baśń*”, „*Dziecię Starego Miasta*”
Adam Mickiewicz — „*Grażyna*”
Gustaw Morcinek — „*Wyrobany chodnik*”
Igor Newerly — „*Chłopiec z salskich stepów*”
Zbigniew Nienacki — „*Księga strachów*”
Hanna Ożogowska — „*Za minutę pierwsza miłość*”
Ksawery Pruszyński — „*Opowiadania*” (wybór)
Kazimierz Przerwa-Tetmajer — „*Na skalnym Podhalu*” (wybór opowieści)
Maria Rodziewiczówna — „*Lato leśnych ludzi*”
Henryk Sienkiewicz — „*Ogniem i mieczem*”, „*Potop*”, „*Pan Wołodyjowski*”
Frances E. Burnett — „*Tajemniczy ogród*”
John Ronald Reuel Tolkien — „*Hobbit*”, „*Władca pierścieni*”
James Oliver Curwood — „*Łowcy wilków*”
Melchior Wańkowicz — „*Szkice spod Monte Cassino*”
Aleksander Fredro — „*Zemsta*”
Henryk Sienkiewicz — „*Krzyżacy*”, „*Z pamiętnika poznańskiego nauczyciela*”, „*Bartek Zwycięzca*”, „*Za chlebem*”

PODSTAWOWE RODZAJE USTNYCH I PISEMNYCH PRAC Z LITERATURY W 8 KLASIE

Płynne, głośne czytanie literackich, naukowo-popularnych i publicystycznych tekstów.

Wyraźne czytanie utworów literatury pięknej, w tym i dramatów.

Ustna i pisemna wypowiedź — dokładne, podebrane i ściśle streszczenie niewielkiego epickiego utworu lub jego fragmentu.

Artystyczne streszczenie urywków z literackiego utworu.

Ustne, słowne obrazowanie. Inscenizacja literackich utworów.

Komentowanie fragmentów utworów literackich z wyrażeniem własnego stosunku do przedstawionej treści.

Ustne i pisemne wypracowanie — rozważanie na podstawie przeobionego utworu.

Rozwinięta odpowiedź na pytania nauczyciela i podręcznika.

Problemowa charakterystyka (indywidualna, porównawcza, grupowa) bohaterów utworów.

Udział w dialogu przy opracowaniu oddzielnego literackiego utworu.
Ułożenie planu własnej ustnej i pisemnej wypowiedzi.

Ustna i pisemna opinia (recenzja) o przeczytanym literackim utworze, o filmie i programie telewizyjnym (z motywacją swojego stosunku do bohaterów i wydarzeń w utworze).

PODSTAWOWE WYMAGANIA DOTYCZĄCE WIEDZY I UMIEJĘTNOŚCI UCZNIÓW 8 KLASY

Uczniowie powinni znać:

- autora, tytuł i objaśnić sens tytułu utworu;
- podstawowe tematy i osobliwości kompozycji przerobionych utworów;
- wydarzenia (fabułę) i bohaterów poznanych literackich utworów (bohaterów i wzajemnie powiązane wydarzenia, wątki);
- podstawowe pojęcia: literacki obraz, temat, idea, fabuła, kompozycja utworu, rodzaje i gatunki literatury; humor i satyra; antyteza, podtekst;
- charakterystyczne cechy dramatycznych, lirycznych i epickich utworów;
- teksty, proponowane przez program do opanowania pamięciowego.

Uczniowie powinni umieć:

- odróżniać utwór literatury pięknej od utworu naukowo-popularnego i publicystycznego;
- określać ideową rolę elementów fabuły, kompozycji (autorska charakterystyka, postępowanie i portret bohaterów, pejzaż itd.);
- określać ideowo-artystyczną rolę obrazowo-ekspresyjnych środków językowych;
- komentować fragmenty (epizody, sceny) literackiego tekstu z wyrażeniem osobistego stosunku do przedstawionego obrazu;
- scharakteryzować bohatera utworu, określać stosunek autora do bohatera;
- porównywać bohaterów w celu ujawnienia autorskiego stosunku do nich;
- odróżniać utwory epickie, liryczne, liryko-epickie i dramatyczne;
- prawidłowo, płynnie, głośno czytać artystyczne, naukowo-popularne i publicystyczne teksty;
- wyraźnie czytać utwory literackie;

- opowiadać ustnie i pisemnie (streszczenie) — dokładnie, zwięźle i wyborczo — epickie utwory lub fragmenty z nich;
- układać ustne i pisemne wypracowanie-rozważanie na podstawie przerobionego utworu;
- dawać rozszerzoną odpowiedź na pytanie, scharakteryzować (indywidualnie, porównawczo i grupowo) bohaterów literackiego utworu;
- brać udział w dialogu przy omówieniu oddzielnego literackiego utworu;
- układać plan własnej ustnej i pisemnej wypowiedzi;
- układać (ustnie i pisemnie) opinię (recenzję) o przeczytanych literackich utworach, o dziełach innych rodzajów sztuki (motywując swój stosunek do bohaterów i wydarzeń);
- korzystać z informacji wypisów, literackich i naukowo-popularnych wydawnictw, a także ze szkolnych słowników literackich terminów.

IX K L A S A

(2 godziny tygodniowo — 70 godzin rocznie,
czas rezerwowy — 3 godziny)

Treść materiału nauczania	Państwowe wymagania dotyczące poziomu ogólnokształcącego przygotowania ucznia
1	2
<p>Wprowadzenie Znaczenie literatury dla rozwoju społeczeństwa i w życiu człowieka. Dzieła literatury pięknej są środkiem artystycznym przyswojenia rzeczywistości od czasów starożytnych do współczesnych, wyrażają świat uczuć, przeżyć, przedstawiają ludzi. Spotykamy się ze specyfiką arcyzmu słowa, jego obrazowością, estetyką i emocjonalnością. Zapoznanie z ogólnym pojęciem światowego literackiego procesu i umiejscowienie w nim polskiej literatury.</p> <p>Teoretyczne wiadomości Pojęcie procesu historyczno-literackiego.</p>	<p>Odkrywa znaczenie literatury w rozwoju społeczeństwa i człowieka.</p> <p>Objaśnia, na czym polega specyfika literatury pięknej, jakie ona ma znaczenie dla duchowego i moralnego wychowania ludzi, w rozwoju ich czytelniczych i estetycznych upodobań i potrzeb.</p> <p>Objaśnia sens pojęcia „światowego procesu literackiego” i umiejscowienia w nim literatury polskiej.</p>
<p><i>Rozdział I</i> Literatura antyczna</p> <p>Mitologia grecka</p> <p><i>Wybrane mity („Mit o powstaniu świata”, „Prometeusz”)</i> (przypomnienie treści mitów z poprzednich klas)</p>	<p>Zna treść mitów.</p> <p>Umie nazwać poszczególnych bogów w mitologii greckiej.</p>

1	2
<p>Biblia</p> <p><i>Stary Testament i Nowy Testament</i></p> <p><i>Przypowieści biblijne</i></p> <p>Eposy starożytne Homer „<i>Iliada</i>” „<i>Odyseja</i>”</p>	<p>Określa znaczenie mitologii, jej wpływ na starożytnych twórców eposów i dramatów antycznych.</p> <p>Wyraźnie czyta mit o Prometeuszu, komentuje urywki zawierające opis bohaterskiego czynu Prometeusza, charakteryzuje obraz Prometeusza, jego męstwo i siłę ducha, ocenia postępowanie tytana, objaśnia sens dramatycznego konfliktu w tragedii, podaje przykłady aforyzmów.</p> <p>Wyróżnia powiedzenia współczesne, które mają źródło w mitologii greckiej.</p> <p>Wie, że „Biblia” jest źródłem kultury europejskiej.</p> <p>Opowiada treść wybranych ksiąg biblijnych Starego Testamentu (Księga Rodzaju, Księga Wyjścia, Księga Hioba, Księga Koheleta, Księga Psalmów).</p> <p>Odróżnia postacie biblijne i ich wzajemne rodzinne więzy.</p> <p>Zna przypowieści Nowego Testamentu (Apokalipsa św. Jana).</p> <p>Określa frazeologizmy biblijne.</p> <p>Zna treść eposów, ich kompozycję.</p>

1	2
<p>Wergiliusz „<i>Eneida</i>”</p> <p>Liryka grecka i rzymska</p> <p>Twórcy liryki antycznej: Tyrtajos, Saffona, Anakreont, Symonides, Wergiliusz, Owidiusz.</p> <p>Horacy „<i>Pieśni zwane Carminami</i>”</p> <p>Dramat antyczny (tragedia)</p> <p>Sofokles „<i>Antygona</i>”</p> <p>Antyczni filozofowie: Sokrates, Platon, Epikur, Arystoteles.</p> <p>Teoretyczne wiadomości Najważniejsi twórcy antyczni i ich dzieła, filozofowie i ich poglądy. Biblia i jej podział; tłumaczenia; frazeologizmy biblijne, gatunki biblijne: psalmy, apokalipsa (proroctwo), przypowieść (parabola).</p>	<p>Wyróżnia w eposie fabułę, inwokację, akcję, narrację, bohaterów, styl.</p> <p>Wie, co to jest poezja tyrtejska.</p> <p>Określa pojęcia: anakreontyk, epigramat.</p> <p>Opowiada o twórcach liryki antycznej.</p> <p>Zna treść „<i>Antygony</i>”.</p> <p>Umie określić kompozycję i cechy tragedii greckiej oraz funkcję dramatu.</p> <p>Określa pojęcia: ironia sokratyczna, idealizm obiektywny, epikureizm, stoicyzm, etyka, materializm, metafizyka.</p> <p>Opowiada o antycznej kulturze, podkreśla jej rolę w światowej kulturze.</p> <p>Działalność twórcza 1. Wyjaśnij, dlaczego „<i>Biblia</i>” jest tak ważna w dziejach ludzkości.</p>

1	2
<p>Pojęcia: klasycyzm, mitologia, antyczna tragedia, epos, frazeologizmy związane z antykiem.</p> <p>Kontekst opracowania tematu Antyk jako podstawa późniejszych, odwołań, myśl i dorobek artystyczny twórców antyku jest odwiecznym autorytetem. Klasycyzm. Rola i znaczenie Biblii w dziejach ludzkości (źródło kultury, sacrum, kodeks moralny, magazyn motywów, niezwykły artyzm, i uroda języka, historyczny zapis zdarzeń, obyczajów, osób sprzed wieków).</p>	<p>2. Jaki temat podejmuje Apokalipsa św. Jana?</p> <p>3. Najsłynniejsza tragedia grecka „<i>Antygona</i>” — rozważ spór głównych bohaterów.</p> <p>4. „<i>Iliada</i>” jako epos, jego wartość.</p>
<p><i>Rozdział II</i> Literatura średniowiecza</p> <p>Ogólna charakterystyka epoki (nazwa, chronologia, uniwersalizm średniowiecza, filozofia).</p> <p>Literatura powszechna</p> <p>„<i>Pieśń o Rolandzie</i>”</p> <p>„<i>Dzieje Tristana i Izoldy</i>”</p>	<p>Określa, co decydowało o uniwersalizmie Europy.</p> <p>Umie określić cechy średniowiecznej Europy (teocentryzm, dualizm świata, magia i tajemniczość, anonimowość autorów, styl romański i gotycki, danse macabre).</p> <p>Umiejscawia epokę w zasięgu czasowym.</p> <p>Zna treść eposu, wyróżnia fabułę i akcję utworu.</p> <p>Opowiada o doskonałym rycerzu Rolandzie, opisuje jego jako wizerunek idealnego władcy.</p> <p>Opowiada treść utworu o nieszczęśliwej miłości dwojga ludzi.</p>

1	2
<p>Dante Alighieri <i>„Boska komedia”</i> (napisana po włosku, ukazuje drogę człowieka do Boga, należy traktować utwór jako pomost między schyłkiem średniowiecza a początkiem renesansu)</p> <p>Literatura polska</p> <p>Historiografia — dzieje państwa, kronika Galla Anonima i inne kroniki opisujące państwo polskie w języku łacińskim.</p> <p>Hagiografia <i>„Legenda o św. Aleksym”</i></p>	<p>Umie znaleźć uniwersalną wymowę utworu.</p> <p>Charakteryzuje bohaterów.</p> <p>Zna treść utworu.</p> <p>Umie określić jego budowę (składa się z trzech części: <i>„Piekło”</i>, <i>„Czystycie”</i>, <i>„Raj”</i>).</p> <p>Określa problematykę utworu.</p> <p>Określa wzorce osobowe doskonałych władców przedstawione w kronikach.</p> <p>Ocenia wartości literackie kronik i uzasadnia, dlaczego utwór ten zaliczany jest do zabytków języka polskiego chociaż jest napisany w języku łacińskim.</p> <p>Nazywa pierwsze zabytki języka polskiego (Geograf Bawarski, Bulla gnieźnieńska, Księga henrykowska).</p> <p>Zna budowę i treść utworu.</p> <p>Umie wyróżnić poszczególne etapy schematu żywota świętego.</p> <p>Określa topikę zawartą w żywocie (topos porzucenia domu rodzinnego, motyw ślubowania czystości, skrajna asceza, cudowne zdarzenia).</p>

1	2
<p>Liryka maryjna <i>„Bogurodzica”</i> (XIII w.) <i>„Żale Matki Boskiej pod Krzyżem”</i></p> <p><i>„Rozmowa Mistrza Polikarpa ze śmiercią”</i></p> <p>Literatura świecka Słota <i>„O zachowaniu się przy stole”</i> <i>„Satyra na leniwych chłopów”</i></p> <p>Teoretyczne wiadomości Wiersz średniowieczny, historiografia, hagiografia, alegoria, danse macabre, plankt, pasja.</p> <p>Kontekst opracowania tematu Określenie cech najdłuższej epoki literackiej. Zapoznanie z pierwszymi utworami, napisanymi w języku polskim.</p>	<p>Zna słowa pieśni na pamięć.</p> <p>Analizuje treść i kompozycję <i>„Bogurodzicy”</i>.</p> <p>Wyróżnia podmiot liryczny.</p> <p>Określa problematykę utworu, budowę (zbudowany jest na zasadzie dialogu).</p> <p>Wyjaśnia pojęcie „memento mori” (pamiętaj o śmierci).</p> <p>Komentuje przesłanie utworu-taniec śmierci (danse macabre).</p> <p>Objasnia znamiona satyry społecznej zawarte w treści utworu.</p> <p>Zna problematykę utworów.</p> <p>Określa dworskie i biesiadne zwyczaje, zasady dobrego wychowania.</p> <p>Komentuje konflikt społeczny między chłopem i panem, wypowiada swoją ocenę sytuacji.</p> <p>Działalność twórcza</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Decyzja Rolanda w oczach współczesnego człowieka. Czy honor pozostał najwyższą wartością? 2. W jakich utworach średniowieczni autorzy podejmowali temat miłości i śmierci?

1	2
<p><i>Rozdział III</i> Literatura renesansu</p> <p>Nazwa i chronologia epoki, wynalazki, główne nurty i sztuka.</p> <p>Europejscy przedstawiciele literatury renesansu</p> <p>Erazm z Rotterdamu „<i>Pochwała głupoty</i>”, Niccolo Machiavelli „<i>Książę</i>”, Tomasz Morus „<i>Utopia</i>”, Giovanni Boccaccio „<i>Dekameron</i>”, Francesco Petrarca „<i>Sonety do Laury</i>”, Lodovico Ariosto „<i>Orland szalony</i>”, Torguato Tasso „<i>Jerozolima wyzwolona</i>”.</p> <p>William Szekspir „<i>Makbet</i>” (nowator w dziedzinie kompozycji dramatu)</p>	<p>Określa epokę jako bogactwo nowych prądów umysłowych i religijnych.</p> <p>Zna hasło humanistów „Człowiekiem jestem i nic, co ludzkie, nie jest mi obce” i wie na czym polega nurt humanistyczny w epoce renesansu.</p> <p>Opowiada o znaczeniu wynalazku druku i o odkryciach geograficznych.</p> <p>Zna typowe pojęcia dla epoki renesansu (humanizm, antropocentryzm, reformacja, irenizm, harmonia, mecenat, utopia).</p> <p>Wymienia wybitnych twórców sztuki renesansu i zna ich dzieła.</p> <p>Opowiada o głównych przedstawicielach reformacji (Marcin Luter, Jan Kalwin, król Henryk IV).</p> <p>Opowiada o znanych twórcach literatury renesansu, myśli epoki.</p> <p>Zauważa, że w renesansie następuje rozwój gatunków literackich(kontynuacja eposu, Petrarca wylansował sonet, Boccaccio ustalił model noweli, Montaigne rozpropagował esej, Szekspir łamie reguły tragedii antycznej).</p> <p>Wie na czym polega nowatorstwo Szekspira w dziedzinie kompozycji dramatu.</p>

1	2
<p><i>Literatura polska w epoce renesansu</i></p> <p>Mikołaj Rej <i>„Krótka rozprawa między trzema osobami, Panem, Wójtem a Plebanem”</i> <i>„Żywot człowieka poczciwego”</i></p> <p>Jan Kochanowski <i>„Odprawa posłów greckich”</i> <i>„Treny”</i></p>	<p>Umie wymienić ważne daty polskiego renesansu i wydarzenia historyczne z nimi związane.</p> <p>Zna treść przerobionych utworów.</p> <p>Opowiada o zasługach M. Reja, który w swych utworach stworzył mit polskiej arkadii ziemiańskiej, zapoczątkował w literaturze motyw szlacheckiego dworku.</p> <p>Określa problematykę poznanego utworu, zwraca uwagę na niesprawiedliwość społeczną i jej krytykę.</p> <p>Wylicza zasługi Jana Kochanowskiego i ich znaczenie dla literatury polskiej (wprowadza wzór artysty, propaguje ideał patriotyzmu, kreuje filozoficzną wizję świata, wizję człowieka, wprowadza tragedię nowożytną, pieśń, tren, tłumaczy biblijne psalmy).</p> <p>Zna dokładnie treść utworu.</p> <p>Wyszukuje cechy społeczne Atenora i Aleksandra.</p> <p>Wydziela poszczególne części utworu z punktu widzenia rozwoju zdarzeń.</p> <p>Interpretuje utwór jako dramat myśli i wyraz kryzysu filozoficznego.</p> <p>Bada kompozycję całości na tle wiedzy o gatunku antycznym.</p> <p>Podaje przykłady kontrastu życia i śmierci jako zasady obrazowania.</p>

1	2
<p>„Pieśni” „Pieśń świętojańska o Sobótce”</p> <p>„Fraszki” „Do gór i lasów” „Raki” „Na dom w Czarnolesie”</p> <p>Piotr Skarga „Kazania sejmowe”</p> <p>Szymon Szymonowicz „Żeńcy”</p> <p>Andrzej Frycz Modrzewski „O poprawie Rzeczypospolitej” „O karze za mężobójstwo”</p>	<p>Nazywa wartości, które najbardziej ceni autor.</p> <p>Wyszukuje argumenty, które służą pochvale wsi.</p> <p>Wypowiada się na temat ponadczasowych wartości pieśni Jana z Czarnolasu.</p> <p>Interpretuje autobiograficzną fraszkę „Do gór i lasów”.</p> <p>Odczytuje fraszkę „Raki” wspak wprowadzając atmosferę zabawy.</p> <p>Określa religijną i filozoficzną postawę wyrażoną we fraszce „Na dom w Czarnolesie”.</p> <p>Podsumowuje dokonania Piotra Skargi (nazywa wady społeczeństwa polskiego, głosi wizję upadku ojczyzny, wprowadza do literatury alegoryczne ujęcia).</p> <p>Nazywa funkcję jaką pełni topos w kazaniach Skargi.</p> <p>Omawia starożytną genezę i konwencjonalny charakter sielanki i jak go wzbogacił autor.</p> <p>Wie, co to jest sielanka niekonwencjonalna.</p> <p>Wymienia osiągnięcia A.F. Modrzewskiego — pierwszego polskiego publicyisty (stworzył projekt reformy Rzeczypospolitej).</p>

1	2
<p>Mikołaj Sęp-Szarzyński <i>„Rymy albo wiersze polskie”</i></p> <p>Wiadomości teoretyczne Najważniejsze dzieła epoki renesansu i ich problematyka. Filozofia renesansowa zawarta w literaturze epoki. Gatunki literackie uprawiane w renesansie. Renesansowe utwory o wsi. Pojęcia epoki: antropocentryzm, harmonia, humanizm, irenizm, makiawelizm, mecenat, utopia.</p> <p>Kontekst opracowania tematu Przybliżenie renesansowej tematyki utworów. Ukazanie wartości propagowanych w renesansie i aktualność ich we współczesności (prawość, potępienie, zdrady, cnota i rozum).</p>	<p>Wskazuje przerzutnie i peryfrazy w sonetach, wymienia kulturowe zjawiska epoki, które wpłynęły na dramatyczny nastrój w sonetach.</p> <p>Praca twórcza 1. Przesłanie najważniejszych dzieł renesansowych. 2. Konflikty społeczne odzwierciedlone w literaturze renesansowej. 3. Ocena roli renesansu w polskiej kulturze.</p>
<p><i>Rozdział IV</i> Literatura baroku</p> <p>Charakterystyka, ideały, zjawiska epoki.</p> <p><i>Twórcy barokowej Europy</i></p> <p>John Milton <i>„Raj utracony”</i></p>	<p>Określa znaki szczególne, które decydowały o nastaniu nowej epoki.</p> <p>Objaśnia nazwę epoki i zjawiska z nią związane: kontreformację, marinizm, gongoryzm, klasycyzm, sarmatyzm.</p> <p>Wskazuje na motyw charakterystyczny dla literatury barokowej, na niezwykłą kreację szatana przedstawionego w eposie <i>„Raj utracony”</i>.</p>

1	2
Gianbattista Marino "Poezje"	Wyszukuje fragmenty utworu, które potwierdzają, że jest to epos rycerski.
Torguato Tasso "Jerozolima wyzwolona"	
Luis de Gongora "Poezje"	
Miguel Cervantes "Don Kichot"	Opisuje ważnego bohatera literackiego Don Kichota.
Molier "Świętoszek"	Opowiada o komediach obyczajowych Moliera zawierających komizm charakterów niezwykłych postaci.
Pierre Corneille "Cyd"	Mówi o nowym typie bohatera jakim jest Cyd.
Literatura barokowa w Polsce	
Jan Andrzej Morsztyn „Wybór wierszy”	Objaśnia na czym polega rygor intelektualny w wierszach. Dokonuje analizy wersyfikacyjnej wiersza „Do trupa”.
Daniel Naborowski „Wybór wierszy”	Wyszukuje związki treściowe między utworami „Do Anny”, „Marność”, „Krótkość żywota”.
Jan Chryzostom Pasek „Pamiętniki”	Opowiada treść pamiętników i wskazuje w tekście makaronizmy, wyjaśnia ich genezę.
Wacław Potocki „Transakcja wojny chocimskiej”	Wskazuje i określa funkcję środków retorycznych, interpretuje obrazy poetyckie, analizuje treść mowy Chodkiewicza.

1	2
<p>Wiadomości teoretyczne Marinizm, gongoryzm, poeci metafizyczni, klasycyzm. Środki stylistyczne — koncept, kontrast, paradoks, anafora, hiperbola, inwersja. Literatura dworska, ziemiańska, plebejska. Pamiętnikarstwo, epistolografia. Poezja metafizyczna, światowych rozkoszy, sarmacka, mieszczańsko-plebejska.</p> <p>Kontekst opracowania tematu Przybliżenie dzieła barokowego, które zadziwia swoimi ozdobami i przepychem ale jednocześnie przedstawia zagubionego człowieka nie wierzącego w trwałość życia doczesnego, wierzącego w życie po śmierci.</p>	<p>Charakteryzuje polską sztukę baroku (portret trumienny, portret sarmacki).</p> <p>Zna pojęcia: konserwatyizm, kosmopolityzm, rokoko, emblemat, epistolografia.</p> <p>Prace twórcze</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Jakie ideały głosili myśliciele baroku? 2. Czym był sarmatyzm w siedemnastowiecznej Polsce? 3. Ulubione tematy twórców baroku.
<p><i>Rozdział V</i> Literatura Oświecenia</p> <p>Charakterystyka epoki na tle historycznym.</p>	<p>Podaje granice czasowe epoki i wydarzenia historyczne.</p> <p>Tłumaczy nazwę epoki — epoka, w której uwierzono w rozum, epoka krytycyzmu wobec zjawisk i instytucji, rewolucja mechanistyczna.</p>

1	2
<p><i>Literatura powszechna epoki oświecenia</i></p> <p>Wolter „Kandyd” (powiastka filozoficzna)</p> <p>Jan Jakub Rousseau “Nowa Heloiza”</p> <p>Denis Diderot “Kubus Fatalista i jego pan”</p> <p>Daniel Defoe „Przypadki Robinsona Crusoe”</p> <p>Jonathan Swift „Podróże Guliwera”</p>	<p>Objaśnia pojęcia: oświeceniowy, wolnomyśliciel, oświeceniowy liberynt.</p> <p>Wymienia postawy człowieka oświeconego i objaśnia ich znaczenie (krytycyzm, racjonalizm, humanizm, empiryzm, sensualizm, deizm, ateizm).</p> <p>Zna nurty epoki oświecenia (klasycyzm, sentymentalizm, rokoko).</p> <p>Opowiada o encyklopedystach francuskich i ich dziele.</p> <p>Zna treść utworu i jego problematykę.</p> <p>Objaśnia na czym polega wolterianizm.</p> <p>Opowiada treść powieści o miłości, wypowiada się na temat postępowania bohaterów, charakteryzuje ich i ocenia.</p> <p>Dostrzega w powieści motyw podróży, wędrówki.</p> <p>Opowiada pełną humoru opowieść o podróży Kubusia i jego pana, która jest wykładem na temat teorii predestynacji.</p> <p>Umie znaleźć główny wątek i ocenić postępowanie bohaterów.</p> <p>Śledzi przygody głównego bohatera – indywidualisty i ocenia jego postępowanie.</p> <p>Opowiada treść utworu, który napisany jest w formie fikcyjnego dziennika czterech podróży bohatera.</p>

1	2
<p>Literatura oświeceniowa w Polsce</p> <p>Umiejscowienie epoki na tle historycznym.</p> <p>Przedstawiciele klasycyzmu w Polsce</p> <p>Ignacy Krasicki „<i>Monachomachia</i>” „<i>Antymonachomachia</i>”</p> <p>„<i>Mikołaja Doświadczyńskiego przypadki</i>”</p>	<p>Ocenia postępowanie Guliwera i charakteryzuje jego osobowość.</p> <p>Charakteryzuje epokę na tle historii Polski.</p> <p>Opowiada o Sejmie Wielkim, insurrekcji kościuszkowskiej i legionach Dąbrowskiego we Włoszech.</p> <p>Wymienia wydarzenia kulturalne: powstanie Teatru Narodowego w Warszawie, obiady czwartkowe, rozwój prasy („Monitor”), powstanie klubu politycznego Kuźnicy Kołłątajowskiej.</p> <p>Wyszczególnia zmiany w oświacie: powstanie Collegium Nobilium, Szkoły Rycerskiej, Komisji Edukacji Narodowej, Towarzystwa do Ksiąg Elementarnych, Towarzystwa Przyjaciół Nauk.</p> <p>Wie, co to jest poemat heroikomiczny.</p> <p>Wypowiada się na temat problematyki utworu.</p> <p>Wyróżnia i opisuje poszczególne sceny humorystyczne, krytykujące zakonników.</p> <p>Opowiada treść pierwszej polskiej powieści nowożytnej.</p>

1	2
<p>Bajki <i>„Szczer i kot”</i> <i>„Ptaszki w klatce”</i> <i>„Malarze”</i> <i>„Jagnię i wilcy”</i> <i>„Dewotka”</i> <i>„Kruk i lis”</i></p> <p>Satyry <i>„Do króla”</i></p> <p><i>„Świat zepsuty”</i></p> <p><i>„Pijaństwo”</i></p> <p>Adam Naruszewicz Satyry <i>„Chudy literat”</i></p> <p>Julian Niemcewicz <i>„Powrót pośła”</i></p>	<p>Charakteryzuje główną postać Mikołaja i ocenia ją.</p> <p>Objaśnia cel filozoficzny i satyrę obyczajową utworu.</p> <p>Podaje definicję bajki.</p> <p>Wyszukuje wady ludzkie pod maską zwierząt.</p> <p>Odnajduje w treści bajek prawdę życiową.</p> <p>Opowiada o bajce narracyjnej i udratyzowanej.</p> <p>Mówi w jakiej tonacji napisany jest utwór, wskazuje przykłady ironii.</p> <p>Wybiera z tekstu zdania o charakterze aforyzmu, sentencji.</p> <p>Określa obraz świata i podaje objawy zepsucia.</p> <p>Wyszukuje środki retoryczne.</p> <p>Objaśnia budowę, podaje przykłady komizmu sytuacyjnego, interpretuje puentę utworu, wyjaśnia mechanizm nałogu.</p> <p>Wyszukuje w treści fragmenty mówiące o sarmackiej szlachcie, o jej głupocie i braku znajomości literatury.</p> <p>Na podstawie treści utworu szuka odpowiedzi na to, że utwór jest komedią polityczną.</p>

1	2
<p>Stanisław Trembecki Bajki <i>„Myszka, kot i kogut”</i></p> <p>Franciszek Zabłocki Komedie <i>„Fircyk w zalotach”</i> <i>„Sarmatyzm”</i></p> <p>Przedstawiciele sentymentalizmu w Polsce</p> <p>Franciszek Karpiński <i>„Laura i Filon”</i> <i>„Do Justyny”</i> <i>„Tęskność na wiosnę”</i></p> <p>Pieśni religijne <i>„Kiedy ranne wstają zorze”</i> <i>„Bóg się rodzi”</i></p> <p>Dionizy Kniaźnin <i>„Dwie lipy”</i> <i>„Do wąsów”</i></p> <p>Wojciech Bogusławski <i>„Cud mniemany, czyli Krakowiacy i górale”</i></p>	<p>Opisuje sceny, które charakteryzują dwa obozy (obóz reform, obóz starego porządku).</p> <p>Odtwarza schemat intrygi.</p> <p>Na podstawie zebranego materiału językowego charakteryzuje postać Starościny.</p> <p>Porównuje Trembeckiego jako bajkopisarza z Krasickim.</p> <p>Podaje przykłady rozmaitych nastrojów i emocji służących błyskotliwemu scenicznemu dialogowi.</p> <p>Określa na czym polega aktualność tych utworów we współczesności.</p> <p>Opowiada o tradycjach sielanki, mówi o fragmentach utworu, które świadczą o tym, że jest to sielanka sentymentalna.</p> <p>Wyszukuje różnice i opisuje odmienne wizje Boga, różną postawę modlącego się, wskazuje na odpowiadające temu sposoby wyrazu poetyckiego.</p> <p>Przedstawia funkcję obrazu poetyckiego (tło, sceneria zdarzeń).</p> <p>Opowiada o stosunku autora do tradycji narodowych.</p> <p>Wskazuje na elementy gwary i stylizacji ludowej.</p>

1	2
<p>Józef Wybicki <i>„Pieśń Legionów Polskich we Włoszech”</i></p> <p>Publicystyka oświecenia w Polsce</p> <p>Stanisław Staszic <i>„Przestrogi dla Polski”</i></p> <p>Hugo Kołłątaj <i>„Do Stanisława Małachowskiego (...) Anonima listów kilka”</i></p> <p>Franciszek Salezy Jezierski <i>„Katechizm o tajemnicach rządu polskiego”</i></p> <p>Stanisław Konarski <i>„O skutecznym rad sposobie”</i></p> <p>Wiadomości teoretyczne Charakterystyka epoki Oświecenia na tle historycznym. Geneza nazwy epoki. Pojęcia związane z oświeceniem: krytycyzm, racjonalizm, humanizm, empiryzm, sensualizm, deizm, ateizm, libertynizm, tabula rasa, wolterianizm. Twórcy i myśliciele oświeconej Europy i ich dzieła. Gatunki literackie: powieść, powiastka filozoficzna, bajka. Nurty oświeceniowe: klasycyzm, sentymentalizm, rokoko.</p>	<p>Wymienia, co nowego wniósł autor do dramatu „Krakowiacy i górale”</p> <p>Opowiada o genezie i sytuacji historycznej, w której powstawały pieśni legionowe.</p> <p>Porównuje pierwotną wersję hymnu z dzisiejszą.</p> <p>Określa, czym był utwór St. Staszica dla Polski w epoce oświecenia (apel o skuteczność działań w celu uratowania ojczyzny).</p> <p>Mówi o konkretnym projekcie reform ustrojowych w Polsce zawartych w utworze H. Kołłątaja.</p> <p>Opowiada o roli utworu i ogromnej jego poczytności przez społeczeństwo polskie, o nawiązaniu do piśmiennictwa religijnego.</p> <p>Wymienia propozycje podane przez autora w stosunku do zmian politycznych w Polsce.</p> <p>Prace twórcze</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Dlaczego bajki I. Krasickiego uważa się za arcydzieła oświeconej literatury? 2. Sporządź plan rozprawki na temat: „Śmiech, drwina, szyderstwo jako narzędzie walki o nowego obywatela w literaturze oświecenia”.

1	2
<p>Publicystyka polskiego oświecenia (St. Konarski, St. Staszic, H. Kołłątaj, Fr. S. Jezierski). Twórcy polskiego oświecenia i ich dzieła.</p> <p>Kontekst opracowania tematu Przybliżenie epoki oświecenia jako wieku rozumu i filozofów oraz ogromnych przemian. Zapoznanie z utworami wybitnych pisarzy europejskich i polskich, którzy tworzyli w epoce oświecenia.</p>	

Na opanowanie materiału — 60 godzin.

Na lekcje rozwoju twórczej działalności i rozwoju mowy — 6 godzin.

Rezerwowe lekcje — 4 godziny.

LITERATURA DO OPANOWANIA PAMIĘCIOWEGO

„Bogurodzica”

Jan Kochanowski — *„Fraszki”* (do wyboru 3)

Jan Kochanowski — *„Treny”* (tren VIII)

Jan Andrzej Morsztyn — *„Do trupa”* (sonet)

Daniel Naborowski — *„Marność”*

Torguato Tasso — *„Jerozolima wyzwolona”* (dowolny fragment)

Ignacy Krasicki — *„Bajki”* (do wyboru 3)

Ignacy Krasicki — *„Do króla”*

Stanisław Trembecki — *„Myszka, kot i kogut”*

Franciszek Karpiński — *„Laura i Filon”*

Franciszek Dionizy Kniaźnin — *„Do wąsów”*

LITERATURA UZUPEŁNIAJĄCA

(utwory przeznaczone dla samodzielnego czytania przez uczniów)

Biblia — Stary testament (Księgi — fragmenty),

Nowy Testament — Przypowieści (wybór), z Listów św. Pawła (wybrane fragmenty), z Apokalipsy św. Jana (wybrane fragmenty)

Jan Parandowski — *„Mitologia”* (wybrane mity)

Homer — *„Iliada”, „Odyseja”*

Wergiliusz — „*Eneida*” (fragmenty)
 Tyrtajos — „*Liryki*” (wybrane)
 Safona — „*Liryki*” (wybrane)
 Anakreont — „*Liryki*” (wybrane)
 Symonides — „*Liryki*” (wybrane)
 Horacy — „*Pieśni*” (wybrane)
 Sofokles — „*Antygona*”
 A.Gall — „*Kronika Polska*” (fragmenty)
 „*Legenda o św. Aleksym*” (fragmenty)
 „*Rozmowa Mistrza Polikarpa ze Śmiercią*” (fragmenty)
 „*Pieśń o Rolandzie*”
 „*Dzieje Tristiana i Izoldy*”
 Dante Alighieri — „*Boska komedia*” (fragmenty)
 Przeclaw Słota — „*O zachowaniu się przy stole*”, „*Satyra na leniwych chłopów*”
 Giovanni Boccaccio — „*Dekameron*” (nowela „*Sokół*”)
 Erazm z Rotterdamu — „*Pochwała głupoty*” (fragmenty)
 Ariosta — „*Orland szalony*”
 Szekspir — „*Makbet*”
 Niccolo Machiavelli — „*Książę*” (fragmenty)
 Michel de Montaigne — „*Próby*” (fragmenty)
 Torquato Tasso — „*Jerozolima wyzwolona*” (fragmenty)
 Francesco Petrarka — „*Sonety do Laury*” (wybrane)
 Mikołaj Rej — „*Krótka rozprawa między trzema osobami, Panem, Wójtem a Plebanem*”
 Jan Kochanowski — „*Treny*”, „*Odprawa posłów greckich*”, „*Pieśni*” (wybrane), „*Fraszki*” (wybrane)
 Piotr Skarga — „*Kazania sejmowe*” (wybrane)
 Szymon Szymonowicz — „*Żeńcy*”
 Andrzej Frycz Modrzewski — „*O poprawie Rzeczypospolitej*”
 Miguel Cervantes — „*Don Kichot*”
 Moliere — „*Świętoszek*”
 John Milton — „*Raj utracony*” (fragmenty)
 Jan Andrzej Morsztyn — „*Wybór wierszy*” (wybrane)
 Daniel Naborowski — „*Wybór wierszy*” (wybrane)
 Jan Chryzostom Pasek — „*Pamiętniki*” (fragmenty)
 Wacław Potocki — „*Transakcja wojny chocimskiej*”
 Wolter — „*Kandyd*”
 Jan Jakub Rousseau — „*Nowa Heloiza*”
 Denis Diderot — „*Kubuś Fatalista i jego pan*”
 Daniel Defoe — „*Przypadki Robinsona Crusoe*”
 Jonathan Swift — „*Podróże Guliwera*”

Ignacy Krasicki — „*Monachomachia*”, „*Mikołaja Doświadczyńskiego przypadki*”, „*Bajki*”(wybór), „*Satyry*”(„*Do króla*”, „*Świat zepsuty*”, „*Pijaństwo*”)
Adam Naruszewicz — „*Chudy literat*”
J.U.Niemcewicz — „*Powrót pośła*”
Franciszek Zabłocki — „*Fircyk w zalotach*”
Franciszek Karpiński — „*Laura i Filon*”
Stanisław Staszic — „*Przestrogi dla Polski*”(fragmenty)
Wojciech Bogusławski — „*Krakowiacy i górale*”

PODSTAWOWE RODZAJE USTNYCH I PISEMNYCH PRAC Z LITERATURY W 9 KLASIE

Wyraźne czytanie utworów literackich.
Ułożenie planu samodzielnej ustnej i pisemnej wypowiedzi.
Ustne i pisemne streszczenie fragmentów epickiego utworu.
Wypracowanie-miniatura na podstawie literackiego utworu lub na dowolny temat.
Komentowanie urywków z literackiego utworu z wyrażeniem własnego stosunku do przedstawionego problemu.
Ustne i pisemne wypracowanie-rozważanie na temat problematyki utworu (również indywidualna, porównawcza, grupowa charakterystyka bohaterów utworu).
Udział w dialogu podczas omawiania oddzielnego literackiego utworu.
Plan i tezy literacko-krytycznego artykułu.
Informacja i referat na literacki temat.
Recenzja (lub wypowiedź) na temat przeczytanej książki, na temat filmu, programu telewizyjnego, spektaklu (z motywacją swojego stosunku do bohatera i zdarzeń).

PODSTAWOWE WYMAGANIA DOTYCZĄCE WIEDZY I UMIEJĘTNOŚCI UCZNIÓW 9 KLASY

Uczniowie powinni znać:

- każdą podaną przez program epokę literacką, jej tło historyczne, główne nurty i cechy;
- ważne momenty z biografii pisarzy poznanych epok;
- fabułę, właściwości kompozycji, rodzaj i gatunek poznanych utworów literackich;
- podstawowe cechy pojęć „literacki obraz”, „literatura piękna”, „humor”, „satyra”;

- głównych i wielkich twórców epok i ich dzieła;
- teksty przeznaczone przez program do opanowania pamięciowego.

Uczniowie powinni umieć:

- prawidłowo, biegle czytać głośno literackie, publicystyczne i literacko-krytyczne teksty;
- wyraźnie czytać literackie utwory;
- wypowiadać się ustnie i pisemnie (streścić) — dokładnie, wyborczo i ściśle — epickie utwory lub ich fragmenty;
- komentować urywki (epizody, sceny) literackiego tekstu z wyrażeniem własnego stosunku do nich;
- analizować utwory zgodnie z proponowanym zadaniem;
- określać poznane utwory pod względem rodzaju literackiego (epika, liryka dramat);
- określać ideowo-artystyczną rolę elementów fabuły, kompozycji, systemu obrazów literackich i językowych środków artystycznych;
- podkreślać rolę bohatera w ideowej treści utworu i autorskiego stosunku do bohatera;
- uzasadniać swój stosunek do utworu i bohatera;
- brać udział w dialogu podczas omawiania oddzielnego utworu literackiego;
- ułożyć plan własnej ustnej i pisemnej wypowiedzi;
- przygotować wypracowanie lub referat na literacki temat na podstawie jednego lub kilku źródeł.

X K L A S A

(2 godziny tygodniowo — 70 godzin w ciągu roku,
czas rezerwowy — 4 godziny)

Treść materiału nauczania	Państwowe wymagania dotyczące poziomu ogólnokształcącego przygotowania ucznia
1	2
<p>Wstęp Etapy rozwoju światowej i polskiej literatury (powtórzenie i uogólnienie poznanych wiadomości w klasie IX). Znaczenie polskiej literatury i jej narodowa odrębność.</p>	<p>Nazywa etapy rozwoju światowej literatury, z którymi zapoznał się w klasie IX, podkreśla znaczenie polskiej literatury i odróżnia jej właściwe cechy narodowe.</p> <p>Dokonuje syntezy literatury od średniowiecza do oświecenia, syntezy najważniejszych tematów literackich (Bóg, miłość, życie, język, śmierć, człowiek i obywatel).</p>
<p>ROMANTYZM</p> <p><i>Rozdział I</i> Romantyzm w Europie</p> <p>1. Nazwa, geneza i granice czasowe europejskiego romantyzmu.</p> <p>2. Najważniejsze hasła i pojęcia romantyzmu.</p>	<p>Objaśnia, skąd się wzięła nazwa epoki i co oznacza.</p> <p>Umiejscawia, epokę w granicach czasowych i opowiada o wydarzeniach historycznych.</p> <p>Wypowiada najważniejsze hasła romantyzmu.</p> <p>Określa najważniejsze pojęcia romantyzmu (irracjonalizm, profetyzm, mistycyzm, mesjanizm, historyzm, ludowość, indywidualizm, orientalizm, frenezja).</p>

1	2
<p>3. Preromantyzm w Niemczech.</p> <p>4. Wielcy filozofowie romantyzmu europejskiego. Poglądy filozofów na temat wolności: I. Kant — autonomia jednostki, aktywność poznawcza, etyka kategorycznego imperatywu; J.G.Fichte — filozofia czynu, kontrkultura aktem woności; G.W.F.Hegel — wolność jednostki a historyczna konieczność.</p> <p>Myśl filozoficzna G.W.Leibniza, I.Kanta, F.Schellinga.</p> <p>5. Twórcy i dzieła literackie europejskiego romantyzmu.</p>	<p>Mówi o wynalazkach technicznych (rozwój kolei, pierwsza linia telegraficzna, parowiec, rozwój fotografii, wynalezienie lampy naftowej).</p> <p>Opowiada o okresie „Burzy i naporu” w Niemczech.</p> <p>Wymienia przedstawicieli preromantyzmu i objaśnia krótko ich dokonania.</p> <p>Zna główne poglądy romantycznych filozofów</p> <p>Wypowiada się rzeczowo z uwzględnieniem informacji cytatu komentarza.</p> <p>Wie na czym polega dialektyka Hegla (teza — antyteza — synteza).</p> <p>Opowiada o autorze i jego poglądach filozoficznych — ciekawej jedności sztuki i nauki, więzi człowieka z przyrodą.</p> <p>Interpretuje wybrane poglądy.</p> <p>Notuje w różnych formach (streszczenie tekstu naukowego lub konspektu tekstu).</p> <p>Zabiera głos w dyskusji (ustnie lub pisemnie).</p> <p>Opowiada treść utworu, charakteryzuje werterowskiego bohatera, omawia problematykę utworu.</p>

1	2
<p>Pisarze niemieccy Johann Wolfgang Goethe</p> <p>„Cierpienia młodego Wertera”</p> <p>„Faust”</p> <p>„Król Olszyn”</p> <p>Friedrich Schiller „Rękawiczka”</p> <p>Pisarze angielscy James Macpherson</p> <p>„Pieśni Osjana”</p>	<p>Określa powieść jako biblię romantyków (wykreowała nowy typ bohatera, pewien model życia, rozpropagowała Weltschmerz jako uczucie młodego pokolenia, nakreśliła wzór romantycznej, nieszczęśliwej miłości, spowodowała modę na typ i strój werterowski).</p> <p>Określa dramat i jego cechy epickie.</p> <p>Opowiada treść i wskazuje na problematykę utworu.</p> <p>Mówi o istocie dobra i zła oraz relacji między nimi.</p> <p>Ocenia aktywność poznawczą człowieka.</p> <p>Określa faustyzm jako dążenie człowieka do poznania tajemnicy i sensu życia.</p> <p>Recytuje na pamięć część ballady.</p> <p>Maluje słownie obrazy wynikające z treści ballady.</p> <p>Opowiada o autorze jako twórcy nowoczesnego dramatu.</p> <p>Zna treść utworu, określa sens sceny końcowej oraz rolę rozbudowanego przygotowania do tej sceny.</p> <p>Wyróżnia właściwości stylistyczne i narracyjne śpiewów Osjana.</p>

1	2
<p>Walter Scott „<i>Waverley</i>“</p>	<p>Mówi o cudowności świata celtyckiej Północy, o obcowaniu z duchami.</p> <p>Zna treść utworu.</p> <p>Opowiada o tytułowym bohaterze, który został przedstawiony na tle wydarzeń historycznych Szkocji.</p>
<p>George Gordon Byron “<i>Giaur</i>”</p>	<p>Zna treść utworu i określa cechy bohatera bajronicznego.</p> <p>Wskazuje na motyw wolności, charakteryzuje postacie.</p> <p>Mówi o powieści poetyckiej, poemacie dygresyjnym.</p>
<p><i>Pisarze francuscy</i></p>	
<p>Victor Hugo “<i>Nędznicy</i>”</p>	<p>Opowiada o życiu i twórczości V. Hugo.</p> <p>Zna treść utworu i jego problematykę, charakteryzuje bohaterów.</p>
<p><i>Pisarze rosyjscy</i></p>	
<p>Aleksander Puszkina “<i>Eugeniusz Onegin</i>”</p>	<p>Opowiada treść poematu. Zna na pamięć fragmenty utworu.</p>
<p><i>Poeci dekabryści</i></p>	
<p>Aleksander Bestużew Konrad Rylejew</p>	<p>Opowiada o twórczości poetów rosyjskich.</p>
<p>Aleksander Gribojedow “<i>Mądremu bieda</i>”</p>	<p>Przedstawia głównego bohatera Czackiego, który reprezentuje dekabrystowskie ideały wolności i przeciwstawia się środowisku moskiewskiej szlachty.</p>

1	2
<p>Nikołaj Gogol <i>„Rewizor”</i></p> <p>Michał Lermontow <i>„Demon”</i></p> <p>Pisarze ukraińscy</p> <p>Taras Szewczenko <i>„Dumka”, „Testament”</i></p> <p>Teoretyczne wiadomości Geneza i hasła epoki romantyzmu. Ważne pojęcia dla danej epoki i ich znaczenie (irracjonalizm, profetyzm, mistycyzm, mesjanizm, historyzm, ludowość, indywidualizm, orientalizm, frenezja). Znaczenie myśli filozoficznej i główni europejscy filozofowie. Pojęcie o psychologicznym romansie, wewnętrznym monologu. Twórcy europejskiego romantyzmu i ich utwory. Bohater werteryczny i bajroniczny.</p> <p>Kontekst opracowania tematu Przełom romantyczny, apologia buntu, nowa wizja świata i człowieka. Konkretyzowanie w umyśle ucznia wizerunku świata romantyków, uchwycenie głównych tendencji w literaturze, indywidualnych pomysłów twórczych, syntezy wiedzy.</p>	<p>Zna treść utworu i jego problematykę.</p> <p>Opowiada treść poematu.</p> <p>Recytuje fragmenty utworu.</p> <p>Zna utwory na pamięć.</p> <p>Mówi o treści utworów, która wyrosła z bogatej tradycji narodowego folkloru.</p> <p>Prace twórcze</p> <ol style="list-style-type: none"> Scharakteryzuj bohatera werterowskiego i bajronicznego — porównaj. W co zwątpił Faust i czym jest motyw faustowski?

1	2
<p><i>Rozdział II</i> Twórcy polskiego romantyzmu</p> <p>1. Początek epoki i wydarzenia historyczne w Polsce.</p> <p>2. Adam Mickiewicz Fakty z biografii poety i ich wpływ na jego twórczość.</p> <p>„<i>Oda do młodości</i>”</p> <p>„<i>Ballady i romanse</i>” “<i>Romantyczność</i>”</p> <p>“<i>Lilije</i>”, <i>Świtez</i>”</p>	<p>Wymienia utwory, które zapoczątkowały epokę romantyzmu w Polsce (K. Brodziński „<i>O klasycyzmie i romantyczności</i>”, A. Mickiewicz „<i>Ballady i romanse</i>”).</p> <p>Opowiada o wydarzeniach historycznych w Polsce.</p> <p>Zna biografię A. Mickiewicza.</p> <p>Umie na pamięć wiersz i zna jego przesłanie.</p> <p>Konstruuje dłuższą wypowiedź według planu.</p> <p>Dokonuje częściowej syntezy wiadomości.</p> <p>Formułuje argumenty w sporze klasyków z romantykami o język literatury.</p> <p>Charakteryzuje Karusię jako bohaterkę romantyczną.</p> <p>Wyjaśnia podwójny sens słowa „widzę”.</p> <p>Przedstawia racje antagonistów.</p> <p>Redaguje wypowiedź interpretacyjną i porównawczą.</p> <p>Wymienia cechy gatunkowe ballady.</p>

1	2
<p><i>“Dziady”</i> cz. II</p>	<p>Analizuje wybrane ballady pod kątem realizmu i fantastyki, przejawów ludowości, sposobów tworzenia nastroju, obrazu natury, typów bohaterów i ich przeżyć.</p> <p>Określa relacje między światem żywych i umarłych.</p> <p>Opisuje scenerię i klimat spotkań z duchami.</p> <p>Wyjaśnia sens przesłań moralnych, komentuje ich aktualność.</p>
<p><i>“Dziady”</i> cz. IV</p>	<p>Opisuje przeżycia bohatera.</p> <p>Nazywa różnorodne stany emocjonalne Gustawa wobec ukochanej.</p> <p>Wykrywa podobieństwa i różnice w kreacji postaci z bohaterem bajro-nicznym i werterowskim.</p> <p>Wyszukuje nawiązania w różnych tekstach kultury do modelu idealnej miłości.</p>
<p><i>“Dziady”</i> cz. III</p>	<p>Dokonuje ukierunkowanego przeglądu dramatu.</p> <p>Opisuje sytuację i portret psychologiczny bohatera.</p> <p>Wyjaśnia sens snu i przemiany bohatera.</p> <p>Bada kontekst biograficzny i historyczny utworu.</p>

1	2
	<p>Odczytuje sceny dosłowne i metaforyczne.</p> <p>Odnajduje nawiązania do Biblii i wyjaśnia ich funkcję.</p> <p>Wskazuje na synkretyzm gatunkowy w scenie I.</p> <p>Analizuje monolog liryczny.</p> <p>Dostrzega językowy wyraz zmiennych emocji Konrada.</p> <p>Korzysta z różnych źródeł w celu objaśnienia symboliki, liczb, niedomówień.</p> <p>Wyjaśnia pojęcie mesjanizmu.</p> <p>Rozwija martyrologiczną koncepcję historii Polski.</p> <p>Przypomina znaczenie terminów: profetyzm, mesjanizm, stylizacja biblijna.</p> <p>Formułuje sądy poparte cytatami.</p> <p>Tworzy wypowiedź argumentacyjną inspirowaną słowami Wysockiego.</p> <p>Przywołuje poznane utwory prezentujące dwa oblicza polskiego społeczeństwa.</p> <p>Dokonuje eksplikacji tekstu „<i>Sen Senatora</i>” dostrzegając elementy groteski.</p>

1	2
<p>„Sonety krymskie” „Stepy akermzańskie” „Burza” „Bakczysaraj” „Czatyrdach”</p> <p>„Konrad Wallenrod”</p>	<p>Analizuje mechanizm władzy metodą mataplanu.</p> <p>Samodzielnie interpretuje „Ustęp” rozwijając temat: człowiek pod władzą despotyzmu.</p> <p>Zna jeden sonet na pamięć.</p> <p>Opisuje krajobrazy uwiecznione w wierszach.</p> <p>Przeprowadza funkcjonalną analizę środków artystycznych.</p> <p>Dokonuje syntezy pod kątem kreacji podmiotu lirycznego i bohatera.</p> <p>Samodzielnie interpretuje sonet.</p> <p>Zna cechy gatunkowe sonetu.</p> <p>Analizuje środki wyrazu w utworze literackim i dziele plastycznym.</p> <p>Zna pojęcia: sonet, hiperbolizacja, personifikacja, orientalizm.</p> <p>Wskazuje na dramatyzm losów postaci, tragizm życiowych wyborów, konflikt racji w sumieniu bohatera.</p> <p>Podkreśla rolę Halbana w misji Konrada.</p> <p>Wykrywa funkcję motta, ballady.</p> <p>Przedstawia etapy biografii bohatera, przyczyny i przejawy przemiany wewnętrznej.</p>

1	2
<p>„Pan Tadeusz”</p>	<p>Wykrywa symboliczność, umowność biografii.</p> <p>Przedstawia swoiste nietypowe cechy Soplicy jako bohatera romantycznego.</p> <p>Zna pojęcie eksploacji i metamorfozy.</p> <p>Analizuje scenę śmierci, dostrzegając sakralizację i hiperbolizację.</p> <p>Samodzielnie interpretuje fragment tekstu, np. wybrany opis natury.</p> <p>Dostrzega związek między problematyką tekstu a sytuacją historyczną Polski.</p> <p>Dyskutuje na temat makiawelizmu w życiu politycznym Polaków w różnych czasach historycznych.</p> <p>Formułuje tematy i problemy do omówienia (geneza w świetle inwokacji, epilogu; współczesność i przeszłość; realizm i idealizacja; tradycja narodowa podstawą bytu; idealizujący portret szlachty; obrazy natury wzmocnieniem arkadyjskiej wizji świata; optymistyczna wersja historii).</p> <p>Przygotowuje prezentację zagadnień.</p> <p>Syntezuje wiedzę.</p> <p>Prezentuje własne przeżycia wynikające z kontaktów ze sztuką.</p> <p>Korzysta z literatury źródłowej, samodzielnie wyszukuje informacji.</p>

1	2
<p>Liryki lozańskie <i>„Nad wodą wielką i czystą”</i> <i>„Polaty się lzy”</i></p> <p><i>„Księgi narodu polskiego i pielgrzymstwa polskiego”</i> (proza biblijna)</p> <p>Juliusz Słowacki Liryka</p> <p><i>„Testament mój”</i> <i>„Rozłączenie”</i> <i>„Rzym”</i> <i>„Anioł ognisty”</i></p>	<p>Interpretuje obraz natury w utworze jako metaforę życia i pracy.</p> <p>Analizuje formę wiersza , eliptyczność, kunsztowność.</p> <p>Wypowiada się na temat refleksji nad życiem i losem, miejsca człowieka w świecie, stanu ducha, wiersza-płaczu i autobiografizmu liryków.</p> <p>Opowiada o stylizacji biblijnej w utworze i mesjanizmie.</p> <p>Praca twórcza</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Moda romantyczna jako przejaw manifestowania indywidualności. 2. Podwójny wymiar podróży: wycieczka przez egzotyczne tereny, zgłębianie obszarów psychiki podróżnika (na podstawie <i>„Sonetów krymskich”</i>. <p>Zna biografię poety.</p> <p>Nazywa właściwości liryki Słowackiego; nowe sposoby budowania i funkcjonalności pejzaży.</p> <p>Mówi o atmosferze smutku i osamotnienia bohatera wierszy genetyjskich; wykreowaniu nowego typu bohatera (profety, wieszczka), rozdarłego między światem ducha i materii.</p> <p>Analizuje i interpretuje tekst, dostrzegając patos, liryzm, środki stylistyczne służące funkcji retorycznej.</p>

1	2
<p>„<i>Oda do wolności</i>”</p>	<p>Nadaje tytuł obrazowi cytatem z monologu, uzasadnia wybór.</p> <p>Bada związek utworu literackiego z historią Polski.</p> <p>Wykrywa elementy tradycji literackiej.</p> <p>Wskazuje wykładniki funkcji impresywnej.</p> <p>Streszcza akt III dramatu.</p> <p>Ocenia bohatera.</p> <p>Redaguje wypowiedź: Droga Kordiana do samopoznania.</p> <p>Interpretuje wybraną scenę np. Kordian przed sypialnią cara lub w szpitalu wariatów.</p> <p>Rzeczowo uczestniczy w dyskusji: Kordian — bohater?, szaleniec?, efekciarz?</p>
<p>„<i>Beniowski</i>”</p>	<p>Wyróżnia dwa ciągi tematyczne w utworze: epicki, opowiadający o przygodach tytułowego bohatera i dygresyjny, mający charakter aluzji i dygresji na różne tematy.</p> <p>Określa gatunkowe właściwości poematu dygresyjnego.</p> <p>Wie, co to jest ironia autorska, jej istota, typy, funkcja.</p> <p>Mówi o ariostyzmie utworu.</p>

1	2
<p>Zygmunt Krasiński</p> <p><i>„Nie – Boska komedia”</i></p>	<p>Opowiada o sposobach kreowania głównego bohatera; stosunku autora do źródeł historycznych.</p> <p>Wyszukuje fragmenty utworu mówiące o odmienności J. Słowackiego i jego nowym programie poetyckim (odmiennym od Mickiewiczowskiego).</p> <p>Praca twórcza</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Dokonaj oceny Kordiana w aspekcie moralnym, psychicznym i politycznym. 2. Udowodnij, że „Beniowski” jest poematem dygresyjnym. <p>Zna biografię Zygmunta Krasińskiego.</p> <p>Opowiada treść utworu, wie, że składa się z dwóch części:</p> <p>I — dramat rodzinny, II — dramat społeczny.</p> <p>Formuluje argumenty i kontrargumenty na podstawie tekstu.</p> <p>Opisuje obóz rewolucjonistów w konwencji reportażu.</p> <p>Posługuje się frazeologizmami: daniejskie sceny, okopy św. Trójcy,</p> <p>Stawia hipotezy interpretacyjne dotyczące tytułu, ostatniej sceny.</p> <p>Prezentuje własne opinie na temat weryfikacji koncepcji dziejów Z. Krasińskiego przez historię XX wieku.</p>

1	2
<p>„<i>Psalm wiary</i>”</p> <p>Aleksander Fredro</p> <p>„<i>Śluby panięskie, czyli magnetyzm serca</i>”</p> <p>Cyprian Kamil Norwid Liryka</p> <p>„<i>Coś ty Atenom zrobił Sokratesie</i>”</p> <p>„<i>Fortepian Szopena</i>”</p>	<p>Analizuje i interpretuje fragment „<i>Psalmu wiary</i>”.</p> <p>Porównuje myśl historiozoficzną w „<i>Psalmie wiary</i>” i „<i>Nie – Boskiej komedii</i>”.</p> <p>Porównuje kreacje postaci.</p> <p>Wskazuje charakterystyczne cechy miłości sentymentalnej, romantycznej i fredrowskiej w formie monologów lub dialogów o fikcyjnych imionach.</p> <p>Tłumaczy pojęcia: komedia charakterów, intryga, komizm, magnetyzm serc (mesmeryzm).</p> <p>Charakteryzuje bohaterów i ocenia ich.</p> <p>Zna biografię poety.</p> <p>Analizuje kompozycję utworu w kontekście treści.</p> <p>Formuluje hipotezy dotyczące interpretacji przemilczenia i je weryfikuje.</p> <p>Popiera tezę C. Norwida własnymi argumentami.</p> <p>Bada na podstawie źródeł kontekst biograficzny utworu.</p> <p>Parafrazuje fragment tekstu (zwrotka 1–6).</p> <p>Wskazuje na nawiązanie do antyku greckiego, biblijnego, kultury narodowej.</p>

1	2
<p>Antoni Malczewski „<i>Maria</i>”</p>	<p>Opowiada o motywie Kozaka jako wolnego syna stepów.</p>
<p>Romantyczni poeci krajowi</p>	<p>Określa step ukraiński jako księgę historii oraz cmentarzysko, na którym nieustannie odradza się człowiek i natura.</p> <p>Mówi o nastroju w utworze i atmosferze bezbrzeżnego smutku i rozpacz.</p>
<p>Wincenty Pol „<i>Pieśń o ziemi naszej</i>”</p>	<p>Zna utwór na pamięć.</p> <p>Wyróżnia w wierszu jego melodyjność, ukazuje patriotyzm i przywiązanie do ojczyzny.</p>
<p>Władysław Syrokomla (Ludwik Kondratowicz) „<i>Lalka</i>” (gawęda dziecinna)</p>	<p>Opowiada treść wiersza.</p> <p>Przedstawia problematykę utworu oraz analizuje język utworu.</p> <p>Obrazuje epizody z życia ludu wiejskiego.</p>
<p>Teofil Lenartowicz „<i>Złoty kubek</i>”</p>	<p>Podkreśla znaczenie liryki wiejskiej.</p> <p>Analizuje treść wiersza, wyszukuje motywy pieśni ludowej.</p>
<p><u>Powieściopisarze okresu romantyzmu</u> Józef Ignacy Kraszewski „<i>Ułana</i>”</p>	<p>Zna biografię J.I. Kraszewskiego i wymienia nazwiska innych powieściopisarzy okresu romantyzmu.</p> <p>Opowiada treść utworu, analizuje ją pod względem poruszanego problemu w utworze.</p>

1	2
<p>Wiadomości teoretyczne Historyczne źródła romantyzmu. Nowi bohaterowie i nowy model obywatelskiej postawy. Założenia filozoficzne romantyzmu w Polsce. Główne tematy i motywy twórczości romantyków. Gatunki literackie wprowadzone przez pisarzy romantycznych. Krecja poezji, poety w polskiej literaturze romantycznej. Dramat romantyczny</p> <p>Kontekst opracowania tematu Przybliżenie literackiej epoki romantyzmu; światopoglądu, postawy i dziedzictwa romantycznego. Omówienie utworów klasyków, które odkryły prawdy o człowieku i świecie na tyle uniwersalne, że przystają one do każdego niemal współczesnego światopoglądu.</p>	<p>Charakteryzuje bohaterów i ich ocenia.</p> <p>Prace twórcze 1. Jak widziano w romantyzmie rolę poezji i poety? 2. Dobro i zło w III cz. „Dziadów” Adama Mickiewicza. 3. „A kiedy trzeba, na śmierć idą po kolei, jak kamienie na szaniec”. (J. Słowacki „<i>Testament mój</i>”). Romantyczna wizja ofiary.</p>
<p>POZYTYWIZM</p> <p><i>Rozdział III</i></p> <p>Nowy światopogląd filozoficzny i społeczny</p> <p>Wiek pary i elektryczności — wynalazki jako przejaw zmian cywilizacyjnych.</p>	<p>Charakteryzuje przemiany cywilizacyjne i społeczne, wykorzystuje wiadomości z historii.</p>

1	2
<p>Rozwój nauk filozoficznych i społecznych. Filozofia pozytywna A. Comte'a. Składniki nowego światopoglądu. Przełom antyromantyczny.</p> <p>Wiadomości teoretyczne Poznaje myśli filozoficzne pozytywistów europejskich, wymienia wynalazki i mówi o zmianach cywilizacyjnych, porównuje i zestawia europejski romantyzm z pozytywizmem. Zapoznaje się z nowymi pojęciami: scjentyzm, ewolucjonizm, organicyzm, agnostycyzm, utylitaryzm, empiryzm.</p> <p>Kontekst opracowania tematu Co było powodem narodzenia się nowej epoki i jej nowe prądy filozoficzne oraz warunki społeczne.</p>	<p>Aktywnie slucha wykładu.</p> <p>Analizuje definicje nowych kierunków i teorii.</p> <p>Porównuje światopogląd romantyczny i pozytywistyczny, tworząc pary cech przeciwstawnych.</p> <p>Określa pojęcia: scjentyzm, ewolucjonizm, organicyzm, agnostycyzm, utylitaryzm, empiryzm.</p>
<p><i>Rozdział IV</i> Światowa literatura pozytywizmu</p> <p>Honoriusz Balzak <i>„Ojciec Goriot”</i></p> <p>Funkcja opisu pensjonatu, reguły życia mikrospołeczności, charakterystyka bohaterów. Studium osobowości. Dramat ojca. Goriot sprawcą i ofiarą swych czynów. Kariera Rastignaca, ewolucja wewnętrzna postaci.</p>	<p>Zna biografię pisarza.</p> <p>Analizuje opis pensjonatu i jego mieszkańców.</p> <p>Charakteryzuje bohaterów.</p> <p>Objaśnia uniwersalność postaci i ich losów.</p>

1	2
<p>Wartości etyczne i moralne a kult pieniądza i awansu społecznego. Obraz Paryża jako miasta bogactw, pokus, rozwiązłości. Miejsce utworu w cyklu „<i>Komedia ludzka</i>”.</p> <p>Fryderyk Stendhal „<i>Czerwone i czarne</i>” Powieść psychologiczna; wewnętrzna walka bohatera i jego przeobrażenia. Kobięce obrazy w powieści. Osobliwości poetyki i stylu utworu.</p> <p>Antoni Czechow „<i>Po powrocie z teatru</i>” Paradoxy miłości; namiętność i powściągliwość, bliskość i dystans. Idealizacja miłości.</p> <p>Fiodor Dostojewski „<i>Zbrodnia i kara</i>” Geneza powieści w świetle biografii F. Dostojewskiego. Przyczyny zabicia lichwiarki i skutki dla sprawcy.</p>	<p>Analizuje sytuację między ojcem i córkami w kategoriach walki między dobrem i złem, młodością i starością.</p> <p>Dyskutuje na temat różnych aspektów kariery w XIX wieku i dziś.</p> <p>Samodzielnie rozwija pisemne zagadnienie: Iluzja i deziluzja w życiu bohaterów H. Balzaka.</p> <p>Analizuje narrację w fragmencie opisywym.</p> <p>Objaśnia symbolikę kolorów umieszczoną w tytule.</p> <p>Wyszukuje główny wątek utworu i charakteryzuje bohatera.</p> <p>Ocenia postępowanie bohatera, jego życiowe motto.</p> <p>Komentuje i opowiada treść utworu.</p> <p>Układa plan wydarzeń, według którego pisze streszczenie.</p> <p>Opowiada o studium pisarza nad uniwersalną naturą i psychiką młodego człowieka.</p> <p>Komentuje wiarygodność przemiany bohatera.</p> <p>Wyjaśnia cechy powieści psychologicznej.</p>

1	2
<p>„Zbrodnia” i „kara” w powieści. Konflikt racji postaw między Raskolnikowem i Sonią. Rola kobiet w życiu bohatera. Schemat powieści kryminalno-sensacyjnej a problematyka psychologiczna. Zło w człowieku — część osobowości czy choroba duszy.</p> <p>Zło w świecie. Dramatyczna wizja człowieka jako istoty między dobrem i złem. Polifonizm powieści.</p> <p>Gustaw Flaubert <i>„Pani Bovary”</i></p> <p>Edukacja sentymentalna Emmy. Poezja marzeń a proza życia.</p>	<p>Wykrywa związki teorii Raskolnikowa z filozofią F.W. Nietzschego.</p> <p>Pracuje z tekstem w celu sformułowania racji bohatera.</p> <p>Analizuje metaforyczny sens tytułu.</p> <p>Przeprowadza wywiad z psychologiem lub etykiem na temat osobowości Raskolnikowa.</p> <p>Wyjaśnia racjonalistyczne źródła zła.</p> <p>Opisuje „piekielną” przestrzeń Petersburga.</p> <p>Wykrywa ideę powieści.</p> <p>Odnajduje dyskusje między racjami w dialogach bohaterów i monologach.</p> <p>Dokonuje przeglądu i komentarzy dotyczących powieści i ocenia ich trafność.</p> <p>Określa kompozycję powieści, w której zdarzenia, fakty, wypowiedzi stanowią same w sobie komentarz.</p> <p>Charakteryzuje główną bohaterkę powieści Emmę Bovary.</p> <p>Wie, co oznacza termin bovaryzm.</p> <p>Określa stosunek pisarza do stworzonej przez siebie postaci.</p>

1	2
<p>Lew Tołstoj</p> <p>„<i>Anna Karenina</i>” (fragmenty)</p> <p>Miłość niszcząca. Szczęście — spełnienie pragnień? Wyobrażenia a rzeczywistość w związku Anny z Wrońskim.</p> <p>Emil Zola „<i>Germinal</i>” (fragmenty)</p> <p>Cechy naturalizmu jako prądu literackiego. Europejskie wzory naturalizmu G. Flauberta, E. Zola. Charakterystyka środowiska proletariackiego i burżuazji. Strajk jako symboliczna wizja lepszej przyszłości, którą trzeba stworzyć drogą rewolucji proletariackiej.</p> <p>Wiadomości teoretyczne Pojęcie realizmu pisarzy epoki pozytywizmu. Twórcy nowoczesnej powieści realistycznej w zachodniej Europie. Realizm w prozie rosyjskiej. Naturalizm w twórczości E. Zoli. Pojęcia: bowaryzm, bohater realistyczny, realizm szczegółu, scenizm, utylitaryzm, praktycyzm.</p>	<p>Charakteryzuje główną bohaterkę Annę.</p> <p>Formuluje hipotezy, dlaczego miłość niszcząca jest częstym ujęciem tego uczucia.</p> <p>Ukazuje wewnętrzną walkę Anny — konieczność wyboru między byciem matką a kochanką, macierzyństwem a kobiecością (swoje wypowiedzi popiera fragmentami utworu).</p> <p>Wymienia wyznaczniki prądu naturalistycznego.</p> <p>Rozpoznaje elementy naturalizmu w czytanych tekstach.</p> <p>Tłumaczy tytuł utworu.</p> <p>Wyróżnia wątki powieści.</p> <p>Charakteryzuje Stefana Lautiera i ocenia jego postępowanie.</p> <p>Praca twórcza</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Uzasadnij, co to jest bowaryzm i jakiej powieści zawdzięczamy ten termin? 2. Ocenę postępowanie głównego bohatera „<i>Zbrodni i kary</i>”. 3. Mój stosunek do tytułowej bohaterki Anny Kareniny — ocenę jej postępek...

1	2
<p>Topos miłości ojcowskiej w literaturze realizmu.</p> <p>Kontekst opracowania tematu Przybliżenie wielkich osobowości Prozy realistycznej. Najważniejsze Powieści europejskiego realizmu i ich znaczenie w powszechnej literaturze.</p>	
<p><i>Rozdział V</i> Wartości i postawy w programie polskiego pozytywizmu</p> <p>Warunki kształtowania się programu polskiego pozytywizmu — rola Szkoły Głównej. Młodzi pozytywiści. Hasła programowe. Wzorce osobowe w polskiej rzeczywistości popowstaniowej.</p> <p><u>Publicystyka</u></p> <p>Bolesław Prus <i>„Szkic programu w warunkach obecnego rozwoju społeczeństwa”</i></p> <p>Aleksander Świętochowski <i>„My i wy”</i></p> <p>Spółeczeństwo jako organizm — egzemplifikacja hasła pracy organicznej. Pomyślność jednostki, harmonia działań, użyteczność — warunki rozwoju społecznego. Pozytywiści a romantycy. Atak „młodych”, zarzuty „starych” wobec pozytywistów i ich odpowiedź.</p>	<p>Aktywnie słucha wykładu.</p> <p>Pracuje z podręcznikiem.</p> <p>Odnajduje postawy i wartości pozytywistyczne u bohaterów lektur z poprzednich klas.</p> <p>Określa pojęcia: praca u podstaw, praca organiczna, tolerancja, liberalizm, demokratyzm, emancypacja.</p> <p>Interpretuje hasło pracy organicznej, odwołując się do przykładu z artykułu.</p> <p>Zabiera głos w dyskusji na temat aktualności postulatu.</p> <p>Formułuje argumenty i kontrargumenty stron sporu.</p> <p>Polemizuje z tezami A. Świętochowskiego lub je potwierdza.</p>

1	2
<p>Konfrontacja konfliktu ze sporem romantyków z klasykami.</p> <p>Program literacki polskiego pozytywizmu</p> <p><u>Rola prasy</u></p> <p>Nowe gatunki: felieton, kronika, list z podróży. Język ezopowy. Postulat społecznej użyteczności, zwrot ku prozie.</p> <p>P. Chmielowski „<i>Utylitaryzm w literaturze</i>”</p> <p>F. Krupiński „<i>Romantyzm i jego skutki</i>”</p> <p>Użyteczność literatów. Tendencja w literaturze. Krytyka poezji romantycznej, powrót argumentacji racjonalistycznej. Odrzucenie mesjanistycznej oceny przeszłości narodowej.</p> <p><u>Nowe gatunki — felieton</u></p> <p>B. Prus „<i>Bez tytułu</i>” (fragment kroniki)</p> <p>W. Pisarska „<i>Zanim zaczniesz pisać</i>”</p> <p>Felietonistyka B. Prusa. Kpina z cech narodowych — malkontentstwa, zawiści.</p>	<p>Przedstawia wiadomości o felietonach B. Prusa lub listach z podróży H. Sienkiewicza na podstawie samodzielnej lektury.</p> <p>Notuje w różnych formach.</p> <p>Określa swoje stanowisko wobec obowiązków artysty i jego dzieła.</p> <p>Zabiera głos w dyskusji (za lub przeciw) na temat sztuki społecznie użytecznej.</p> <p>Analizuje wpływ mesjanizmu na świadomość Polaków dawniej i dziś.</p> <p>Przypomina pojęcia: felieton, kronika.</p>

1	2
<p>Formy pracy dziennikarskiej. Odróżnienie faktów od opinii. Felietony uczniów na temat postaw, cech młodego pokolenia. Ocena prac.</p> <p>Wartości teoretyczne Znaczenie publicystyki w formowaniu nowych postaw pozytywistycznych. Porównywanie i zestawienie dwóch epok romantyzmu i pozytywizmu. Felieton, reportaż, rola prasy w szerzeniu haseł nowej epoki.</p> <p>Kontekst opracowania tematu Rozwój polskiej publicystyki w epoce pozytywizmu; jej różnorodność tematyki i form nowoczesnego reportażu i felietonu.</p>	<p>Charakteryzuje postawy bohaterów felietonu.</p> <p>Analizuje tematykę, styl, język.</p> <p>Wykrywa cechy felietonu.</p> <p>Redaguje felieton.</p>
<p><i>Rozdział VI</i> Nowela pozytywistyczna</p> <p>Nowela właściwa, nowela-opowiadanie. Tematyka nowel: niedola dziecka wiejskiego i biedoty miejskiej, potrzeba scjentyzmu, pracy u podstaw, nierówność społeczna, problem żydowski. Portrety bohaterów — kontrast, idealizacja. Heroizm powstańców, apoteoza czynu. Wizja przyszłości. Interpretacja tytułu.</p> <p>Eliza Orzeszkowa „<i>Gloria victis</i>”</p> <p>Uniwersalność przesłań. Osiągnięcia w zakresie konstrukcji narracji.</p>	<p>Przypomina treść nowel poznanych w poprzednich klasach.</p> <p>Charakteryzuje bohatera wcielając się w jego rolę.</p> <p>Objaśnia funkcję dialogu (historią) a wiatrem (naturą).</p> <p>Odczytuje intencje autorki.</p>

1	2
<p data-bbox="412 695 618 751">Maria Konopnicka „<i>Mendel Gdański</i>”</p> <p data-bbox="412 869 821 982">Tematyka żydowska w literaturze. Psychologiczny portret Mendla. Stosunek Polaków do Żydów. Idea utworu.</p> <p data-bbox="412 1161 651 1192">„<i>Miłosierdzie gminy</i>”</p> <p data-bbox="412 1224 821 1367">Chwalebne cele a rzeczywiste cele działań mieszkańców. Teoria w mowie radcy a praktyka licytacji. Tragizm losu głównego bohatera. Funkcja stylizacji Kunzla na Chrystusa.</p> <p data-bbox="412 1457 565 1514">Bolesław Prus „<i>Kamizelka</i>”</p> <p data-bbox="412 1545 821 1656">Obraz uczucia małżonków — kłamstwo w imię miłości, oszukiwanie chorego. Pesymistyczny obraz świata i nadzieja w finale noweli.</p>	<p data-bbox="834 464 1243 548">Wskazuje wyróżniki stylu i języka (patos, emocjonalność, liryzm, nastrojowość, poetyckość).</p> <p data-bbox="834 611 1243 667">Analizuje sposób budowania portretu literackiego.</p> <p data-bbox="834 699 1243 756">Porównuje umysłowość i mentalność Mendla i zegarmistrza.</p> <p data-bbox="834 787 1243 844">Odnajduje elementy języka ezopowego w opisie powstania.</p> <p data-bbox="834 875 1243 932">Wykrywa związek noweli z programem pozytywistycznym.</p> <p data-bbox="834 963 1243 1020">Objaśnia pojęcia: peryfrazą, ksenofobia, aluzja, język ezopowy.</p> <p data-bbox="834 1052 1243 1108">Charakteryzuje bohaterów w świetle wypowiedzi.</p> <p data-bbox="834 1161 1159 1192">Wykrywa elementy stylizacji.</p> <p data-bbox="834 1224 1243 1255">Samodzielnie interpretuje finał i tytuł.</p> <p data-bbox="834 1287 1243 1344">Stawia hipotezę dotyczącą miejsca akcji.</p> <p data-bbox="834 1375 1243 1432">Uczestniczy w dyskusji: Czy kłamstwo może być wartością?</p> <p data-bbox="834 1463 1243 1520">Broni swego stanowiska, rzeczowo argumentuje.</p> <p data-bbox="834 1551 1243 1608">Przywołuje inne znane nowele zbudowane według „teorii sokoła”.</p>

1	2
<p>Klasyczna konstrukcja noweli — „teoria sokoła”.</p> <p>Henryk Sienkiewicz „<i>Szkice węglem</i>”</p> <p>Tragiczne losy rodziny. Negatywne zjawiska w życiu społecznym. Pesymizm, czarny obraz rzeczywistości. Indywidualizacja postaci. Tragizm i komizm. Odmiana opowiadania: luźna kompozycja, dygresja i epizody.</p> <p>Wiadomości teoretyczne Nowela właściwa, nowela-opowiadanie. Problem bohatera z ludu. Pojęcia: ksenofobia, aluzja, język ezopowy. Stylizacja, język i kompozycja noweli.</p> <p>Kontekst opracowania tematu Osiągnięcia nowelistyki pozytywistycznej.</p>	<p>Streszcza główny wątek.</p> <p>Interpretuje losy postaci w kontekście historycznym utworu.</p> <p>Wykrywa różne sposoby indywidualizacji postaci, elementy karykatury.</p> <p>Prace twórcze 1. W jaki sposób pisarze pozytywistyczni wołają o walkę z nędzą i nieszczęściem? 2. Problem żydowski i równouprawnienie mniejszości narodowej.</p>
<p><i>Rozdział VII</i> Pozytywizm — epoka powieści</p> <p>Eliza Orzeszkowa „<i>Nad Niemnem</i>”</p> <p>Dwa plany czasowe. Dwór i zaścianek. Praca miernikiem wartości człowieka. Nauka przeszłości — funkcja dwóch mogił. Konflikty rodzinne (mąż — żona, rodzice — dzieci).</p>	<p>Wykrywa związki między powieścią E. Orzeszkowej a eposeją A. Mickiewicza.</p> <p>Komentuje anachronizm wizji świata.</p> <p>Analizuje opisy dwóch mogił (symbolika, rola natury).</p>

1	2
<p>Realizm powieści. Ocena romantycznej przeszłości: ośmieszenie schematów postaw (Emilia, Zygmunt), idealizacja powstania 1963 roku. Pozytywna i społeczna rola megaliansu. Pogłębienie demokratyzmu i kultury pracy jako źródła zdobyczy cywilizacji. Powieść a film.</p> <p>Henryk Sienkiewicz „Potop”</p> <p>Geneza i tendencja utworu. Postawa różnych warstw społeczeństwa wobec najazdu szwedzkiego a układ zdarzeń. Ocena przyczyn klęski Rzeczypospolitej. Rekonstrukcja historii czy optymistyczny narodowy mit? Ocena sarmatyzmu. Sposoby kreowania bohaterów. Andrzej Kmicic jako wzór osobowy Polaka. Onufry Zagłoba jako synteza cech polskiej szlachty. Wpływy schematów literackich na kształt postaci.</p>	<p>Pracuje z tekstem, wykrywając racje bohaterów i analizując ich językowe portrety.</p> <p>Rozpoznaje sposoby mówienia o powstaniu (przemilczenia, aluzje, peryfrazy).</p> <p>Wykrywa tezy autorki, dowodzi je odwołując się do tekstu.</p> <p>Wyraża swoją opinię o adaptacji filmowej.</p> <p>Wyjaśnia sens końcowej wypowiedzi Zagłoby w kontekście tendencji „Trylogii”.</p> <p>Pracuje z tekstem w grupach w celu scharakteryzowania bohatera zbiórowego.</p> <p>Korzysta z literatury fachowej badając Sienkiewiczowską wizję historii.</p> <p>Wskazuje pozytywne i negatywne aspekty sarmatyzmu.</p> <p>Porównuje postacie Kmicica, Soplidy, wskazując cechy wspólne i różne.</p> <p>Wykrywa elementy baśniowe, homeryckie, romansowe, z eposu rycerskiego w konstrukcji postaci.</p> <p>Wyszukuje porównania homeryckie i inne środki artystyczne.</p>

1	2
<p><u>Filmowe wersje powieści historycznych Henryka Sienkiewicza</u></p> <p>„<i>Ogniem i mieczem</i>” W reż. J. Hoffmana</p> <p>„<i>Quo vadis</i>” W reż. J. Kawalerowicza</p> <p>Ocena adaptacji filmowych (udana — nieudana). Problemy związane z adaptacją powieści historycznych. Podobieństwa literackiej, malarskiej i filmowej wizji.</p> <p>Bolesław Prus „<i>Faraon</i>”</p> <p>Akcja powieści w starożytnym Egipcie. Powieść historyzoficzno — polityczna. Uniwersalne wartości łączące dawne cywilizacje ze współczesną.</p> <p>Bolesław Prus „<i>Lalka</i>”</p> <p>Opinie uczniów o powieści. Tematy i problemy w utworze. Portret Izabeli: cechy indywidualne i typowe dla arystokratki. Portret Wokulskiego: biografia, analiza złożonej osobowości, rola miłości, blaski i cienie kariery. Trzy pokolenia idealistów. Obraz środowisk społecznych, ich reprezentanci. Cechy powieści realistycznej.</p>	<p>Wyraża swój sąd na temat filmów.</p> <p>Posługuje się pojęciami dotyczącymi filmu.</p> <p>Dostrzega korespondencję sztuk.</p> <p>Opowiada o problematyce utworu podejmującej temat psychologii władzy i rządzenia.</p> <p>Śledzi przebieg zdarzeń, który dowodzi, że postęp w dziejach dokonuje się mimo klęsk jednostek.</p> <p>Charakteryzuje Ramzesa XIII</p> <p>Formułuje problemy do omówienia.</p> <p>Uczestniczy w dyskusji, argumentuje sądy cytataami.</p> <p>Indywidualnie pracuje z tekstem (fragmenty).</p> <p>Pracuje w grupie, charakteryzuje wskazaną postać.</p> <p>Syntezuje wiadomości w celu zrekonstruowania wizerunku grupy społecznej.</p> <p>Interpretuje zakończenia powieści.</p>

1	2
<p>Rzecki jako humorysta, gawędziarz, krytyczny obserwator, filozof. Ocena postaci. Wizerunek Żydów w powieści.</p> <p>Wiadomości teoretyczne Naturalizm w powieści polskiej. Powieść historyczna. Poetyka powieści realistycznej. Pojęcia: retrospekcja, iluzja, deziluzja, narrator: subiektywny, auktorialny, personalny, ksenofobia. Stylistyka wybranych fragmentów lektur (naśladownictwo mowy potocznej, elementy prowincjalne, gwarowe).</p> <p>Kontekst opracowania tematu Nowelistyka i proza realistyczna jako dominujące gatunki w pozytywizmie. Ukazanie w nowelach obrazu środowiska wiejskiego i miejskiego. Światopogląd twórców powieści — powieść powinna pouczać, przedstawiony w powieści świat jest efektem uważnej obserwacji i analizy rzeczywistości.</p>	<p>Formułuje pytania, na które B. Prus próbował odpowiedzieć.</p> <p>Przygotowuje i przeprowadza konkurs klasowy: „I kto to mówi?”.</p> <p>Określa pojęcia: fabuła, akcja, retrospekcja, iluzja, deziluzja, narrator subiektywny, narrator auktorialny, narrator personalny.</p> <p>Prace twórcze 1. Na przykładzie jednej wybranej pierwszoplanowej postaci w „<i>Lalce</i>” B. Prusa omów sposoby charakteryzowania bohatera w powieści realistycznej. 2. Udowodnij, że E. Orzeszkowa w „<i>Nad Niemnem</i>” portretuje różne charaktery ludzi w różnym wieku, różnego pochodzenia i stanu majątkowego. 3. Dlaczego powieści H. Sienkiewicza stały się czytelnym bestsellerem? (Przeanalizuj „<i>Potop</i>”).</p>
<p><i>Rozdział VIII</i> Poezja czasów niepoetyckich</p> <p>Adam Asnyk „<i>Sonet XIII</i>”</p>	<p>Formułuje tezy w formie równoważników zdań bogatych treściowo.</p>

1	2
<p>„Do młodych” „Ach jak mi smutno”</p> <p>Wiecznie żywa przeszłość. Inspirująca rola tradycji. Rola wybitnych jednostek. Dorobek narodowy — wysiłek wielu pokoleń. Poglądy, wzory i postawy pozytywistyczne w poezji. Stosunek do romantyzmu. Względność wszelkiej idei, przemijanie jako nieodwracalny proces. „Prawdziwa mądrość” w dobie zmierzchu idealizmu. Miłość jako uczucie destrukcyjne, niszczące. Klęska miłosna na wymiar ogromnej katastrofy, jest przyczyną utraty marzeń, powoduje uczucie smutku.</p> <p>Maria Konopnicka „W Weronie” „Kubek”</p> <p>Nawiązanie do tradycji romantycznej. Temat szekspirowski. Przykład liryki intymnej. Historia kubka, który ma magiczną moc.</p> <p>Wiadomości teoretyczne Poezja pozytywistyczna i postromantyczna.</p>	<p>Wskazuje cechy poetyki, zwłaszcza dyskursywność, kolokwialność.</p> <p>Samodzielnie analizuje wiersz.</p> <p>Redaguje wypowiedź interpretacyjną i porównawczą („Do młodych” a „Oda do młodości”).</p> <p>Wyszukuje fragmenty, które mówią o nastrojach dekadencjonalnych.</p> <p>Określa wydźwięk wiersza i popiera swoją wypowiedź cytatami z utworu.</p> <p>Utwór „Do młodych” zna na pamięć.</p> <p>Przypomina poznane utwory liryczne poetki.</p> <p>Porównuje dwa ujęcia legendy miłości Romea i Julii.</p> <p>Wyszukuje różne teksty kultury inspirowane historią kochanków.</p> <p>Opowiada treść wiersza o nieszcześliwej miłości.</p> <p>Określa funkcję zwyczajnego przedmiotu, który przypomina najpiękniejsze chwile życia dwojga kiedyś kochających się ludzi.</p>

1	2
<p>Asnyk — poeta programowy — apel do nadchodzących pokoleń, pesymistyczna konstatacja. Nurty w poezji Marii Konopnickiej: bunt, ludowość, sztuka.</p> <p>Kontekst opracowania tematu Liryka jako wzór poezji prostej i komunikatywnej, dociera do nowego odbiorcy i zarazem utrzymuje ciągłość tradycji romantycznej. A. Asnyk i M. Konopnicka pozostają pod wpływem dziedzictwa romantycznego, biorąc zeń przede wszystkim te pierwiastki, które nie były w sprzeczności z kultem pracy oraz ideami postępu społecznego. Nurt refleksyjno-filozoficzny w poezji.</p>	<p>Praca twórcza 1. Stosując kryteria historyczne i estetyczne spróbuj opisać poezję powstającą w okresie Pozytywizmu. 2. Człowiek w poezji Adama Asnyka.</p>

Do opanowania materiału — 61 godzina.

Na lekcje rozwoju twórczej działalności i rozwoju mowy — 5 godzin.

Rezerwowe lekcje — 4 godziny.

LITERATURA DLA OPANOWANIA PAMIĘCIOWEGO

Taras Szewczenko — „*Dumka*”, „*Testament*”
 Aleksander Puszkina — „*Eugeniusz Oniegin*” (fragment)
 Johann Wolfgang Goethe — „*Król Olszyn*” (fragment)
 Adam Mickiewicz — „*Oda do młodości*” (jeden sonet do wyboru)
 Juliusz Słowacki — „*Testament mój*”
 Wincenty Pol — „*Pieśń o ziemi naszej*” (fragment)
 Adam Asnyk — „*Do młodych*”
 Maria Konopnicka — „*Kubek*”

LITERATURA UZUPEŁNIAJĄCA

(utwory przeznaczone dla samodzielnego czytania przez uczniów)

Johann Wolfgang Goethe — „*Cierpienia młodego Wertera*”, „*Faust*”
 Friedrich Schiller — „*Rękawiczka*”
 James Macpherson — „*Pieśni Osjana*”

Walter Scott — „*Waverley*” (fragment)
 George Gordon Byron — „*Giaur*”
 Victor Hugo — „*Nędznicy*” (fragmenty)
 Aleksander Puszkina — „*Eugeniusz Oniegin*”
 Aleksander Gribojedow — „*Mądrym biada*”
 Nikołaj Gogol — „*Rewizor*” (fragmenty)
 Michał Lermontow — „*Demon*” (fragmenty)
 Adam Mickiewicz — „*Ballady i romanse*” (wybrane), „*Dziady*”, „*Sonety krymskie*” (wybrane), „*Konrad Wallenrod*”, „*Pan Tadeusz*”, „*Liryki lozańskie*” (jedna do wyboru)
 Juliusz Słowacki — „*Liryki*” („*Hymn*”, „*Grób Agamemnona*”, „*Kordian*”, „*Beniowski*”
 Zygmunt Krasiński — „*Nie – Boska komedia*”, „*Psalm wiary*”
 Aleksander Fredro — „*Śluby panieńskie*”
 Cyprian Kamil Norwid — „*Coś ty Atenom zrobił, Sokratesie*”, „*Fortepian Szopena*”, „*Weronie*”, „*Bema pamięci żałobny rapsod*”
 Józef Bohdan Zaleski — „*Dumka Mazepy*”
 Seweryn Goszczyński — „*Zamek kaniowski*” (fragmenty)
 Antoni Malczewski — „*Maria*” (fragmenty)
 Władysław Syrokomla — „*Lalka*”
 Teofil Lenartowicz — „*Złoty kubek*”
 Józef Ignacy Kraszewski — „*Ulana*” (fragmenty)
 Honoriusz Balzac — „*Ojciec Goriot*”
 Antoni Czechow — „*Po powrocie z teatru*”
 Fiodor Dostojewski — „*Zbrodnia i kara*”
 Gustaw Flaubert — „*Pani Bovary*”
 Lew Tołstoj — „*Anna Karenina*” (fragmenty)
 Emil Zola — „*Germinal*” (fragmenty)
 Eliza Orzeszkowa — „*Gloria victis*”, „*Nad Niemnem*”
 Maria Konopnicka — „*Mendel Gdański*”, „*Miłosierdzie gminy*”, „*Wiersze*” (do wyboru)
 Bolesław Prus — „*Kamizelka*”, „*Faraon*”, „*Lalka*”
 Henryk Sienkiewicz — „*Szkice węglem*”, „*Potop*”, „*Ogniem i mieczem*”, „*Quo vadis*”
 Adam Asnyk — „*Liryka*” (jeden wiersz do wyboru)

PODSTAWOWE RODZAJE USTNYCH I PISEMNYCH PRAC Z LITERATURY W 10 KLASIE

Wyraźne czytanie utworów literackich.
 Układanie planu samodzielnej ustnej i pisemnej wypowiedzi.
 Komentowanie fragmentów z utworów literackich.

Ustne i pisemne wypracowanie-rozważanie problematyki przerabianego utworu (w tym indywidualna, porównawcza, grupowa charakterystyka), a także wypracowanie-rozważanie na temat przerobionego utworu publicystycznego.

Udział w dialogu podczas omawiania utworu literackiego.

Plan i tezy artykułu krytyki literackiej.

Referat i odczyt na temat literacki (według jednego lub kilku źródeł).

Recenzja na temat przeczytanej książki, obejrzanego filmu, programu telewizyjnego, spektaklu (z motywacją swojego stosunku do bohaterów i zdarzeń utworu).

PODSTAWOWE WYMAGANIA DOTYCZĄCE WIEDZY I UMIEJĘTNOŚCI UCZNIÓW 10 KLASY

Uczniowie powinni znać:

- ważne fakty z życia i twórczości poznawanych pisarzy;
- fabułę, właściwości kompozycji, systemy obrazów poznawanych utworów;
- ocenę utworów w artykułach krytyki literackiej;
- podstawowe cechy pojęć: artystyczny obraz, literacki typ, romantyzm, realizm, pozytywizm, powieść realistyczna, historyczna, obyczajowa, psychologiczna, dramatyczny konflikt, indywidualny styl pisarza;
- teksty proponowane przez program do opanowania pamięciowego.

Uczniowie powinni umieć:

- analizować przerabiany utwór biorąc pod uwagę jego artystyczną odrębność;
- wyraźnie czytać utwór literacki;
- określać przynależność utworu do literackiego rodzaju (epika, liryka, dramat);
- ukazywać główną problematykę utworu;
- określać ideowo-artystyczną rolę elementów fabuły, kompozycji, systemu obrazów i językowych środków artystycznych;
- komentować fragmenty (epizody, sceny) literackiego tekstu z wyrażeniem swojego stosunku do przedstawionej treści;
- uzasadniać swój stosunek do utworu i bohaterów;
- brać udział w dialogu podczas omawiania oddzielnego utworu literackiego;
- przygotować informację, referat, odczyt na literacki temat na podstawie jednego lub kilku źródeł;
- napisać recenzję na przeczytaną książkę, a także na utwór z innego rodzaju sztuki, powiązany z literaturą.

XI K L A S A

(2 godziny tygodniowo — 70 godzin w ciągu roku,
czas rezerwowy — 4 godziny)

Treść materiału nauczania	Państwowe wymagania dotyczące poziomu ogólnokształcącego przygotowania ucznia
1	2
<p>Wstęp Literatura końca XIX wieku i początku XX wieku. Epoka Młodej Polski i dwudziestolecia międzywojennego.</p>	<p>Zdobywa dojrzałość intelektualną przejawiającą się w świadomym korzystaniu z wiedzy o literaturze i kulturze w interpretacji dzieł literackich i w odbiorze tekstów kultury.</p> <p>Bierze udział w dyskusji, korzystając z wiadomości poznanych w klasie dziesiątej.</p>
<p>Epoka Młodej Polski</p> <p><i>Rozdział I</i> Przełom antypozytywistyczny</p> <p>1. Klimat świata i pogląd przełomu wieków.</p> <p>Ramy czasowe. Różne nazwy epoki. Poczucie kryzysu cywilizacji i kultury. Filozoficzne źródła — poglądy A. Schopenhauera, F.W. Nietzschego, H. Bergsona. Podstawy życiowe dekadentyzmu, bunt modernistyczny, indywidualizm. Apologia sztuki, konflikt między artystą a filistrem.</p>	<p>Wyjaśnia nazwy epoki.</p> <p>Słucha wykładu, notując.</p> <p>Analizuje związki między światopoglądem romantycznym i modernistycznym.</p> <p>Zna pojęcia: modernizm, neoromantyzm, schopenhaueryzm, bergsonizm, nietzcheanizm.</p>

1	2
<p>2. Odrodzenie tendencji romantycznych. Młodopolskie manifesty.</p> <p>Z. Przesmycki „<i>Maurycy Maeterlinck i jego...</i>”</p> <p>A. Górski „<i>Młoda Polska</i>”</p> <p>S. Przybyszewski „<i>Confiteor</i>”</p> <p>Program sztuki symbolicznej. Symbol a alegoria. Spór o sztukę „narodową” w czasach bankructw i idei przewrotu wartości. Od życia społecznego i utylitaryzmu ku życiu duszy jednostki i estetyzmowi. Postulat nieograniczonej wolności artysty „sztuki dla sztuki”.</p> <p>3. Spory wokół zadań sztuki.</p> <p>L. Krzywicki „<i>O sztuce i nie – sztuce</i>”</p> <p>Z. Przesmycki „<i>Walka ze sztuką</i>”</p> <p>W. Nałkowski „<i>Forpocząty ewolucji psychicznej i troglodyci</i>”</p> <p>Wpływ zjawisk nowoczesnej cywilizacji na sztukę. Sztuka wysoka (elitarna), niska (popularna). Typy osobowości a model artysty.</p>	<p>Odczytuje główne tezy w poszczególnych manifestach.</p> <p>Wybiera najważniejsze myśli i je interpretuje.</p> <p>Wyszukuje filozoficzne inspiracje poglądów S. Przybyszewskiego.</p> <p>Analizuje słownictwo, stylistykę manifestu, wykrywa elementy stylizacji biblijnej.</p> <p>Bierze udział w dyskusji na temat funkcji sztuki w czasach romantyzmu, pozytywizmu, modernizmu.</p> <p>Dyskutuje na temat aktualności tez krytyków młodopolskich.</p> <p>Analizuje wybrane teksty kultury masowej.</p> <p>Redaguje rozprawkę dotyczącą funkcji sztuki dawniej i dziś.</p> <p>Dyskutuje na temat zadań sztuki: autonomiczność i estetyzm czy społeczna użyteczność.</p> <p>Wyjaśnia pojęcia: symbolizm, sztuka dla sztuki.</p>

1	2
<p>4. Kierunki artystyczne przełomu wieków.</p> <p>Reprodukcje obrazów:</p> <p>W. Podkowiński „W ogrodzie”; W. Weiss „Demon”; E. Munch „Krzyk”, „Dziewczęta na moście”; C. Monet „Impresja wschodzącego słońca”, „Kobieta z parasolką”; A. Renoir „Śniadanie wioślarzy”; C. Pissaro „Bulwar Montmartre”; A. Böcklin „Wyspa umarłych”; G. Klimt „Pocałunek”, „Judyta”, „Salome”; J. Pankiewicz „Targ na kwiaty w Paryżu”; J. Malczewski „Melancholia”, „Śmierć”.</p> <p>Antologia A. Hutnikiewicz „<i>Główne motywy i wątki sztuki modernizmu</i>”</p> <p>Impresjonizm, symbolizm, ekspresjonizm — nowe kierunki w sztukach plastycznych. Wybitni twórcy i ich dokonania. Wpływ sztuk pięknych na literaturę. Secesyjne zainteresowanie motywami fauny i flory. Portrety kobiece.</p>	<p>Przygotowuje prezentację jednego kierunku.</p> <p>Analizuje wskazaną reprodukcję obrazu, rozpatrując styl.</p> <p>Dopisuje dialog lub fabułę do postaci i sytuacji przedstawionej na obrazie.</p> <p>Samodzielnie analizuje obraz impresjonistyczny.</p> <p>Czyta tekst z notowaniem.</p> <p>Odnajduje cechy stylu secesyjnego w analizowanych dziełach sztuki.</p>

1	2
<p>5. Nowe zjawiska kultury artystycznej i literackiej.</p> <p>T. Żeleński (Boy) <i>„O bardzo niegrzecznej literaturze”</i> <i>„Cygan nieznan”</i></p> <p>W. Berent <i>„Próchno”</i> (fragmenty)</p> <p>Cyganeria artystyczna, kawiarnia literacka, kabaret. Strój, poza. Secesja w sztuce użytkowej. Narodziny polskiego filmu. Życie międzynarodowej cyganerii artystycznej. Funkcja impresjonizmu w opisie świata.</p> <p>6. Portret modernistycznego artysty.</p> <p>M. Komornicka <i>„Na rozdrożu”</i></p> <p>T. Mann <i>„Tonio Kröger”</i></p> <p>S. Brzozowski <i>„Legenda Młodej Polski”</i></p> <p>Cena duchowej niezależności, sprzeciwu wobec stereotypów, dążenia do społecznej wolności. Dystans wobec społeczeństwa, poczucie odmienności, wyobcowanie. Zagłuszanie „smutku istnienia”. Społeczny rodowód modernistycznego artysty. Diagnoza psychiki.</p>	<p>Opisuje wygląd „kawiarenki literackiej”.</p> <p>Wskazuje elementy impresjonistyczne w opisie tańca.</p> <p>Określa środowisko cyganerii i jej bezpardonową „walkę z filistrem”.</p> <p>Syntezuje wiedzę, opisując portret modernistycznego artysty w świetle poznanych utworów.</p> <p>Porównuje wizerunek artysty romantycznego i modernistycznego.</p>

1	2
<p>Wiadomości teoretyczne Nazwy epoki i jej granice czasowe. Przełom antypozytywistyczny i główne prądy literackie. Poglądy filozoficzne. Pojęcia: modernizm, neoromantyzm, symbolizm, sztuka dla sztuki, secesja.</p> <p>Kontekst opracowania tematu Usystematyzowanie wiedzy o początkach epoki przełomu XIX i XX wieku pozwalającej zrozumieć rzeczywistość historyczną, społeczną i artystyczną „pięknych czasów”.</p>	
<p><i>Rozdział II</i> Poezja młodopolska 1. Europejskie inspiracje poezji młodopolskiej.</p> <p>Ch. Baudelaire „Do czytelnika” „Albatros”</p> <p>P. Verlaine „Niemoc”, „Sztuka poetycka”</p> <p>A. Rimbaud „Statek pijany”</p> <p>Ch. Baudelaire, P. Verlaine, A. Rimbaud — wybitni twórcy nowoczesnej poezji europejskiej, „poeci przeklęci”. Tragizm ludzkiej egzystencji: grzeszność, moralny upadek, atrofia woli, odwagi, poczucie nudy. Rezygnacja walki ze złem, śmierć duchowa. Los poety w zmarniałym świecie, bezradność i śmieszność wśród ludzi — błaznów.</p>	<p>Porównuje styl życia i formy buntu poetów romantycznych i modernistycznych.</p> <p>Analizuje obrazy w wierszu jako ekwiwalenty stanów psychicznych.</p> <p>Wyjaśnia na przykładach estetykę brzydoty.</p> <p>Bada funkcjonowanie w literaturze motywu poety — ptaka.</p> <p>Wyraża swój sąd o sytuacji poety w świecie.</p> <p>Formułuje zalecenia dla poety na podstawie wiersza.</p> <p>Bada muzyczność tekstu.</p>

1	2
<p>Konfrontacja idealisty z rzeczywistością. Nowe techniki poetyckie — muzyczność. Topos wędrowki. Symbolika żeglugi, statku. Natura oceanu. Bogactwo i zmienność doznań. Synteza wrażeń. Plastyka obrazów.</p> <p>2. Poezja świadectwem nastrojów końca wieku.</p> <p>K. Przerwa-Tetmajer <i>„Koniec wieku”</i> <i>„Nie wierzę w nic”</i></p> <p>Wyznanie dekadenta. Rejestracja świadomości człowieka schyłku wieku: brak sensu i celu życia, kryzys wartości i idei, niemoc, rozpacz. Ekwiwalent obrazowy przeżyć – szalony rzeźbiarz jako twórca i destruktor.</p> <p>3. Apoteoza sztuki.</p> <p>K. Przerwa-Tetmajer <i>„Evviva Varte”</i></p> <p>E. Okuń <i>„Grajek (Filistrzy)”</i> (reprodukcja)</p> <p>Kult artysty i sztuki. Kontrast między artystą a filistrem. Duma, pragnienie sławy twórcy. Sztuka jedyną wartością dla idealistów.</p> <p>4. Liryka pejzażu i nastroju.</p> <p>K. Przerwa-Tetmajer <i>„Melodia mgieł nocnych”</i></p>	<p>Stawia hipotezy dotyczące odczytania symboli, uzasadnia je.</p> <p>Analizuje motyw „homo viator”.</p> <p>Interpretuje teksty, formułując przesłanki i wnioski z nich wynikające.</p> <p>Analizuje funkcję pytań retorycznych.</p> <p>Wykrywa nawiązania do „Biblii”, do filozofii A. Schopenhauera.</p> <p>Charakteryzuje podmiot zbiorowy.</p> <p>Zestawia utwór z innymi tekstami realizującymi motyw „non omnis moriar”.</p> <p>Szuka związków między wierszem a filozofią epoki.</p> <p>Analizuje wiersz, badając wykładniki poetyki impresjonistycznej.</p> <p>Wyszukuje różne przejawy muzyczności.</p>

1	2
<p>Młodopolska synteza sztuk. Dynamika tańca mgieł. Synestezja w sposobie opisu wrażeń. Atmosfera hipnotycznego zauroczenia. Muzyczność w sferze słowno-obrazowej i dźwiękowej. Rejestracja impresji. Terapeutyczna funkcja kontaktu z naturą.</p> <p>5. Młodopolska wizja śmierci, nirwany, miłości.</p> <p>K. Przerwa-Tetmajer „<i>Hymn do Nirwany</i>” „<i>Ja, kiedy usta...</i>”</p> <p>S. Korab-Brzozowski „<i>O, przyjdź</i>”</p> <p>J. Malczewski „<i>Śmierć</i>” (reprodukcja)</p> <p>Poszukiwania lekarstwa na smutek i cierpienie. Formy młodopolskiego eskapizmu. Przemiany wizerunku śmierci w kulturze (znaki śmierci dawniej i dziś). Erotyzm młodopolski. Pesymistyczna koncepcja przeżyć erotycznych. Funkcja miłości w dobie dekadentyzmu: przejaw hedonizmu, forma terapii.</p> <p>6. Poetyka modernistyczna.</p> <p>J. Kasprówicz „<i>Krzak dzikiej róży w Ciemnych Smreczynach</i>”</p>	<p>Omawia korespondencję sztuk (wiersz-obraz).</p> <p>Zna pojęcia: pytanie retoryczne, nirwana, kontrast, impresja, muzyczność, synestezja.</p> <p>Interpretuje wiersze.</p> <p>Szuka związków między literackim i plastycznym wizerunkiem śmierci.</p> <p>Wypowiada się w formie ustnej i pisemnej.</p> <p>Dyskutuje nad problemem profanacji w sztuce, odwołując się do przykładów z kultury współczesnej (moda, plastyka).</p> <p>Zna pojęcia: eskapizm, hedonizm.</p> <p>Analizuje wiersz zgodnie ze wskazaniem.</p>

1	2
<p>„<i>Księga ubogich</i>”</p> <p>Impresjonistyczna technika obrazowania. Symbolika górskich roślin. Nastrojowość. Związek utworów z klimatem epoki. Poezja prostych, dobrych uczuć. Zgoda na naturalny porządek świata. Koncepcja życia w duchu chrześcijańskiej pokory i ludowego stoicyzmu. Rola klamry kompozycyjnej.</p> <p>7. Katastrofizm w poezji (Bóg i szatan).</p> <p>J. Kasprówic „<i>Dies irae</i>”</p> <p>T. Miciński „<i>Lucifer</i>”</p> <p>Wizja totalnej zagłady w dniu Sądu Ostatecznego. Naturalistyczny opis ludzkich zachowań. Rozpaczliwy bunt bezradnego, samotnego człowieka, oskarżenie Boga. Bóg jako surowy, gniewny sędzia. Prometeizm. Wizerunek szatana jako syntezy przeciwieństw. Ekspresjonistyczna kreacja wbrew tradycji biblijnej.</p> <p>8. Antydekadenckie wezwania.</p> <p>L. Staff „<i>Kowal</i>”</p> <p>Portret kowala. Symbolika jego postawy. Postulat aktywności twórczego oddziaływania na własny los.</p>	<p>Bada zasadę cyklu.</p> <p>Prezentuje referat dotyczący tematu „<i>Tatry w kulturze Młodej Polski</i>”.</p> <p>Parafrazuje wiersz, akcentując zane-gowane postawy ludzi.</p> <p>Opisuje język wypowiedzi, zwłaszcza dyskursywność.</p> <p>Selektywnie czyta tekst według wska-zówek.</p> <p>Wskazuje elementy ekspresjonizmu, naturalizmu w opisach.</p> <p>Porównuje wizerunek Boga w utwo-rach różnych epok.</p> <p>Wyjaśnia postawę prometejską pod-miotu.</p> <p>Korzysta ze słowników, szukając infor-macji o Luciferze.</p> <p>Porównuje młodopolskie kreacje sza-tana z biblijnymi i romantycznymi.</p> <p>Stawia hipotezy interpretacyjne do-tyczące symboliki obrazu pracującego kowala.</p>

1	2
<p>Związek sonetu z klimatem myślowym epoki.</p> <p>9. Liryka pejzażu i nastroju.</p> <p>L. Staff „<i>Deszcz jesienny</i>”</p> <p>Dominanta kompozycyjna. Sposoby budowania nastroju, obrazy, refleksje, motyw płaczu, muzyczność i rytmiczność refrenu. Krajobraz psychiczny. Oryginalny wizerunek szatana.</p> <p>10. Afirmacja życia i program poetycki.</p> <p>L. Staff „<i>Życie bez zdarzeń</i>” „<i>Przedśpiew</i>” „<i>Ars poetica</i>”</p> <p>Refleksja nad własnym życiem, bilans doświadczeń. Zgoda na świat, harmonia z naturą. Klasyczna filozofia życia — postawa stoicko-epikurejska. Odwołanie do antyku i renesansu. Franciszkanizm. Program poetycki L. Staffa. Stosunek do odbiorcy. Zadania poezji.</p> <p>Wiadomości teoretyczne Antydekadenckie wezwania. Program poetycki dekadenta. Ekwiwalent przeżyć obrazowych.</p>	<p>Wyszukuje filozoficzne źródła kreacji silnej jednostki.</p> <p>Zna wiersz na pamięć.</p> <p>Analizuje swoją postawę wobec życia (aktywizm, fatalizm). Samodzielnie analizuje refren, wskazując przejawy muzyczności.</p> <p>Notuje w sposób obrazowy i skrótowy. Dobiera ilustrację muzyczną do tekstu. Przypomina znaczenie terminów: symbolizm, sonet, sylabotonizm, onomatopeja, instrumentacja głoskowa.</p> <p>Opisuje i komentuje postawę poety.</p> <p>Odnajduje aluzje do utworów J. Kochanowskiego, naśladowanie stylu poety.</p> <p>Redaguje zalecenie dla młodego literata według L. Staffa. Porównuje założenia programowe L. Staffa i innego poety, np. J.łowackiego.</p> <p>Prace twórcze 1. Cechy poetyki modernistycznej na podstawie utworu J. Kasprówicza</p>

1	2
<p>Aluzje do utworów poetów z wcześniejszych epok. Retrospekcja, narracja pośrednia, narracja piętrowa. Związki między literaturą a filozofią epoki. Pojęcia: pytanie retoryczne, nirwana, kontrast, impresja synestezja.</p> <p>Kontekst opracowania tematu Wybitni przedstawiciele europejskiej inspiracji w poezji młodopolskiej w porównaniu do twórczości polskich poetów końca XIX wieku.</p>	<p>„Krzak dzikiej róży w Ciemnych Smreczynach” 2. Pisemna wypowiedź na temat: „Człowiek mądry to ...”. Wykorzystaj refleksje L. Staffa ukazane w programie poetyckim.</p>
<p><i>Rozdział III</i> Proza młodopolska</p> <p>1. Europejskie wzory prozatorskie.</p> <p>Kontynuacja realizmu. Powieści modernistyczne. Wybitni twórcy i ich osiągnięcia. Poetyka powieści.</p> <p>J. Conrad „<i>Lord Jim</i>”</p> <p>Portret psychologiczny Jima: idealizm, maksymalizm życiowy, bezkompromisowość, marzycielstwo, niedojrzałość. Heroiczna etyka honoru, „mglisty ideał postępowania”.</p> <p>Uniwersalna problematyka utworu: bezsilność człowieka wobec losu, postawa w sytuacji ekstremalnej, godność. Konstrukcja narracji.</p> <p>O. Wilde „<i>Portret Doriana Graya</i>”</p>	<p>Analizuje przyczyny i skutki zachowania się bohatera.</p> <p>Ocenia postępowanie bohatera.</p> <p>Uczestniczy w debacie na temat postaw młodych ludzi wobec świata i życia.</p> <p>Objaśnia terminy: retrospekcja, narracja pośrednia, narracja piętrowa.</p> <p>Formuluje refleksje nad społecznymi konsekwencjami hedonizmu.</p> <p>Odnajduje związki między literaturą a filozofią epoki.</p> <p>Syntezuje wiadomości, badając relacje między pięknem a dobrem.</p>

1	2
<p>J.K. Huysmans „<i>Na wspak</i>”</p> <p>Pragnienie wiecznej młodości bohatera. Amoralne postępowanie, lekceważenie norm ograniczających wyjątkową jednostkę. Apologia sztuki i artysty. Relacja między estetyką i etyką. Ekscentryczne i perwersyjne zachowanie bohatera sposobem na nudę, banalność, przeciętność. Humorystyczna kompromitacja postaci.</p> <p>2. Dramatyczny obraz powstania styczniewego.</p> <p>S. Żeromski „<i>Rozdziobią nas kruki, wrony</i>” „<i>Wierna rzeka</i>”</p> <p>Szymon Winnych jako ostatni bohater romantyczny. Postawa heroiczna a deheroizacja sceny śmierci. Naturalizm kulminacyjnej sceny. Symbol kruków i wron. Dramatyczny obraz powstania. Diagnoza przyczyn klęski — idea utworu.</p> <p>3. Synkretyzm powieści polskiego modernizmu.</p> <p>S. Żeromski „<i>Ludzie bezdomni</i>”</p> <p>Psychologiczny portret Judyma. Społeczeństwo i wrażliwość moralna bohatera. Przyczyny klęski i misji. Sytuacja tragiczna — nieuchronność czy wytwór imaginacji? Rodowód literacki postaci — cechy romantyczne i pozytywistyczne.</p>	<p>Analizuje przyczyny bulwersujących zachowań dawniej i dziś.</p> <p>Bada związki postaci z bohaterem romantycznym.</p> <p>Interpretuje utwór z uwzględnieniem kontekstu historycznego, literackiego.</p> <p>Przedstawia propozycje odczytania symboli.</p> <p>Porównuje realizację tematu powstania styczniewego w poznanych utworach.</p> <p>Analizuje pierwszy rozdział, wykrywając sygnalizowanie ważnych tematów i motywów.</p> <p>Rozważa racje Judyma i Joasi, inscenizując wywiady z bohaterami.</p> <p>Bada opinię kolegów o decyzji Judyma (ankieta, wywiad).</p> <p>Przedstawia swoją konkretyzację dalszych losów Judyma w dowolnej formie.</p> <p>Przygotowuje konspekt dotyczący obecności naturalizmu, impresjonizmu i symbolizmu w powieści.</p>

1	2
<p>Wieloznaczny sens bezdomności w powieści. Impresjonistyczne cechy utworu. Synkretizm stylu.</p> <p>Liryczny pamiętnik Joasi. Portret dekadenta. Wizerunek inteligentów w twórczości S. Żeromskiego.</p> <p>Warsztat artystyczny pisarza.</p> <p>4. Obraz miasta.</p> <p>W.S. Reymont „Ziemia obiecana” (film w reż. A. Wajdy)</p> <p>Życie Łodzi i walka jej mieszkańców o przetrwanie. Trzej przyjaciele i konkurenci. Miasto — organizm — potwór. Barwne i ciemne strony egzystencji miejskiej. Interpretacja biblijnej formuły „ziemi obiecanej”.</p> <p>5. Obraz wiejskiej społeczności.</p> <p>W.S. Reymont „Chłopi” („Jesień”)</p> <p>Kompozycja powieści. Czas biologiczny i sakralny. Porządek życia wiejskiego, hierarchia społeczności. Ziemia i praca jako wartość. Jednostka i gromada.</p> <p>Trzech narratorów. Dialektyzacja. Wpływy modernistyczne w realistycznej powieści.</p> <p>Mitologizacja życia chłopów. Realistyczny i mityczny wymiar postaci. Lipce jako axis mundi.</p> <p>Wiadomości teoretyczne Poetyka powieści.</p>	<p>Redaguje monolog Joasi po rozstaniu z Judymem (drama).</p> <p>Objaśnia tytuły wybranych rozdziałów w kontekście ich treści.</p> <p>Syntezuje wiedzę.</p> <p>Ogląda fragmenty lub całość filmu.</p> <p>Opisuje kadry i sekwencje obrazów charakteryzujące rytm życia miasta.</p> <p>Syntezuje wiedzę, badając stosunek pisarzy XIX wieku do miasta.</p> <p>Pracuje z tekstem, wyraża sądy i je argumentuje.</p> <p>Porównuje obrazy pracy w powieści W.S. Reymonta, E. Orzeszkowej, S. Żeromskiego.</p> <p>Samodzielnie analizuje scenę śmierci Boryny.</p> <p>Bada wpływy różnych kierunków estetycznych na kształt powieści.</p> <p>Stawia hipotezy dotyczące walorów powieści nagrodzonej Nagrodą Nobla.</p>

1	2
<p>Portret psychologiczny bohatera powieści. Synkretyzm powieści. Czas biologiczny i sakralny w kompozycji powieści. Dialektyzacja, mitologizacja. Realistyczny i mityczny wymiar postaci.</p> <p>Kontekst opracowania tematu Wybitni przedstawiciele europejskiej i polskiej prozy 2 poł. XIX wieku.</p>	<p>Prace twórcze 1. W.S. Reymont „<i>Ziemia obiecana</i>” — miasto, organizm, potwór. 2. Bezsilność człowieka wobec losu na podstawie powieści J. Conrada „<i>Lord Jim</i>”.</p>
<p><i>Rozdział IV</i> Dramat młodopolski</p> <p>1. Europejskie wzory dramaturgii młodopolskiej.</p> <p>H. Ibsen „<i>Dzika kaczką</i>”</p> <p>Reforma w teatrze. Wielcy twórcy: G. Craig, K. Stanisławski. Dramat naturalistyczny, symboliczny, ekspresjonistyczny. Fałsz, gra pozorów a bezwzględna prawda w „<i>Dzikiej kaczce</i>”.</p> <p>2. Polskie arcydzieła dramatyczne.</p> <p>S. Wyspiański „<i>Wesele</i>”</p> <p>J. Malczewski „<i>Błędne koło</i>” (reprodukcja) Pierwowzory postaci, geneza dramatu. Polaków portret własny w akcie I: chłopcy a inteligenci. Realistyczna komedia obyczajowa.</p>	<p>Pracuje z podręcznikiem.</p> <p>Prezentuje wiadomości wynikające z własnych zainteresowań.</p> <p>Dokonuje sprawozdania z indywidualnej lektury.</p> <p>Bada kontekst macierzysty utworu.</p> <p>Pracuje w grupie, charakteryzując bohatera zbiorowego, np. chłopcy o sobie, chłopcy o inteligentach.</p> <p>Wyjaśnia przesłania kolejnych dialogów.</p> <p>Syntezuje wiedzę w formie rozprawki:</p>

1	2
<p>Osoby dramatu i sceny wizyjne w akcie III: rodowód i funkcja. Rozrachunek S. Wyspiańskiego ze współczesnymi w akcie III: nie-dojrzałość obu warstw. Symbole i sceny symboliczne. Cechy dramatu. Wesele wobec tradycji literackiej. Malarstwo i muzyka w dramacie. Kompromitacja mitów.</p> <p>G. Zapolska <i>„Moralność pani Dulskiej”</i></p> <p>Portret rodziny. Przejawy „dulszczyzny”, „kołtuństwa”: osobowość bohaterki, styl życia, ubiór, wygląd mieszkania. Skandal w porządnym domu. Tragifarsa. Cechy dramatu naturalistycznego.</p> <p>Wiadomości teoretyczne Dramat naturalistyczny. Porównuje didaskalia.</p> <p>Kontekst opracowania tematu Przybliżenie dramaturgii polskiej okresu Młodej Polski i porównanie z dramaturgią europejską.</p>	<p>Dlaczego w bronowickiej chacie nie zabrzmiał złoty róg?</p> <p>Uczy się na pamięć wybranych cytatów.</p> <p>Analizuje korespondencję sztuk.</p> <p>Wykrywa aluzje i nawiązania do utworów romantycznych.</p> <p>Analizuje didaskalia.</p> <p>Korzysta z literatury fachowej.</p> <p>Charakteryzuje bohaterów.</p> <p>Analizuje postawy dzieci Dulskiej w konfrontacji z zachowaniami współczesnej młodzieży.</p> <p>Opisuje portrety współczesnych Dulskich.</p> <p>Porównuje didaskalia w dwóch dramatach.</p> <p>Prace twórcze</p> <ol style="list-style-type: none"> Różne postacie symbolizmu w dramacie młodopolskim. Anegdotyczna geneza dramatu „Wesele”.

1	2
<p>Literatura okresu międzywojennego</p> <p><i>Rozdział V</i> Awangarda europejska</p> <p>1. Przewrót w sztuce i kulturze.</p> <p>Reprodukcje: „Panny z Avignon” P. Picassa, „Nad Witebskiem” M. Chagalla.</p> <p>Źródła i funkcje sztuki awangardowej. Rodzaje eksperymentów artystycznych na początku XX wieku, wykorzystanie nowoczesnych środków przekazu. Kubistyczna rewolucja w malarstwie. Nowe kierunki w sztuce i literaturze, ich przedstawiciele.</p> <p>2. Wyzwolona wyobraźnia surrealizmu.</p> <p>Reprodukcje: „Płonąca żyrafa” S. Dali, „Akt schodzący po schodach” M. Duchampa, „Słoń Celebes” M. Ernsta, „Terapeuta” R. Magritte’a, „Hera” F. Picabii, „Strach” I. Tanguy’ego.</p> <p>K. Rudzińska „Awangarda a kultura masowa”</p> <p>Sztuka jako wyraz treści pozaświadomych. Zasada procesu twórczego według André Bretona. Poetyka marzenia sennego w malarstwie Salvadora Dali, Marcela Du-</p>	<p>Wyjaśnia termin awangarda.</p> <p>Przygotowuje prezentację jednego kierunku na podstawie tradycyjnych i nowoczesnych źródeł informacji.</p> <p>Wyraża własne przeżycia i opinie wynikające z kontaktu ze sztuką.</p> <p>Określa pojęcia: kubizm, futuryzm, dadaizm, nadrealizm, kolaż, asamblaż, dekalaż, frottaż, reklaż, fumaż.</p> <p>Ocenia wartość nowych zjawisk dla kultury.</p> <p>Interpretuje dzieło sztuki awangardowej jako wyraz treści pozaświadomych.</p> <p>Wskazuje wyróżniki surrealizmu (nadrealizmu) w literaturze, sztukach plastycznych.</p>

1	2
<p>champa, Maxa Ernsta, René Magritte’a, Francisa Picabii, Ivesa Tanguy’ego.</p> <p>3. Futuryzm włoski i rosyjski.</p> <p>F.T. Marinetti <i>“Manifest futuryzmu”</i></p> <p>Przejawy buntu włoskich futurystów. Rosyjscy egofuturyści i kubo-futuryści. Futuryzm a totalitaryzm. Futurystyczna wizja historii sztuki i kultury.</p> <p>Kontekst opracowania tematu Wymienia nowe kierunki w sztuce, wyjaśnia ich nazwy w kontekście założeń programowych. Wskazuje i wyjaśnia cechy konstytutywne sztuki awangardowej (antytradycjonalizm, antyrealizm, antypsychologizm).</p> <p>Wiadomości teoretyczne Nowe pojęcia związane z awangardą europejską. Futurystyczna wizja historii sztuki i kultury jako ciąg autonomicznych, prezentystycznych zjawisk.</p>	<p>Opisuje wybrany obraz, dostrzegając połączenie realizmu z wizją psychodeliczną.</p> <p>Określa cechy sztuki futurystycznej i zadania artysty na podstawie manifestu Marinettiego.</p>
<p><i>Rozdział VI</i> Polska awangarda poetycka</p> <p>1. Prowokacje polskich futurystów. Reprodukcja: „My i wojna” E. Okuń.</p> <p>S. Młodożeniec „XX wiek”</p>	<p>Opisuje i interpretuje obraz jako nowe ujęcie tematu wojny.</p> <p>Bada językowy obraz nowoczesnego świata, dokonując analizy neologizmów.</p>

1	2
<p>B. Jasiński „Zmęczył mnie język”</p> <p>A. Watt „Żywoty”</p> <p>Wolność artystów w Polsce odrodzonej, poszukiwanie nowych tematów i nowego języka. Program włoskich futurystów a deklaracja polskich artystów. Symptomy XX wieku według S. Młodożeńca — telegraficzny opis przemian w technice i kulturze, wizji życia indywidualnego i społecznego. Nowy język poezji B. Jasińskiego i A. Wata. Skandal obyczajowy i literacki.</p> <p>2. Kontestatorstwo i eksperyment formalny.</p> <p>B. Jasiński „Manifest w sprawie poezji futurystycznej”</p> <p>Specyfika polskiego futuryzmu na tle włoskich haseł. Odwrót od kultury wysokiej, oficjalnej i fascynacja prymitywizmem. Bunt nihilistyczny a wartościowe postulaty.</p> <p>T. Czyżewski „Melodia tłumy” „Hymn do maszyny mojego ciała”</p> <p>Futurystyczny obraz miasta. Dramaturgia życia: pęd, pośpiech, ruch, nerwowość, samotność w tłumie.</p>	<p>Wskazuje w wierszach różne sposoby osiągania ekspresji.</p> <p>Analizuje konsekwencje przyjęcia „ortografii futurystycznej”.</p> <p>Komentuje ortografię futurystyczną jako element buntu wobec tradycji.</p> <p>Dyskutuje na temat skandalu i prowokacji jako sposobu zaistnienia artysty na rynku.</p> <p>Wymienia nowe tematy poezji futurystycznej (np. wynalazki techniczne, kino, kultura masowa, życie codzienne).</p> <p>Komentuje przejawy skandalu i prowokacji w poezji futurystycznej.</p> <p>Pracuje w grupie z tekstem, formułując prawa i obowiązki artysty, zasady sztuki futurystycznej, koncepcję dzieła sztuki.</p> <p>Porównuje manifesty literackie futurystów i S. Przybyszewskiego.</p> <p>Wie, co to jest poemat symultaniczny.</p> <p>Wyodrębnia słowa-kлючe.</p>

1	2
<p>Poetyka poematu symultanicznego. Człowiek jako maszyna doskonała, cząstka rzeczywistości technicznej.</p> <p>B. Jasiński „<i>But w butonierce</i>”</p> <p>Niekonsekwencja w realizacji programu futurystycznego. Buta młodości i pycha rzekomego geniuszu futurysty. Prowokacyjne deklaracje zerwania z tradycją.</p> <p>3. Konstruktivism w poezji Awanardy Krakowskiej.</p> <p>T. Peiper „<i>Punkt wyjścia</i>” „<i>Powojenne wezwanie</i>”</p> <p>J. Przyboś „<i>Echo</i>” „<i>Odjazd</i>” „<i>Notre-Dame</i>”</p> <p>Reprodukcja: K. Kobro-Strzemińska „<i>Kompozycja przestrzenna</i>”.</p> <p>Twórcy i program grupy krakowskiej. Wezwanie T. Peipera do intelektualnej i moralnej pracy artysty nad umysłowością i świadomością czytelników — obywateli nowego państwa. Sytuacja społeczna poety o wiejskim rodowodzie — autobiograficzna refleksja J. Przybosia.</p>	<p>Wykrywa zasadę logiczną układu graficznego wiersza.</p> <p>Wskazuje elementy buntu wobec modernizmu, ale i nawiązania do minionej epoki.</p> <p>Interpretuje tytuł jako przejaw kontestacji.</p> <p>Wyjaśnia założenia programowe grupy na podstawie artykułu zamieszczonego w „Zwrotnicy”.</p> <p>Odnajduje realizację haseł programowych w wierszach.</p> <p>Zestawia hasło 3 M z postulatami futurystów.</p> <p>Analizuje pośredni sposób wyrażania uczuć podmiotu lirycznego.</p> <p>Przedstawia własne propozycje interpretacji metafor (opartych na elipsie).</p> <p>Wskazuje w wierszach opisy przestrzeni i je analizuje.</p> <p>Dostrzega podstawowe cechy składni i kompozycji wybranego utworu.</p> <p>Porównuje literackie i plastyczne sposoby kreowania przestrzeni.</p> <p>Określa pojęcia: kreacjonizm, ekwiwalentyzacja uczuć, elipsa.</p>

1	2
<p>Wywoływanie nowych przestrzeni poprzez słowa i dźwięki, emocje i przeżycia. Katedra gotycka jako konstrukcja architektoniczna oraz przestrzeń sakralna. Budowanie świata poprzez metafory.</p> <p>Kontekst opracowania tematu Przedstawienie praw i obowiązków artysty na podstawie polskich manifestów futurystycznych. Założenia programowe Awangardy Krakowskiej.</p> <p>Teoretyczne wiadomości Tematyka poezji futurystycznej, cechy języka futurystów, futurystyczny obraz miasta, wizerunek człowieka jako maszyny, sposoby konstruowania nowych przestrzeni. Program Awangardy Krakowskiej. Pojęcia: poemat symultaniczny, kreacjonizm, ekwiwalentyzacja uczuć, elipsa.</p>	<p>Opisuje obrazy poetyckie jako odpowiedniki stanu emocjonalnego.</p> <p>Prace twórcze 1. Skomentuj oryginalną końcową metaforę wiersza J. Przybosia „<i>Notre-Dame</i>”. 2. Wymień i określ hasła programu poetyckiego Awangardy Krakowskiej.</p>
<p><i>Rozdział VII</i> Skamandryci — piękna plejada</p> <p>1. Sceny miejskie według J. Tuwima.</p> <p>J. Tuwim „<i>Do krytyków</i>” „<i>Kartka z dziejów ludzkości</i>” „<i>Ranyjulek</i>”</p> <p>Dzieje Skamandra. Poszerzenie przestrzeni literatury. Wspólne poglądy skamandrytów na życie. Programowy elektyzm grupy.</p>	<p>Przedstawia skład grupy i główne założenia poezji skamandrytów.</p> <p>Szuka informacji na temat historii grupy, redaguje notatkę.</p> <p>Przedstawia historię grupy i charakteryzuje stosunek skamandrytów do przeszłości i tradycji literackiej.</p>

1	2
<p>Miasto Tuwima — realia, obyczaje, ludzie. Język opisu: leksyka, frazeologia, składnia. Biologiczność radosna i drapieżna, prymitywna. Kpina, żart, ironia.</p>	<p>Wykrywa cechy poezji skandryckiej na przykładzie wczesnych wierszy J. Tuwima.</p> <p>Charakteryzuje bohatera, sytuację liryczną, poetykę, nastrój w wierszach.</p> <p>Opisuje obraz życia miasta, różne oblicza biologizmu i witalności człowieka.</p> <p>Wskazuje w wierszach ironię, kpinę, żart, elementy groteski w ujęciu rzeczywistości.</p> <p>Określa pojęcia: elektyzm, eufonia, witalizm.</p>
<p>2. Witalizm Kazimierza Wierzyńskiego.</p> <p>K. Wierzyński „<i>Manifest szalony</i>”</p> <p>Postawa wobec tradycji literackiej i kulturowej. Przekształcone frazeologizmy sposobem opisu świata. Humor, emocjonalność.</p>	<p>Dokonuje analizy porównawczej wierszy „<i>Manifest szalony</i>” K. Wierzyńskiego i „<i>Evvival’arte!</i>” K. Przerwy-Tetmajera.</p> <p>Pracuje ze słownikiem frazeologicznym.</p> <p>Rozpoznaje cytaty i aluzje w wierszu K. Wierzyńskiego oraz określa ich znaczenie dla wymowy ideowej utworu.</p> <p>Określa postawę podmiotu mówiącego — wobec świata i wobec ludzi.</p>
<p>3. Dyskusja z tradycją u Jana Lechoń.</p> <p>J. Lechoń „<i>Pytasz, co w moim życiu ...</i>” „<i>Toast</i>”</p>	<p>Szuka w wierszach nawiązań do baroku, romantyzmu, Młodej Polski.</p>

1	2
<p>Kontrasty określające ludzki los. Egzystencjalny smutek i perspektywa śmierci. Maksymalizm twórczy źródłem dramatu życiowego poety.</p> <p>4. Estetyzujące tendencje skamandrytów.</p> <p>A. Słonimski „<i>Białe noce</i>”</p> <p>J. Iwaszkiewicz „<i>Erotyk</i>”</p> <p>Parnasizm A. Słonimskiego — erudycyjność, kulturowość, kunszt rymotwórczy i wersyfikacyjny. Uroda ładu, piękno a śmierć według J. Iwaszkiewicza. Estetyzujący opis miłości.</p> <p>5. Ewolucja poezji wielkiej piątki.</p> <p>J. Tuwim „<i>Sitowie</i>” „<i>Mieszkańcy</i>” „<i>Bal w operze</i>”</p> <p>Zwrot ku klasycyzmowi. Nurt satyryczny: szopki polityczne, monologi kabaretowe, teksty piosenek. Męka artysty związana z koniecznością twórczego interpretowania świata. Spontaniczność i bezpośredniość odbioru zjawisk walorem dzieciństwa.</p>	<p>Wyjaśnia tytuł „<i>Toast</i>” w kontekście treści wiersza.</p> <p>Redaguje krótką i rzeczową informację do leksykonu o młodszej twórczości obu poetów.</p> <p>Wskazuje w wierszach wyróżniki parnasizmu.</p> <p>Wyjaśnia przejawy tendencji parnasistowskich.</p> <p>Opisuje wizję Europy według J. Iwaszkiewicza.</p> <p>Notuje informacje dotyczące ewolucji tematyki i poetyki utworów poety.</p> <p>Dyskutuje na temat procesu twórczego: męka czy radość?</p> <p>Zapisuje utwory literackie dotyczące powstawania dzieła, wykorzystuje ich idee w formie argumentacji.</p> <p>Wymienia główne rysy portretu mieszczan.</p>

1	2
<p>Satyryczne spojrzenie na model egzystencji mieszczańskiej. Groteskowe przedstawienie i język formą oceny zjawiska. Kontrasty w życiu społecznym i politycznym. Katastroficzny pogląd na temat przyszłości Polski. Nowatorstwo poematu.</p> <p>J. Iwaszkiewicz <i>„Do przyjaciela”</i></p> <p>Wspólna Europa wielkiej kultury, ale i odwiecznych konfliktów narodowościowych. Postawa klasycystyczna (piękno sztuki i natury, harmonia życia, wartości moralne) wyróżnikiem wspólnoty poetów różnych nacji.</p> <p>K. Wierzyński <i>„Ojczyzna chochołów”</i> <i>„Skok o tyczce”</i></p> <p>Bogactwo aluzji literackich i nawiązań do polskiej literatury romantycznej. Konwencja retorycznego dialogu. Atrybuty mitologii narodowej środkiem do opisu konfliktu między przywódcą i narodem. Zachwyty nad pięknem ruchu człowieka usiłującego pokonać ograniczenia natury. Porównanie fenomenem przyrody celem sportowca.</p>	<p>Opisuje zjawiska polityczne i społeczne oraz sposób ich przedstawienia.</p> <p>Wskazuje elementy groteski w języku poematu.</p> <p>Komentuje aktualność obrazu państwa w utworze.</p> <p>Określa pojęcia: autotematyzm, satyra, animalizacja, reifikacja, groteska.</p> <p>Wyjaśnia zasadę kompozycyjną w tytule i utworze.</p> <p>Interpretuje pary antonimów jako wyraz sprzeczności świata.</p> <p>Analizuje język przywołań, cytatów, aluzji.</p> <p>Rozwija w formie eseju refleksję na temat „tragicznej wolności” Polaków.</p> <p>Analizuje porównywanie sportowców do zjawisk przyrody.</p> <p>Redaguje głos w dyskusji na temat: Współczesny sport — pokonywanie rywali czy praw rządzących czasem i przestrzenią.</p> <p>Określa pojęcie: dialog retoryczny.</p>

1	2
<p>A. Słonimski <i>„Kołysanka”</i> <i>„Smutno mi, Boże”</i></p> <p>Odzwierciedlenie problemów w Polsce i w Europie w latach 30 w poezji A. Słonimskiego. Pesymistyczny obraz epoki — kryzys wiary w dobro niesione przez naukę, symbolem wynalazczości staje się gaz — środek zagłady.</p> <p>Zaangażowanie polityczne podmiotu, apel do sumień.</p> <p>Porównanie obczyzny z ojczyzną. Świadomość odepchnięcia przez rodaków z powodu semickiego pochodzenia.</p> <p>Kontekst opracowania tematu Przedstawienie historii grupy skamandrytów i ich stosunek do przeszłości i tradycji literackiej ukazany w ich utworach.</p> <p>Wiadomości teoretyczne Cechy poezji skamandryckiej, języka poetyckiego (kolokwializmy, wulgaryzmy, dosadne frazeologizmy). Ironia, kpina, żart, oblicza biologizmu i witalności człowieka w świetle wierszy J. Tuwima.</p> <p>Tendencje parnasistowskie.</p> <p>Pojęcia: elektyzm, eufonia, animalizacja, reifikacja, groteska, dialog retoryczny, intertekstualizm.</p>	<p>Formułuje pozorne i rzeczywiste intencje podmiotu mówiącego.</p> <p>Określa funkcję tytułu.</p> <p>Dokonuje analizy porównawczej wierszy A. Słonimskiego i J. Słowackiego.</p> <p>Wyjaśnia pojęcie: intertekstualność.</p> <p>Prace twórcze</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Czego domaga się od poezji Kazimierz Wierzyński? 2. Dokonaj interpretacji dowolnego wiersza J. Tuwima.

1	2
<p><i>Rozdział VIII</i> Satelici Skamandra</p> <p>1. Literacka ścieżka Kazimiery Iłakowiczówny.</p> <p>K. Iłakowiczówna <i>„Nieświęta męka”</i> <i>„Pejzaż”</i> <i>„Powrót”</i></p> <p>Różnorodność poezji K. Iłakowiczówny: skamandryckie tematy, modernistyczne sposoby obrazowania i tonacja emocjonalna. Motywy biblijne służące osobistemu wyznaniu. Znaczenie tytułu. Filozoficzno-metafizyczny wymiar krajobrazu. Funkcje symboliki i fantastyki w zapisie sennego marzenia. Powrót do krainy dzieciństwa z perspektywy doświadczeń dorosłości. Dziecięce postrzeganie świata (funkcja epitetów emocjonalnych).</p> <p>2. Religijne treści wierszy Jerzego Lieberta.</p> <p>J. Liebert <i>„Druga ojczyzna”</i> <i>„Jeździec”</i> <i>„Kantyczka moribundów”</i> <i>„Na lipę czarnoleską”</i> Dramatyczne tony w wierszach J. Lieberta. Dwie ojczyzny — ziemską, niebiańską. Od zmysłowego opisu świata do metafizycznej wiary w miłość wieczną. Pragnienie ładu, harmonii i pogody wobec ciężaru życia, smutku i niepokoju doczesności.</p>	<p>Wyszukuje informacje biograficzne ukazujące różne role społeczne Kazimiery Iłakowiczówny.</p> <p>Analizuje sposób opisu indywidualnego cierpienia.</p> <p>Wskazuje modernistyczne cechy obrazowania: oniryczność, psychizacja krajobrazu.</p> <p>Samodzielnie wyszukuje inne realizacje motywu powrotu.</p> <p>Dokonuje interpretacji porównawczej, zestawiając wiersz <i>„Powrót”</i> z wybranym przez siebie.</p> <p>Grupuje słownictwo dotyczące obu ojczyzn, wyjaśnia sformułowanie metaforyczne.</p> <p>Opisuje wizję „miejsca szczęśliwego”.</p> <p>Analizuje motyw walki jako dominantę kompozycyjną.</p> <p>Interpretuje końcowy dwuwiersz w kontekście całości utworu. Wyszukuje parafrazę modlitwy <i>„Ojczyce nasz”</i>, rozważa sens różnic.</p>

1	2
<p>Relacje między Bogiem i człowiekiem. Nieustanny proces wyborów etyczno-moralnych istotą życia. Naturalistyczne obrazy choroby jako zbliżanie się ku śmierci. Dramatycznie przerwana litania prośb. Nawiązanie do fraszki J. Kochanowskiego. Klasyczna harmonia w treści i kompozycji tekstu.</p> <p>3. Kobieta i miłość według Marii Pawlikowskiej-Jasnorzewskiej.</p> <p>M. Pawlikowska-Jasnorzewska <i>„Gwiazdy spadające”</i> <i>„Miłość”</i> <i>„Morze i niebo”</i></p> <p>Trzy fazy twórczości: miłość, natura, wojna. Miłosna tematyka tomu „Pocałunki”. Tonacja żartobliwa i refleksyjna. Minimum słów, maksimum sugestii. Konwencja rozmowy, ironiczny dystans wobec siebie. Manifestacja kobiecości, przewaga przeżyć zmysłowych nad intelektualnymi.</p> <p>Kontekst opracowania tematu Ukazanie problematyki utworów poetów luźno związanych ze Skamandrem; wyrazistych związków z tradycją literacką.</p>	<p>Samodzielnie interpretuje wiersz, koncentrując się na znaczeniu tradycji czarnoleskiej według J. Lieberta.</p> <p>Wyszukuje wiadomości na temat środowiska rodzinnego poetki i jej zainteresowań.</p> <p>Wskazuje związki wierszy z poetyką skamandrytów, ale i cechy awangardowe.</p> <p>Wyjaśnia określenie: „polska Saffona”.</p> <p>Interpretuje wybrany wiersz, wykorzystując zasadę konstrukcyjno-treściową.</p> <p>Określa pojęcia: miniatura poetycka, puenta, ironia.</p> <p>Prace twórcze 1. Jak rozumiesz postulat powrotu „do rzeczy prostych” w wierszu „Powrót” K. Hłakowiczówny? 2. Dokonaj pisemnej interpretacji wiersza J. Lieberta „<i>Na lipę czarnoleską</i>”, uwzględniając znaczenie,</p>

1	2
<p>Teoretyczne wiadomości Różnorodność tematyczna twórczości poetów, nowe tendencje i nawiązania do tradycji literackiej. Syntetyczność wypowiedzi w wierszach Marii Pawlikowskiej-Jasnorzewskiej. Metafizyczna koncepcja dwóch ojczyzn Jana Lieberta. Model kobiecości w świetle wierszy „polskiej Safony”. Miniatura poetycka.</p>	<p>jakie poeta przypisywał tradycji czarnoleskiej.</p>
<p><i>Rozdział IX</i> Dwa bieguny poezji dwudziestolecia.</p> <p>1. Trudne miłości Władysława Broniewskiego.</p> <p>W. Broniewski <i>„Dąb”</i> <i>„Ulica Miła”</i> <i>„Poezja”</i> <i>„Ja i wiersze”</i> <i>„Historia”</i></p> <p>Reprodukcje: B.W. Linke <i>„Morze w krwi”,</i> <i>„Autobus”.</i></p> <p>Heroizm zmagania z życiem, etyka godnego przyjmowania przemijania, śmierci — „dąb” metaforą osobowości poety. Poetycki reportaż z ulicy Miłej w tonie społecznego zaangażowania a ekspresja koszmaru kapitalistycznego miasta w grafikach B.W. Linkego. Program poetycki w duchu romantycznego tyteizmu i rewolucyjnych idei.</p>	<p>Formułuje trzy peryfrazy określające W. Broniewskiego jako poetę.</p> <p>Analizuje literacki (motywy) i językowy wyraz zaangażowania poety.</p> <p>Określa pojęcie: panteizm.</p>

1	2
<p>2. Świat i zaświat Bolesława Leśmiana.</p> <p>B.Leśmian „Dziewczyna” „Śnigrobek” „Garbus” „Taka cisza w ogrodzie” „Gdy domdlewasz ...” „Po ciemku” „Romans”</p> <p>Koncepcja „człowieka wyrzuconego w nieistnienie”. Tajemnice życia według B. Leśmiana. Natura jako demiurg. Symboliczny walor fantastyki. Filozoficzny podtekst ludowości. Leśmianowskie wyobrażenie miłości i śmierci. Twórczość poety wobec głównych tendencji dwudziestolecia.</p> <p>Kontekst opracowania tematu Program poetycki W. Broniewskiego. Miejsce i rola człowieka w świecie na podstawie twórczości B. Leśmiana.</p> <p>Wiadomości teoretyczne Neologizmy pełniące funkcję kreowania nowej rzeczywistości. Twórczość B. Leśmiana na tle tendencji dwudziestolecia. Program poetycki W. Broniewskiego. Pojęcia: panteizm, symbolizm.</p>	<p>Interpretuje wybrany utwór z perspektywy symbolizmu.</p> <p>Samodzielnie bada związki wierszy z tradycją literacką, zwłaszcza romantyczną i młodopolską.</p> <p>Przygotowuje krótką wypowiedź, będącą rozwinięciem tematu lekcji na podstawie wybranych utworów.</p> <p>Prace twórcze 1. Pisemna interpretacja wiersza W. Broniewskiego „Poezja”. 2. Wyobrażenie miłości i śmierci na podstawie twórczości B. Leśmiana.</p>

1	2
<p><i>Rozdział X</i> W kręgu prozy</p> <p>Stefan Żeromski <i>„Przedwiośnie”</i></p> <p>Dwie koncepcje rozwoju kraju: ewolucja reprezentowana przez ówczesnego wiceministra Szymona Gajowca — program nawiązuje do postulatów pracy organicznej; komunistyczna rewolucja to druga koncepcja reprezentowana przez wywrotowca Lulka.</p> <p>Mit szklanych domów, z którym po raz pierwszy spotyka się Cezary Baryka podczas podróży do kraju, ojciec rysuje mu idealistyczny obraz kraju, w którym wszyscy są sobie równi i szczęśliwi. Ukazanie sprzeciwu autora wobec rewolucji komunistycznej.</p> <p>Maria Dąbrowska <i>„Noce i dnie”</i></p> <p>Wielka epopeja, saga rodzinna, powieść realistyczna składająca się z czterech części. Wymowa symboliczna tytułu utworu; życie człowieka składa się z następujących po sobie dni i nocy tworzących strumień upływającego czasu. Autorka ukazała parę małżeńską silnie skontrastowaną, różniącą się właściwie wszystkim: Bogumił jest ekstrawertykiem, Barbara jest introwertką. Różniące się od siebie sylwetki psychologiczne dopełniają się wzajemnie tworząc piękny obraz związku pełnego człowieczeństwa.</p>	<p>Zna treść utworu i jego problematykę.</p> <p>Przedstawia poglądy Żeromskiego na rewolucję rosyjską; uzasadnia przyczyny negatywnej oceny.</p> <p>Charakteryzuje głównego bohatera utworu Cezarego Barykę.</p> <p>Opowiada o micie szklanych domów, utopijnej idei Seweryna Baryki.</p> <p>Określa fabułę i akcję utworu.</p> <p>Wypowiada się na temat charakterystyki bohaterów powieści dokonanej przez pisarkę.</p> <p>Opowiada treść utworu i określa jego problematykę.</p> <p>Analizuje losy życiowe bohaterów powieści, które tworzą bogatą galerię typów i charakterów.</p> <p>Określa typ narracji i formę monologu wewnętrznego.</p>

1	2
<p>Język powieści prosty, ale jednocześnie bogaty i pełen uroku.</p> <p>Maria Kuncewiczowa „Cudzoziemka”</p> <p>Powieść psychologiczna o ostatnim dniu życia pierwszoplanowej bohaterki — Róży Żabczyńskiej, która nieświadoma zbliżającego się kresu swoich dni, wspomina przeszłość i próbuje zrozumieć komplikacje własnego życia.</p> <p>Historia kobiety niespełnionej. Teoria kompleksów powodujących zaburzenia w przeżyciach własnych bohaterki i jej kontaktach z otoczeniem. Konstrukcja narracji i czasu. Studium samotności i wyobcowania człowieka.</p> <p>Zofia Nałkowska „Granica”</p> <p>Problematyka powieści — funkcja pierwszego rozdziału. Poszukiwanie prawdy o człowieku — młodzieńcze deklaracje Zenona i kolejne kroki w życiu osobistym i zawodowym, uwarunkowania postawy i jej konsekwencje. Samoocena człowieka a osąd środowiska. Nacisk ról społecznych i układów klasowych (schematów) na jednostkę, deformacja osobowości w trybach władzy. Cechy powieści psychologicznej.</p>	<p>Ocenia znakomite studium obrazujące dojrzewanie człowieka do pełnej życiowej odpowiedzialności, do zrozumienia transcendentnego sensu istnienia oparte na myśli filozoficznej Bergsona.</p> <p>Interpretuje tytuł w kontekście biografii bohaterki i jej osobowości.</p> <p>Charakteryzuje bohaterkę, punktem wyjścia czyniąc podwójne imię.</p> <p>Opisuje sposób prezentacji psychiki bohaterki</p> <p>Proponuje własną interpretację utworu.</p> <p>Zajmuje stanowisko wobec wybranej opinii.</p> <p>Mówi o konstrukcji, która nawiązuje do budowy dzieła muzycznego.</p> <p>Dokonuje interpretacji pierwszego rozdziału w kontekście całej powieści.</p> <p>Interpretuje tytuł, rozważając różne granice dotyczące możliwości egzystencjalnych i społecznych człowieka.</p> <p>Notuje cytaty o charakterze aforyzmów, jeden z nich czyni przedmiotem dłuższej refleksji.</p> <p>Formułuje argumenty dotyczące uwarunkowań postawy głównego bohatera.</p>

1	2
<p>Witold Gombrowicz „<i>Ferdydurke</i>”</p> <p>W. Gombrowicz we wspomnieniach — geniusz czy wariat? Narrator a bohater. Józio na progu dorosłości. Słowa — klucze do interpretacji świata przedstawionego. Szkoła według autora. Demaskacja fałszywych form w trzech środowiskach. Koncepcja życia jako przybierania form, odgrywania ról. Cechy utworu jako powieści awangardowej. Aututematyzm.</p> <p>Bruno Schulz „<i>Sklepy cynamonowe</i>”</p> <p>Mitologizacja dzieciństwa, domu, miasteczka. Obraz miasta w kontekście nadrealizmu, ekspresjonizmu, sensualizmu opisów oraz języka symboli psychoanalizy. Fascynacja narratora postacią ojca — reprezentanta tradycyjnego kupiectwa, wielkiego maga, biblijnego proroka. Kreacja świata, względność czasu i przestrzeni.</p> <p>Franz Kafka „<i>Proces</i>”</p> <p>Bohater utworu — realność postaci, ale metaforyczność losu (anoni-</p>	<p>Opowiada o ukazanych warstwach społecznych i granicach między nimi.</p> <p>Ocenia postępowanie głównego bohatera Zenona.</p> <p>Wyraża swój sąd o lekturze.</p> <p>Dyskutuje na temat pozytywnych i negatywnych aspektów funkcjonowania formy.</p> <p>Wskazuje elementy satyry i groteski w obrazie szkoły.</p> <p>Rozpoznaje groteskę na poziomie konstrukcji bohatera, świata, języka.</p> <p>Odczytuje powieść jako parodię różnych motywów i utworów literackich.</p> <p>Pracuje z fragmentem tekstu.</p> <p>Analizuje i interpretuje obraz miasteczka i postać ojca.</p> <p>Odczytuje fragment z perspektywy biograficznej.</p> <p>Wyszukuje i prezentuje informacje o osobowości B. Schulza i jej projekcji w grafikach.</p>

1	2
<p>mowość, brak wyrazistej biografii). Problem winy. Groteskowo zdeformowany świat przedstawiony: przestrzeń miasta jako labirynt, koszmar wędrówki po gmachu sądu, absurdalność nieosiągalnego sędziego. Paraboliczność fabuły.</p> <p>Jarosław Iwaszkiewicz „<i>Panny z Wilka</i>”</p> <p>Problem czasu i pamięci. Próba odnalezienia straconego czasu. Zrozumienie samego siebie, sensu swojego życia wobec niemożności przywrócenia przeszłości. Sztuka życia panien z Wilka, idea „wiecznej kobiecości”</p> <p>Michaił Bułhakow „<i>Mistrz i Małgorzata</i>”</p> <p>Biografia M. Bułhakowa — los twórcy w państwie totalitarnym. Trzy płaszczyzny w utworze: realistyczna, historyczna, fantastyczna. Satyra na życie społeczne i polityczne w Moskwie lat 30. Środowisko moskiewskich literatów. Postawy bohaterów wobec zła — problem „piłatyizmu”. Funkcja sił szatańskich w życiu mieszkańców Moskwy.</p> <p>Kontekst opracowania tematu Różnorodność tematyki i konstrukcji powieści w okresie dwudziestolecia międzywojennego.</p>	<p>Analizuje czas i miejsce akcji, konstrukcję bohatera i narratora jako wykładniki paraboli.</p> <p>Rozważa proroczy charakter powieści w kontekście przemian wydarzeń XX wieku.</p> <p>Proponuje własną interpretację utworu.</p> <p>Zdobywa informację na temat poglądów M. Prousta na kwestię czasu.</p> <p>Charakteryzuje konstrukcję czasu i narracji.</p> <p>Opisuje relację między przeszłością a teraźniejszością w psychice bohatera.</p> <p>Wyszukuje różne przejawy wpływu państwa totalitarnego na jednostkę.</p> <p>Formułuje tezy interpretacyjne dotyczące problematyki powieści.</p> <p>Porównuje utwory pod kątem przedstawienia sił szatańskich.</p> <p>Przedstawia w formie mapy skojarzeń działania i efekty świty Wolanda.</p> <p>Prace twórcze</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Sąd nad Polską i sen o Polsce w „<i>Przedwiośniu</i>”. 2. Koncepcja życia w „<i>Graniczy</i>”.

1	2
<p>Wiadomości teoretyczne Społeczno — polityczne i etyczne — obyczajowe uwarunkowanie postawy bohatera, konstrukcja narracji. Warunki i styl życia ludzi z różnych środowisk. Słowa-klucze służące interpretacji świata przedstawionego.</p>	<p>3. Kreacja bohatera w „<i>Procesie</i>” F.Kafki. 4. Wartości artystyczne powieści „<i>Mistrz i Małgorzata</i>”.</p>
<p><i>Rozdział XI</i> Poezja katastroficznego niepokoju</p> <p>Józef Czechowicz „<i>Na wsi</i>” „<i>Pieśń</i>” „<i>Żal</i>” „<i>Modlitwa żałobna</i>”</p> <p>Awangardowe cechy liryki J. Czecho- wicza. Współwystępowanie motywów arkadii i apokalipsy. Złudne piękno świata, znaki zagrożenia, irracjonalne lęki. Topika biblijna i wizje nadrealistyczne</p> <p>Czesław Miłosz „<i>Elegia</i>” „<i>Roki</i>” „<i>Obłoki</i>”</p> <p>Jerzy Zagórski „<i>Bajka o zimie</i>”</p> <p>Wileńscy żagaryści. Poetyckie fan- tazyjotwórstwo J. Zagórskiego. Wi- zyjność i symbolika Cz. Miłosza.</p> <p>Konstanty Ildefons Gałczyński „<i>O mej poezji</i>” „<i>Serwus, madonna</i>” „<i>Ulica Towarowa</i>”</p>	<p>Wskazuje instrumentację głoskową jako sposób budowania arkadyjskości krajobrazu.</p> <p>Interpretuje obrazowe transpozycje uczuć i przeczuc.</p> <p>Interpretuje wybrany utwór pod ką- tem sposobu wyrażenia katastro- ficznych poglądów.</p> <p>Wyszukuje informacje dotyczące biografii i sylwetki twórczej poety, zwracając uwagę na erudycję.</p>

1	2
<p>Poeta w różnych rolach: liryk wykorzystujący tradycyjne rekwizyty poetyckie w konwencji sentymentalno-romantycznej; kpiarz i cygan o młodopolskim rodowodzie; pełen goryczy rejestrator beznadziejności życia.</p> <p>Kontekst opracowania tematu Ukazanie w twórczości poetów dwóch obrazów: pokoju pełnego jeszcze ciepła i bezpieczeństwa, ale już zagrożonego zagładą oraz świata poddanego zagładzie.</p> <p>Wiadomości teoretyczne Liryka poetów wileńskich o tematyce katastroficznej, o głębokim kryzysie kultury europejskiej, który nieuchronnie prowadzi do dziejowego dramatu. Poezja awangardowa T. Peipera i J. Czechowicza. Groteska i drwina w poezji K.I. Gałczyńskiego.</p>	<p>Komentuje opinię o K.I. Gałczyńskim jako o poecie okolicznościowym, popularnym.</p> <p>Opisuje koncepcję artysty i stosunek do własnej poezji w świetle wierszy autotematycznych.</p> <p>Prace twórcze</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Katastrofizm w poezji dwudziestolecia. 2. Liryka żagarystów.
<p><i>Rozdział XII</i> W kręgu dramatu</p> <p>Jerzy Szaniawski <i>„Żeglarz”</i></p> <p>Intelektualny charakter pisarstwa — „dramaty idei”. Komedia o względności prawdy, prawda przeżyć. Trzy zasadnicze typy bohaterów i związany między nimi konflikt dramatyczny. Przemysłana i celowa kompozycja odsłaniająca kolejno różne per-</p>	<p>Przedstawia kolejno kreacje postaci występujących w komedii.</p> <p>Opowiada o losach kapitana Szmida i konflikcie dramatycznym utworu.</p> <p>Analizuje „prawdę” Jana i jej zwycięstwo.</p> <p>Mówi o mechanizmie tworzenia się i upadania mitów.</p>

1	2
<p>spektywy, w których możemy patrzeć na istniejącą w mieście legendę o bohaterskim kapitanie Nucie.</p> <p>Stanisław Ignacy Witkiewicz „Szewcy”</p> <p>Twórca własnej teorii Czystej Formy, która głosiła postulatory: odpolitycznienie sztuki, wyzwolenie sztuki spod rygorów realizmu, szczególna kreacja bohaterów.</p> <p>Dramat o mechanizmach władzy. Przewroty społeczne (faszystowski, komunistyczny, technokratyczny) prowadzące do uniformizacji życia, zaniku indywidualności i metafizycznych pragnień. Elementy groteski w konstrukcji świata przedstawionego i języka.</p> <p>Kontekst opracowania tematu Ukazanie utworów dramatycznych, przedstawiających w konwencji groteski obraz przyszłego społeczeństwa, w którym zanik „instynktu metafizycznego” i totalna „mechanizacja” życia prowadzą do społecznej i historycznej zagłady.</p> <p>Teoretyczne wiadomości Twórczość S.I. Witkiewicza i jego postulatory teorii Czystej Formy. „Dramaty idei” J. Szaniawskiego.</p>	<p>Formułuje tezy interpretacyjne i podaje je pod dyskusję.</p> <p>Tworzy zestawienia cytatów do poszczególnych tez.</p> <p>Odnajduje elementy Czystej Formy w dramacie.</p> <p>Dokonuje syntezy literackiej: osąd rewolucji.</p> <p>Prace twórcze 1. Różne rewolucje w „Szewcach” S.I. Witkiewicza.</p>

Do opanowania materiału — 60 godzin.

Na lekcje rozwoju twórczej działalności i rozwoju mowy — 6 godzin.

Rezerwowe lekcje — 4 godziny.

LITERATURA DO OPANOWANIA PAMIĘCIOWEGO

Jan Kasprowicz — „*Księga ubogich*” (fragment)
Leopold Staff — „*Deszcz jesienny*”
Julian Tuwim — „*Sitowie*”
Kazimierz Wierzyński — „*Skok o tycze*”
Jarosław Iwaszkiewicz — „*Pozdrowienie*”
Antoni Słonimski — „*Smutno mi, Boże*”
Kazimiera Iłakowiczówna — „*Pejzaż*”
Bolesław Leśmian — „*Dusiołek*”

LITERATURA UZUPEŁNIAJĄCA

(utwory przeznaczone dla samodzielnego czytania przez uczniów)

Z. Przesmycki — „*Maurycy Maeterlinck i jego stanowisko ...*”,
„*Walka ze sztuką*” (fragment)
S. Przybyszewski — „*Confitor*” (fragment)
A. Górski — „*Młoda Polska*” (fragment)
L. Krzywicki — „*O sztuce i nie-sztuce*”
T. Żeleński — „*O bardzo niegrzecznej literaturze*”, „*Cygan nieznan*”
W. Bernet — „*Próchno*”
M. Komornicka — „*Na rozdrożu*”
T. Mann — „*Tonio Kröger*”
S. Brzozowski — „*Legenda Młodej Polski*”
Ch. Baudelaire — „*Do czytelnika*”, „*Albatros*”
P. Verlaine — „*Niemoc*”, „*Sztuka poetycka*”
A. Rimbaud — „*Statek pijany*”
K. Przerwa-Tetmajer — „*Koniec wieku*”, „*Nie wierzę w nic*”,
„*Evviva Varte*”, „*Melodia mgieł nocnych*”, „*Hymn do Nirwany*”, „*Ja, kiedy
usta ...*”
S. Korab-Brzozowski — „*O, przyjdź*”
A. Watt — „*Żywoty*”
T. Czyżewski — „*Melodia tłumu*”, „*Hymn do maszyny mojego ciała*”
T. Peiper — „*Punkt wyjścia*”, „*Powojenne wezwanie*”
J. Przyboś — „*Echo*”, „*Odjazd*”, „*Notre-Dame*”
J. Tuwim — „*Do krytyków*”, „*Kartka z dziejów ludzkości*”, „*Ranyjulek*”,
„*Sitowie*”, „*Mieszkańcy*”, „*Bal w operze*”
K. Wierzyński — „*Manifest szalony*”, „*Ojczyzna chochołów*”
J. Kasprowicz — „*Krzak dzikiej róży w Ciemnych Smreczynach*”, „*Księga
ubogich*”, „*Dies irae*”
T. Miciński — „*Lucifer*”
L. Staff — „*Kowal*”, „*Życie bez zdarzeń*”, „*Przedśpiew*”, „*Ars poetica*”

J. Conrad — „*Lord Jim*”
 O. Wilde — „*Portret Doriana Graya*”
 J.K. Haysmans — „*Na wspak*”
 S. Żeromski — „*Rozdziobią nas kruki, wrony*”, „*Wierna rzeka*”, „*Ludzie bezdomni*”, „*Przedwiośnie*”
 H. Ibsen — „*Dzika kaczką*”
 S. Wyspiański — „*Wesele*”
 G. Zapolska — „*Moralność pani Dulskiej*”
 S. Młodożoniec — „*XX wiek*”
 B. Jasieński — „*Zmęczył mnie język*”, „*But w butonierce*”
 J. Lechoń — „*Pytasz, co w moim życiu ...*”, „*Toast*”
 A. Słonimski — „*Białe noce*”, „*Kołysanka*”
 J. Iwaszkiewicz — „*Erotyk*”, „*Do przyjaciela*”, „*Panny z Wilka*”
 K. Iłakowiczówna — „*Nieświęta męka*”, „*Powrót*”
 J. Liebert — „*Druga ojczyzna*”, „*Jeździec*”, „*Kantyczka moribundów*”, „*Na lipę czarnoleską*”
 M. Pawlikowska-Jasnorzewska — „*Gwiazdy spadające*”, „*Miłość*”, „*Morze i niebo*”
 W. Broniewski — „*Dąb*”, „*Ulica Miła*”, „*Poezja*”, „*Ja i wiersze*”, „*Historia*”
 B. Leśmian — „*Dziewczynna*”, „*Po ciemku*”, „*Romans*”, „*Śnigrobek*”, „*Garbus*”, „*Taka cisza w ogrodzie*”, „*Gdy domdlewasz ...*”
 M. Dąbrowska — „*Noce i dnie*”
 M. Kuncewiczowa — „*Cudzoziemka*”
 Z. Nałkowska — „*Granica*”
 W. Gombrowicz — „*Ferdydurke*”
 B. Schulz — „*Sklepy cynamonowe*”
 F. Kafka — „*Proces*”
 M. Bułhakow — „*Mistrz i Małgorzata*”
 J. Czechowicz — „*Na wsi*”, „*Pieśń*”, „*Żal*”, „*Modlitwa żałobna*”
 Cz. Miłosz — „*Elegia*”, „*Roki*”, „*Obłoki*”
 J. Zagórski — „*Bajka o zimie*”
 K.I. Gałczyński — „*O mej poezji*”, „*Serwus, madonna*”, „*Ulica Towarowa*”
 J. Szaniawski — „*Żeglarz*”
 S.I. Witkiewicz — „*Szewcy*”

REPRODUKCJE

W. Podkowiński — „*W ogrodzie*”
 W. Weiss — „*Demon*”
 E. Munch — „*Krzyk*”, „*Dziewczęta na moście*”
 C. Monet — „*Impresja wschodzącego słońca*”, „*Kobieta z parasolką*”
 A. Renoir — „*Śniadanie wioślarzy*”
 C. Pissaro — „*Bulwar Montmartre*”

A. Böcklin — *“Wyspa umarłych”*
G. Klimt — *„Pocałunek”, „Judyta”, „Salome”*
J. Pankiewicz — *„Targ na kwiaty w Paryżu”*
J. Malczewski — *„Melancholia”, „Śmierć”, „Błędne koło”*
E. Okuń — *„Grajek (Filistrzy)”, „My i wojna”*
P. Picasso — *„Panny z Avignon”*
M. Chagall — *“Nad Witebskiem”*
S. Dali — *„Płonąca żyrafa”*
M. Duchamp — *„Akt schodzący po schodach”*
M. Ernst — *„Słoń Celebes”*
R. Magritte — *„Terapeuta”*
F. Picabio — *„Hera”*
I. Tanguy — *“Strach”*
K. Kobro-Strzezińska — *“Kompozycja przestrzenna”*
B.W. Linke — *„Morze w krwi”, „Autobus”*

FILM

Reż. A. Wajda — *„Ziemia obiecana”*

PODSTAWOWE RODZAJE USTNYCH I PISEMNYCH PRAC Z LITERATURY W 11 KLASIE

Wyraźne czytanie utworów literackich.

Ułożenie planu swojej ustnej i pisemnej wypowiedzi.

Komentowanie urywków z utworów literackich.

Ustne i pisemne wypracowanie-rozważanie charakteru problemowego (w tym indywidualna, porównawcza i grupowa charakterystyka) na podstawie przerobionego utworu literackiego, a także wypracowanie-rozważanie charakteru publicystycznego.

Udział w dialogu podczas analizowania utworu literackiego.

Plan i tezy artykułu krytyki literackiej.

Odczyt i referat na temat literacki (na podstawie jednego lub wielu źródeł).

Recenzja na przeczytaną książkę, na film, program telewizyjny, spektakl (z motywacją swojego stosunku do bohaterów i wydarzeń w utworze).

PODSTAWOWE WYMAGANIA DOTYCZĄCE WIEDZY I UMIEJĘTNOŚCI UCZNIÓW 11 KLASY

Uczniowie powinni znać:

- biografie znamienitych pisarzy, treść utworów literackich;
- estetyczne, ogólnoludzkie i historyczne znaczenie literackich utworów;
- tytuły i autorów najważniejszych utworów klasyki polskiej i światowej wskazanych w wykazie lektur;
- ramy czasowe epok i dostrzegać związek między nimi a wydarzeniami historycznymi, literackimi, przełomami światopoglądowymi;
- charakterystyczne literackie osobliwości przerabianych utworów;
- istotne znaczenie terminów literackich występujących w programie nauczania.

Uczeń powinien umieć:

wykazać się znajomością i rozumieniem teksów literackich poznanych w szkole:

- odróżniać tekst literatury pięknej od innego rodzaju piśmiennictwa,
- opisać elementy świata przedstawionego,
- streszczać główne wątki,
- charakteryzować głównych bohaterów,
- określać tematykę utworu i odnajdywać główną ideę,
- analizować tekst w celu wyjaśnienia funkcji środków językowych,
- rozpoznawać i odróżniać sensy dosłowne i metaforyczne,
- interpretować utwór w kontekście dla niego najważniejszym,
- wskazać nawiązania do tradycji literackiej,
- wskazać przykłady związków literatury z innymi sztukami,
- odnaleźć w tekście wartości ogólnoludzkie,
- wskazać charakterystyczne cechy języka poszczególnych społecznych środków przekazu;

dostrzegać związki między poznanymi tekstami kultury a światopoglądem, filozofią, kulturą, sztuką epok literackich:

- objaśniać tło epoki, wskazując najważniejsze wydarzenia,
- wyjaśniać podstawowe pojęcia związane ze światopoglądem epok,
- wymieniać prądy literackie i wyjaśniać ich nazwy,
- wskazać nurty filozoficzne i ich przedstawicieli,
- odnaleźć hasła i ideały epoki w tekstach literackich i wymienić gatunki literackie typowe dla danej epoki,

- dostrzec charakterystyczne motywy literackie i tematy (miłości, domu, rodziny, śmierci, wędrówki),
- scharakteryzować wzorce osobowe bądź typowe cechy bohatera,
- rozpoznawać style w sztuce;

Do umiejętności uczniów również włączamy:

- komentowanie tekstu poznanego utworu,
- samodzielną analizę i ocenę literackich utworów,
- interpretację wybranego literackiego tekstu lub niewielkiego po objętości utworu,
- określenie roli systemu obrazów, fabuły, kompozycji, gatunkowych osobliwości, ekspresji i środków wyrazu,
- wyjaśnienie autorskiego stosunku do przedstawionej treści utworu,
- porównanie różnych punktów widzenia podczas polemiki i zdolność udowodniania swojego punktu widzenia (prowadzenie dialogu),
- porównanie literackich utworów z różnymi rodzajami sztuki,
- wyraźne czytanie literackich utworów, w tym opanowanie na pamięć,
- przygotowanie referatów i odczytów na literacki temat.

XII K L A S A

(2 godziny tygodniowo — 70 godzin w ciągu roku,
czas rezerwowy — 4 godziny)

Treść materiału nauczania	Państwowe wymagania dotyczące poziomu ogólnokształcącego przygotowania ucznia
1	2
<p>Wstęp Ogólna charakterystyka polskiej i światowej literatury XX wieku; wpływ wojny światowej, rewolucji, totalitarnych reżimów na jej rozwój. Tradycje i nowatorstwo w prozie, poezji, dramacie. Obrona osobowości i kultury w utworach literackich znamienitych pisarzy XX stulecia.</p>	<p>Bierze udział w dyskusji na temat nadchodzącej nowej epoki na podstawie już poznanego materiału w XI klasie.</p>
<p><i>Rozdział I</i> Pokolenie Kolumbów Szczególny wyraz artystyczny zyskała twórczość pisarzy urodzonych około roku 1920; byli to: Krzysztof Kamil Baczyński, Tadeusz Gajcy, Adam Trzebiński, Tadeusz Borowski.</p> <p>1. „<i>Dorastanie do trumny</i>” rocznika 1920.</p> <p>K.K. Baczyński „<i>Pokolenie</i>”</p> <p>T. Gajcy „<i>Wczorajszemu</i>”</p> <p>Wojenne losy przedstawicieli pokolenia Kolumbów. Biografie twórcze młodych poetów. Czas dojrzewania jako „dorastania do trumny”. Arkadia dzieciństwa i apokalipsa młodości,</p>	<p>Tworzy zestawienia, selekcjonuje dane.</p> <p>Porównuje biografie.</p> <p>Wyraźcie czyta ze zrozumieniem sensu i troską o estetykę.</p> <p>Grupuje cytaty.</p> <p>Opisuje przeżycia i dylematy młodych.</p>

1	2
<p>marzenia a rzeczywistość. Dylematy twórcy ubezwłasnowolnionego przez wojenny czas.</p> <p>2. Osąd historii pokolenia.</p> <p>K.K. Baczyński „<i>Pokolenie</i>” „<i>Historia</i>”</p> <p>T. Gajcy „<i>Do potomnego</i>”</p> <p>T. Borowski „<i>Pieśń</i>”</p> <p>Historiozofia według K.K. Baczyńskiego. Aluzja do koncepcji romantycznych. Dramat jednostek i pokolenia. Poczucie klęski i winy. Niepewność oceny w przyszłości.</p>	<p>Wskazuje w wierszach opis dylematów poety i żołnierza.</p> <p>Zapisuje za pomocą cytatów dialog między poetami dotyczący osądu pokolenia.</p> <p>Określa pojęcia historiozofia i katastrofizm historyczny.</p> <p>Komentuje sposób przedstawienia natury i historii.</p>
<p>3. Miłość w czasach zagłady.</p> <p>K.K. Baczyński „<i>Erotyk</i>” „<i>Niebo złote ...</i>” „<i>Ten czas</i>”</p> <p>Uroda świata a okupacyjny koszmar. Cechy obrazowania (wizyjność, baśniowość, ekspresjonizm).</p> <p>4. Pokolenie apokalipsy spełnionej.</p> <p>T. Gajcy „<i>Już nie potrzebujemy</i>”</p>	<p>Gromadzi słownictwo wokół kręgów tematycznych: czas miłości, czas śmierci.</p> <p>Redaguje wypowiedź interpretacyjną, porównawczą lub syntetyzującą.</p> <p>Referuje ocenę polskiej poezji międzywojennej.</p>

1	2
<p>A. Trzebiński „<i>Pokolenie liryczne i dramatyczne</i>”</p> <p>W. Bojarski „<i>O nową postawę człowieka tworzącego</i>”</p> <p>Funkcja pisma „<i>Sztuka i Naród</i>”, losy jego redaktorów. Wybór tradycji literackiej. Ocena poezji spod znaku Skamandra i Awangardy Krakowskiej. Wojenna liryka trudu. Odwrót od liryki ku dramatowi koniecznością w czasach czynu w literaturze. Relacja między sztuką a życiem. Krytyczna ocena alienacji pracy wobec sztuki, ekspansja rozrywki. Potrzeba nowej postawy artysty realizującego przesłanie C. Norwida.</p> <p>Kontekst opracowania tematu Przedstawienie pokolenia Kolumbów i ich przeżyć wyrażonych w wierszach.</p> <p>Wiadomości teoretyczne Podmiot jednostkowy i zbiorowy w wierszach. Katastrofizm generacyjny i historyczny. Katastroficzne i apokaliptyczne obrazy i wizje. Reinterpretacja motywów romantycznych. Tragiczno-heroiczna postawa podmiotu i imperatyw walki.</p>	<p>Wyjaśnia koncepcję pokolenia dramatycznego.</p> <p>Dokonuje streszczenia logicznego tekstu, notując przesłanki, wnioski i końcową tezę.</p> <p>Odnosi wywód W. Bojarskiego do przemian w kulturze współczesnej.</p> <p>Prace twórcze</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Przedstaw i skomentuj myśl historyzoficzną poetów okupacyjnych. 2. Scharakteryzuj postawy i rozterki pokolenia Kolumbów. 3. Porównaj stosunek do historii Jana Lechonia i Krzysztofa Kamila Baczyńskiego.

1	2
<p><i>Rozdział II</i> Pokolenie „Współczesności”</p> <p>Poetyckie głosy „<i>Współczesności</i>” Przedstawiciele pokolenia. Debiuty spóźnione, właściwe, powtórzone. Sytuacyjny charakter wspólnoty poetów.</p> <p>1. Kulturowe inspiracje Zbigniewa Herberta.</p> <p>„<i>Dlaczego klasycy</i>” „<i>Przesłanie Pana Cogito</i>” „<i>Do Marka Aurelego</i>”</p> <p>Poeta nurtu spod znaku T.S. Eliota. Przyczyny zwrotu ku antykowi. De- kalog klasycyzmu moralnego. Ocena postaw ludzkich, literatury, kultury w czasach współczesnych. Postawa pana Cogito — indywidualna lektura.</p> <p>2. Władza, obywatel, naród — re- fleksje Zbigniewa Herberta.</p> <p>„<i>Tren Fortynbrasa</i>” „<i>Rozważania o problemie narodu</i>” „<i>Prolog</i>”</p> <p>Reinterpretacja szekspirowskiego tematu. Dwa światy wartości i modele władzy. Monolog i dialog w utworze. Szukanie prawdy o polskim narodzie — ukryte i jawne pytania. Postawa Z. Herberta wobec problemu. Ojczyzna dawna i obecna, historiozo- fia poety.</p>	<p>Tworzy zestawienie dotychczas omó- wionych w szkole wierszy Z. Herberta.</p> <p>Wyjaśnia założenia neoklasycyzmu.</p> <p>Redaguje własną wypowiedź zain- spirowaną wierszami o panu Cogito na temat: <i>Trud wierności sobie</i>.</p> <p>Formuluje pisemnie głos w dyskusji wynikającej z wiersza „<i>Tren For- tynbrasa</i>”</p> <p>Bada i włącza kontekst autobio- graficzny do interpretacji utworów.</p> <p>Syntezuje wiedzę na temat funkcji nawiązań kulturowych u Z. Herberta.</p> <p>Analizuje ewolucję postawy Z. Her- berta.</p>

1	2
<p>3. Nowy wymiar dialogu z tradycją.</p> <p>Z. Herbert <i>„Homilia”</i></p> <p>Elegijny nastrój rachunku z życia. Od mądrości i optymizmu pana Cogito po sceptycyzm i gorycz. Człowiek a Bóg.</p> <p>4. „Szumy, zlepy, ciągi” w poezji Mirona Białoszewskiego.</p> <p><i>„Filozofia Wołomina”</i> <i>„Szare eminencje zachwyty”</i> <i>„Sztuki piękne mojego pokoju”</i></p> <p>Reprodukcja: „Wyrazy” M. Jaremianki.</p> <p>Debiut M. Białoszewskiego — nobilitacja kultury peryferyjnej. Mit małego miasteczka i próba jego uobecnienia w poezji. Sakralizacja świata. Poetyzacja rzeczywistości codziennej. Poezja rupieci. Nowa konwencja językowa, słowo obiektem analizy, zabawy; tworzenie, wykorzystanie idiolektów. Przekraczanie granic kultury wysokiej i niskiej.</p> <p>5. Estetyka brzydoty Stanisława Grochowiaka.</p> <p><i>„Święty Szymon”</i> <i>„Płonąca żyrafa”</i></p> <p>Reprodukcja S. Dali „Płonąca żyrafa”.</p>	<p>Interpretuje funkcję nawiązań do tragedii antycznej.</p> <p>Szuka socjologicznych uwarunkowań eksperymentów poety.</p> <p>Analizuje język wierszy, wskazując zjawiska powtarzalne.</p> <p>Wskazuje związki między poezją M. Białoszewskiego a propozycjami awangardy międzywojennej.</p> <p>Opisuje obraz.</p> <p>Dyskutuje na temat postaw ludzi, ich społecznej oceny.</p> <p>Tworzy zestawy skojarzeń z pojęciami: piękno, brzydota.</p> <p>Odczytuje wiersz jako interpretację obrazu.</p> <p>Omawia nawiązania do tradycji literackiej, wskazuje kontynuacje i polemiki.</p>

1	2
<p>S. Grochowiak <i>„Ikar”</i> <i>„Objawienie świętego Jana”</i> <i>„Upojenie”</i></p> <p>Bunt wobec zła i okrucieństwa, cierpienie ludzi prostych. Etyczne źródło buntu. Polemika ze średniowieczną ascezą. Refleksja nad ludzką naturą: biologizm, ale i duchowość. Protest przeciw schematyzmowi, frazesom w życiu społecznym. Wiersz a obraz — miejsce wspólne, miejsce różne. Nobilitacja trudu, brzydoty w zestawieniu z pięknem nieużytecznym. Estetyczny wymiar buntu poety. Inspiracje biblijne, średniowieczne, barokowe. Ironia i satyra. Antyromantyczny wizerunek poety zbratanego z pijanym narodem. Erotyk antysentymentalny.</p> <p>6. Wiersze przeciw estetom Andrzeja Bursy.</p> <p><i>„Sobota”</i> <i>„Fiński nóż”</i> <i>„Dyskurs z poetą”</i></p> <p>Legenda literacka poety. Rozczarowanie rzeczywistością źródłem kontestacji i antyestetyzmu. Sobotnia biesiada afirmacją młodości i alternatywą wobec zaangażowania w socjalistyczny model świata. Liryczne pożegnanie dzieciństwa. Poezja, piękno, estetyzm kontra fizjologia i wulgarność.</p>	<p>Samodzielnie wyszukuje przejawy turpizmu w poezji wcześniejszych epok.</p> <p>Wyszukuje informacje na temat A. Bursy jako „kaskadera literatury”.</p> <p>Dyskutuje o formach kontestacji rzeczywistości przez młodzież/artystów.</p> <p>Zabiera głos w sprawie wulgaryzmów jako elementu stylu artystycznego.</p> <p>Porównuje wiersz <i>„Dyskurs z poetą”</i> z utworem <i>„Kanon”</i> S. Grochowiaka, zwracając uwagę na portret poety i jego rolę.</p>

1	2
<p>7. Prozaicy „Współczesności”.</p> <p>Założenia programowe twórców skupionych wokół czasopisma „Współczesność”.</p> <p>Indywidualności prozaików.</p> <p>Rodzaje grup literackich.</p> <p>„Współczesność” jako typ grupy sytuacyjnej.</p> <p>Marek Hłasko, Ireneusz Iredyński, Marek Nowakowski, Władysław Lech Terlecki i ich twórczość.</p> <p>Kontekst opracowania tematu Przybliżyć sylwetki poetów i ich twórczość — pokolenia „Współczesności” jako grupy sytuacyjnej.</p> <p>Wiadomości teoretyczne Okoliczności debiutu Z. Herberta i cechy jego twórczości. Specyfika ujęcia rzeczywistości w wierszach M. Białoszewskiego. Pojęcie <i>turpizm</i> — wiersze S. Grochowiaka. Literackie przejawy buntu wobec świata A. Bursy. Proza pokolenia „Współczesności” i jej problematyka.</p>	<p>Zdaje sprawozdanie z samodzielnie opracowanej lektury — M. Hłasko „<i>Pierwszy krok w chmurach</i>”.</p> <p>Prace twórcze 1. Piękna brzydota w wierszach S. Grochowiaka. 2. Typ bohatera w opowiadaniach M. Hłaski.</p>
<p><i>Rozdział III</i> Pokolenie Nowej Fali</p> <p>1. Kondycja pokolenia i rzeczywistości społecznej w wierszach Ewy Lipskiej.</p> <p>„<i>My</i>”, „<i>Egzamin</i>” Wydarzenia marca 1968 roku przeżyciem pokoleniowym. Nieufność wobec załamanej rzeczywistości.</p>	<p>Wyszukuje informacje o konsekwencjach dla kultury wydarzeń z 1968 roku.</p> <p>Redaguje bibliografię zagadnieniową.</p> <p>Porównuje wiersz z innym manifestem pokoleniowym.</p>

1	2
<p>Książki – manifesty głównych twórców formacji Nowej Fali. Portret pokolenia. Bolesne odczuwanie wewnętrznej sprzeczności między ustabilizowanym życiem a poczuciem pustki, tęsknota za ideą i wartościami.</p> <p>2. Badanie stanu języka w poezji Stanisława Barańczaka.</p> <p><i>„Spójrzmy prawdzie w oczy”</i> <i>„Wypełnić czytelnym piśmem”</i> <i>„Co dziś rzucili”</i></p> <p>Twórcze wykorzystanie neologizmów w celu obnażenia kłamstwa. Od ankiety do przesłuchania – diagnoza sytuacji człowieka lat 70. i życia społecznego. Postawa niezgody na świat.</p> <p>Kontekst opracowania tematu Przedstawienie okoliczności powstania formacji Nowej Fali, jej literatów oraz ich twórczości.</p> <p>Teoretyczne wiadomości Przekształcenia frazeologiczne (modyfikacje, kontaminacje, nowe konteksty). Językowe sposoby demaskowania zakłamaney rzeczywistości. Przedstawiciele Nowej Fali.</p>	<p>Analizuje grę językową w wierszach, badając przekształcenia frazeologicznych.</p> <p>Wskazuje elementy publicystyki w poezji.</p> <p>Określa problematykę wierszy, zwracając uwagę na uwikłania człowieka w politykę.</p>
<p><i>Rozdział IV</i> Świadectwo zbrodni i zagłady</p> <p>1. Liryka porażona Tadeusza Różewicza.</p> <p><i>„Kuglarz świętości”</i></p>	<p>Wnioskuje na temat wątków i motywów powtarzających się w wierszach (z 1947 i 2001 roku).</p>

1	2
<p>„Widziałem cudowne monstrum” „Pociągi” „Ocalony” „Lament”</p> <p>Kompleks ocalenia w poezji T. Różewicza — obsesyjne tematy, obrazy. Potrzeba nowego języka poezji po Oświeceniściu. Powojenny poeta jako kuglarz świętości. Kryzys humanizmu. Rejestracja świadomości człowieka, który przeżył wojnę. Pozorność ocalenia, okaleczenie psychiki, utrata wiary w religię i człowieka. Poszukiwanie autorytetu moralnego.</p> <p>2. Świadomość człowieka ustabilizowanego w dramacie Tadeusza Różewicza.</p> <p>„Świadkowie, albo nasza mała stabilizacja”</p> <p>Teatr Różewicza — przełamanie konwencji klasycznej i awangardowej. Cechy konstrukcyjne i tematyka dramatów. System wartości społeczeństwa polskiego w latach 60. Nasza mała stabilizacja jako znak marazmu duchowego i materializmu człowieka. Zagłada wartości w czasach pokoju.</p> <p>3. Człowiek porażony w dramacie Tadeusza Różewicza. „Kartoteka”</p>	<p>Sumuje wnioski z analizy wierszy, charakteryzując człowieka poczuwającego się do odpowiedzialności za zło.</p> <p>Wskazuje cechy poetyki „ściśniętego gardła”.</p> <p>Wykrywa funkcję trawestacji „credo” oraz nawiązań kulturalnych.</p> <p>Nazywa wartości z punktu widzenia filozofii, etyki, religii nieobecne w życiu bohaterów dramatu.</p> <p>Analizuje język bohaterów jako obraz ich świadomości (skrót, powtórzenia, prozaizmy, kolokwialne frazeologizmy, skojarzenia).</p> <p>Interpretuje fragment, wiążąc jego wymowę z ideą całego dramatu.</p> <p>Analizuje konstrukcję bohatera literackiego.</p> <p>Interpretuje tytuł.</p> <p>Odczytuje utwór jako refleksję o kryzysie formuły dramatu.</p>

1	2
<p>Brak podmiotowości i tożsamości bohatera. Pamięć jak kartoteka. Stan destrukcji świadomości po doświadczeniach wczesnej młodości.</p> <p>4. Egzystencjalizm J. P. Sartre w dramacie „<i>Muchy</i>”</p> <p>5. Proza Zofii Nałkowskiej jako świadectwo oskarżenia i ostrzeżenia. „<i>Medaliony</i>”</p> <p>Geneza i formuła „<i>Medalionów</i>”. Utwór jako dokument ludobójstwa. Degradacja ludzkiej psychiki, degradacja inteligencji w służbie zbrodniczej ideologii. Pytania o granice eksperymentów medycznych i prawo decydowania o ludzkim życiu. Konstrukcja narracji.</p> <p>6. Obóz oświęcimski jako fakt zbrodniczy, cywilizacyjny, kulturowy, socjologiczny.</p> <p>S. Szmaglewska „<i>Dymy nad Birkenau</i>”</p> <p>T. Borowski „<i>Pożegnanie z Marią</i>”</p> <p>Świat obozowy z perspektywy człowieka zlagrowanego. Metody i skutki degradacji i upodlenia człowieka przez faszyzm. Technika narracyjna: behawioryzm, antypsychologizm. Tragizm człowieka „epoki pieców”. Obóz jako model nowego porządku</p>	<p>Interpretuje motto w kontekście utworu.</p> <p>Analizuje zabiegi narracyjne.</p> <p>Opisuje fizyczne i psychiczne doznania i przeżycia bohaterów opowiadań.</p> <p>Uczestniczy w dyskusji na temat aktualności pytań postawionych przez autorkę w kontekście współczesnych dyskusji o klonowaniu, eutanazji.</p> <p>Wyjaśnia powiązania opowiadań z historią Polski i Europy.</p> <p>Pracuje z tekstem lektury, stawiając tezy interpretacyjne i dokumentując je cytatami.</p> <p>Nazywa kolejne etapy budowania społeczeństwa koncentracyjnego.</p> <p>Formułuje historiozofię T. Borowskiego.</p> <p>Zabiera głos w dyskusji: <i>czy opowiadania są zarażone nihilizmem, czy głęboko etyczne?</i></p>

1	2
<p>europejskiego, społeczeństwa koncentracyjnego. Obozy jako konsekwencja historii. Zakwestionowanie postępu cywilizacyjnego i kulturowego.</p> <p>Recepcja opowiadań G. Herlinga-Grudzińskiego.</p> <p>7. „Inny świat” jako dokument, traktat moralny i dzieło literackie.</p> <p>J. Czapski „<i>Na nieludzkiej ziemi</i>”</p> <p>G. Herling-Grudziński „<i>Inny świat</i>”</p> <p>J. Andrzejewski „<i>Popiół i diament</i>”</p> <p>A. Sołżenicyn „<i>Jeden dzień Iwana Denisowicza</i>”</p> <p>Literatura łagrowa i łągrowa — pogranicze dokumentu literatury pięknej. Antycywilizacja sowieckich łągrów. Analiza totalitaryzmu sowieckiego jako systemu przemyślanego wyniszczenia fizycznego i zniewolenia człowieka.</p> <p>Postawy ludzi w nieludzkich warunkach. Tytuł i motto. Przesłanie odautorskie w epilogu. Konstrukcja narratora. Literackie sposoby komentowania obozowej rzeczywistości. Świat jako słowo-klucz.</p>	<p>Odczytuje utwór w kontekście autobiograficznym, historycznym i literackim.</p> <p>Analizuje portrety ludzi.</p> <p>Określa stanowisko autora wobec relatywizmu moralnego.</p> <p>Wyszukuje przykłady różnych ról narratora.</p> <p>Wykrywa klamrową kompozycję utworu.</p> <p>Wskazuje przykłady zabiegów literackich, określa ich funkcję.</p> <p>Pisze rozprawkę na temat: Czy po wojnie zostali niewinni i ocaleni?</p>

1	2
<p>8. Cywil o powstaniu warszawskim.</p> <p>M. Białoszewski <i>„Pamiętnik z powstania warszawskiego”</i></p> <p>Reprodukcja: <i>„Domy-żołnierze”</i> B.W. Linkego</p> <p>Dramat wydarzeń powstańczych z perspektywy lat. Rola pamięci. Warszawa podziemna. Rachunek piwnicowy. Życie społeczne. Osaczenia więźnia podziemi. Pamiętnik mówiony — strumień świadomości i jego językowy zapis. Dom-żołnierz i dom-arka w potopie wojennym.</p>	<p>Bada okoliczności powstania utworu, dostrzegając dystans czasowy.</p> <p>Porównuje utwór z innymi tekstami kultury o powstaniu, dostrzegając demitologizację.</p> <p>Analizuje narrację, zwracając uwagę na cechy języka mówionego.</p> <p>Analizuje wizerunek domu w utworze i na obrazie.</p>
<p>9. Przywódca o powstaniu w getcie warszawskim.</p> <p>H. Krall <i>„Zdążyć przed Bogiem”</i></p> <p>H. Krall jako dziennikarka zagłady żydowskiego świata. Temat i konwencja utworu. Życie i walka w getcie w relacji ostatniego przywódcy. Demitologizacja przywódców i powstańców. Wyścig Edelmana o ludzkie życie. Rachunki z Bogiem. Literatura faktu.</p>	<p>Grupuje fakty literackie i refleksje bohatera wokół pojęć hasłowych, np. głód, życie, śmierć, bohaterstwo.</p> <p>Pracuje ze słownikiem terminów literackich, analizując definicję literatury faktu.</p> <p>Bada losy Żydów w czasie wojny w swojej okolicy (realizacja ścieżki regionalnej).</p> <p>Analizuje dane fakty i komentarze dotyczące holocaustu.</p>
<p>10. Zagłada narodu żydowskiego.</p> <p>A. Słonimski <i>„Elegia miasteczek żydowskich”</i></p>	<p>Przygotowuje krótką prezentację na temat kultury żydowskiej na podstawie fragmentów filmów i albumów.</p> <p>Analizuje wiersz A. Słonimskiego i obraz M. Chagalla, szukając związków pod kątem portretów Żydów.</p>

1	2
<p>Reprodukcja: „Spacer” M. Chagalla.</p> <p>J. Tuwim <i>„My, Żydzi polscy”</i> <i>„Żydek”</i></p> <p>Holocaust na ziemiach polskich w czasie wojny. Symbole żydowskie kultury i znaki zagłady. Postacie Żydów jako użytecznych członków lokalnej społeczności i miejscowych magów. Przejawy antagonizmów dwóch narodów. Strata dla polskiej kultury szcyczącej się bogatą różnorodnością wpływów.</p> <p>Dramat Polaka-Żyda. Manifest i lament polskiego literata. Poetycki obraz Żyda zagubionego w świecie.</p> <p>Kontekst opracowania tematu Przeżycia i refleksje bohatera jednostkowego i całego pokolenia na podstawie utworów mówiących o katastrofizmie historycznym i generacyjnym. Teksty kultury poświęcone zagładzie narodu i kultury Żydów.</p> <p>Wiadomości teoretyczne Cechy poetyki Różewicza. Funkcja kontrastów i paralelizmów. Deprawujący wpływ faszyzmu na człowieka. Odejście od ujęcia martyrologicznego na rzecz depatetyzacji i demitologizacji. Ocena faszyzmu i stalinizmu. Cechy literatury faktu. Wkład Żydów polskich do kultury narodowej.</p>	<p>Dokonuje syntezy z zakresu literatury i korespondencji sztuk, wzbogacając ją o teksty kultury poznane w drodze samokształcenia.</p> <p>Prace twórcze</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. „<i>Kartoteka</i>” T. Różewicza — typ dramatu, podejmowanie tematu. Twój stosunek do lektury. 2. Niszczenie społeczeństwa i próba jego ocalenia w obozach i łagrach.

1	2
<p><i>Rozdział V</i> W poszukiwaniu świata wartości</p> <p>1. Od destrukcji świata ku wartościom głoszonym przez Leopolda Staffa.</p> <p>L. Staff <i>„Mitologia”</i> <i>„Rzut w przeszłość”</i></p> <p>L. Staff jako poeta czterech epok. Destrukcja świata wartości ukazana poprzez zagładę natury. Dialog Staffa z przesłaniami wcześniejszych wierszy (np. <i>„Przedśpiew”</i>). Powrót postawy opartej na ideach humanistycznych i chrześcijańskich.</p> <p>2. Zadania poezji według Czesława Miłosza.</p> <p>Cz. Miłosz <i>„Przedmowa”</i> <i>„Campo di Fiori”</i></p> <p>Rola poezji ocalenia wartości, wywoływanie buntu przeciw przemocy, obojętności, złu, kształtowanie postaw moralnych.</p> <p>3. Miłość do ludzi i świata w poezji ks. Jana Twardowskiego.</p> <p><i>„Stwarzał”</i> <i>„Wierzę”</i> <i>„Ostrobramska”</i> <i>„Na wsi”</i> <i>„Mrówko, ważko, biedronko”</i></p>	<p>Rozpoznaje w wierszu nawiązania do mitologii i tradycji literackiej.</p> <p>Komentuje przesłanie sonetu.</p> <p>Dokonuje syntezy literackiej, redagując konspekt dotyczący ewolucji postawy L. Staffa i poetyki utworów w różnych okresach.</p> <p>Notuje cytaty o charakterze „skrzydlatych słów”.</p> <p>Objaśnia klasycyzm Cz. Miłosza jako rodzaj światopoglądu.</p> <p>Zapisuje refleksje wynikające z wierszy, grupując je wokół słów: człowiek, świat, Bóg, wiara.</p> <p>Wskazuje związki nauki księdza z postawą franciszkańską.</p> <p>Wskazuje charakterystyczne cechy stylu poety, np. aforystyczność, humor obok liryzmu, kolokwialne frazeologizmy.</p>

1	2
<p>Poezja ks. Jana Twardowskiego najwybitniejszą realizacją współczesnej liryki religijnej. Afirmacja świata w jego pięknie i różnorodności. Konkret wiejski śladem obecności Boga i źródłem pewnej wiary człowieka. Miłość do ludzi wyrażona współczuciem dla cierpienia, zrozumienia dla słabości i grzechu.</p> <p>4. Twórczość Karola Wojtyły. Rozważania na temat: czego lęka się współczesny człowiek?</p> <p>5. Mądrość życia według Wisławy Szymborskiej.</p> <p><i>„Rehabilitacja”</i> <i>„Trzy słowa najdziwniejsze”</i> <i>„W rzece Heraklita”</i> <i>„W zatrzęsieniu”</i> <i>„Kot w pustym mieszkaniu”</i></p> <p>Sylwetka nobilistki. Różne formy literackie twórczości, np. „lepiej”. Rozrachunek ze stalinizmem, z własną naiwnością i lekkomyślnością. Rehabilitacja zmarłych i siebie samej. Sytuacja człowieka wobec przemijania, paradoksy ludzkiego życia, niepojętność istnienia.</p> <p>6. J. Tuwim <i>„Kwiaty polskie”</i></p> <p>7. Powojenna twórczość M. Jasturna.</p>	<p>Analizuje i interpretuje wiersze, formułując refleksje dotyczące postawy człowieka wobec czasu, praw historii, losu i przeznaczenia, śmierci.</p> <p>Czyta utwory K. Wojtyły, analizuje je, znajduje mądrości życiowe.</p> <p>Samodzielnie odczytuje przemówienie sztokholmskie nobilistki.</p> <p>Uzasadnia intelektualny charakter poezji.</p> <p>Interpretuje wiersze J. Tuwima.</p>

1	2
<p>Kontekst opracowania tematu Dostrzeżenie przemiany postawy L. Staffa w wierszach powojennych. Piękna wymowa poezji ks. Jana Twardowskiego. Portret współczesnego człowieka i jego problemów na podstawie wierszy W. Szymborskiej.</p> <p>Wiadomości teoretyczne Zadania poety i poezji według Cz. Miłosza. Aluzje literackie i cytaty kulturowe. Moralistyczne przesłania utworów. Intelktualny charakter poezji. Walory poezji nobilistów.</p>	<p>Prace twórcze 1. Głos Cz. Miłosza w dyskusji o zadaniach poezji. 2. Ironia i humor w twórczości W. Szymborskiej.</p>
<p><i>Rozdział VI</i> Człowiek w świecie zła i absurdu</p> <p>1. Zło nigdy nie umiera.</p> <p>J. Iwaszkiewicz <i>„Młyn nad Lutynią”</i></p> <p>Wybitny nowelista. Problemy psychologiczne ludności w okupowanym kraju.</p> <p>W. Żukrowski <i>„Lotna”</i> Tematyka wojenna, utwór pełen doznań, bogactwa barw i kształtów.</p> <p>Albert Camus <i>„Dżuma”</i></p> <p>Reprodukcja: „Dżuma” A. Böcklina.</p> <p>Powieść jako kronika zarazy: przebieg epidemii, obraz miasta w uścisku dżumy, zachowanie zbiorowości.</p>	<p>Opowiada treść noweli, analizuje wydarzenia, charakteryzuje bohaterów.</p> <p>Analizuje problematykę utworu, ocenia bohaterów na podstawie poznanych fragmentów.</p> <p>Porównuje portrety lekarzy w poznanych utworach.</p>

1	2
<p>Postawy moralne jednostek w sytuacji zagrożenia — bohaterowie jako rzeźnicy tego utworu. Portrety ludzi „zadżumionych”, postawy bohaterów wobec zła. Laicki humanizm. A. Camus wobec egzystencjalistów. Przesłanie powieści i „<i>Mitu o Syzyfie</i>”. Paraboliczne sensy.</p> <p>2. Człowiek w okowach absurdu.</p> <p>Samuel Beckett <i>„Czekając na Godota”</i></p> <p>Teatr absurdu S. Becketta. Tragiczna wizja ludzkiego losu: bierne trwanie, bezsensowność nieuzasadnionego oczekiwania, doświadczenie przemocy i poniżenia. Funkcja aluzji biblijnych w portretowaniu współczesnego człowieka.</p> <p>3. Proza amerykańska. E. Hemingway <i>„Komu bije dzwon”</i></p> <p>Pokazanie wartości życia i możliwość oddania go w imię określonej sprawy. Ukazanie prawdziwych scen z życia prostych ludzi przy pomocy prostego języka codziennego</p> <p>W. Faulkner <i>„Zapłata żołnierska”</i></p> <p>Jerome D. Salinger <i>„Buszujący w zbożu”</i></p>	<p>Analizuje motywy działania bohaterów techniką drzewka decyzyjnego.</p> <p>Redaguje tematyczny katalog cytatów z powieści.</p> <p>Wyjaśnia wykładniki konstrukcji parabolicznej.</p> <p>Wybrany cytat czyni mottem refleksji na temat zła w świecie.</p> <p>Analizuje fragmenty z podręcznika w kontekście wykładu interpretacyjnego.</p> <p>Wyraża swój sąd o „antyteatrze”.</p> <p>Konfrontuje teorię Witkacego z realizacją S. Becketta.</p> <p>Przedstawia problematykę utworu, jej bohaterów oraz wartości ludzkie.</p> <p>Opowiada treść fragmentów utworu, obrazuje wydarzenia, które wywarły na nim duże wrażenie.</p> <p>Ocenia bohaterów i ich czyny.</p> <p>Określa problematykę utworów młodych amerykańskich pisarzy, porównuje ją z utworami europejskimi.</p>

1	2
<p>4. Zapowiedź państwa totalitarnego.</p> <p>George Orwell „Rok 1984”</p> <p>G. Orwell jako pisarz rozpatrzy . Analiza mechanizmów społecznych i politycznych prowadzących do totalitaryzmu. Czarna wizja przyszłości zdominowanej przez totalitaryzmy. Inwigilacja, propaganda, manipulacja, zakłamanie języka w czasach Wielkiego Brata.</p> <p>Kontekst opracowania tematu Odczytanie powieści jako utworu o mechanizmach zbiurokratyzowanych anonimowych instytucji życia publicznego i zapowiedź totalitaryzmów.</p> <p>Wiadomości teoretyczne Specyfika kompozycji utworu (trzy płaszczyzny). Kwestia piłatyizmu. Sugestie metaforycznych sensów. Koncepcja laickiego humanizmu, teatru absurdu, antyrealizm.</p>	<p>Wyjaśnia pojęcie antyutopia.</p> <p>Bada kontekst historyczny utworu.</p> <p>Porównuje utwory ze znanymi sobie antyutopiami.</p> <p>Wyszukuje elementy alegorii i paraboli.</p> <p>Analizuje cel i mechanizm nowomowy.</p> <p>Komentuje współczesne zjawiska w życiu społecznym jako spełnienie obaw G. Orwella.</p> <p>Prace twórcze</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Przedstawić wizję ludzkiego losu w absurdalnym świecie w świetle fragmentów dramatu S. Becketta „Czekając na Godota”. 2. Zaraza jako zło w świecie i człowieku na podstawie powieści „Dżuma” A. Camusa.

1	2
<p><i>Rozdział VII</i> Świadectwo upadku</p> <p>1. Społeczny taniec w narzuconym rytmie.</p> <p>B. Show „<i>Pigmalion</i>”</p> <p>S. Mrożek „<i>Tango</i>”</p> <p>Portret współczesnej rodziny — konflikt międzypokoleniowy w związku z kryzysem wartości. Ocena inteligencji. Obraz mechanizmów totalitarnych. Wykorzystanie parodii i groteski w konstrukcji świata przedstawionego, bohaterów, kompozycji. Uniwersalność problematyki dzięki zastosowaniu konwencji. Porównanie utworu z innym pod określonym kątem, np. portret inteligenta, motyw tańca.</p> <p>2. W chaosie norm, zasad i wzorów.</p> <p>T. Różewicz „<i>Spadanie, czyli o elementach ...</i>”</p> <p>Moralna i egzystencjalna tragedia człowieka XX wieku tematem twórczości T. Różewicza. Przemiany obyczajowości i poczucia moralności — zestawienie przeszłości i współczesności. Swobodne nawiązanie do wielu tekstów kultury. Opozycja pionu i poziomu znakiem kompletnego rozpadu norm, wzorów, zasad we wszystkich dziedzinach życia w przeciwieństwie do</p>	<p>Interpretuje perypetie rodziny jako drogę od wolności poprzez chaos do totalitaryzmu.</p> <p>Wyszukuje nawiązania do tradycji romantycznej i międzywojennej (do konkretnych utworów).</p> <p>Zestawia i charakteryzuje pary postaci, wskazując bohatera parodiowego.</p> <p>Dyskutuje na temat mechanizmu rewolucji obyczajowej.</p> <p>Wypisuje frazeologizmy określające sytuację współczesnego człowieka.</p> <p>Rozszyfrowuje aluzje, cytaty i kryptocytaty.</p> <p>Interpretuje tytuł i puentę utworu.</p> <p>Szuka kontekstu literackiego dla utworu, porównuje sposób prezentacji idei.</p>

1	2
<p>jednoznacznego upadku moralnego w przeszłości.</p> <p>3. Człowiek schwyty w sieć.</p> <p>S. Lem „<i>Bomba megabitowa</i>”</p> <p>Fascynacja technicznymi możliwościami cywilizacji, ale niepokój o stan psychiczny i moralny człowieka w twórczości S. Lema. Nieufność wobec kierunków rozwoju cywilizacji. Sceptycyzm S. Lema wobec Internetu. Idea „Arki Noego Internetu”.</p> <p>„<i>Solaris</i>” Autor porusza szereg odwiecznych problemów moralno-filozoficznych ludzkości: dobra i zła, odpowiedzialności, miłości bliźniego.</p> <p>4. Symboliczne miejsce.</p> <p>T. Konwicki „<i>Mała apokalipsa</i>”</p> <p>Warszawa jako miejsce metaforyczne — jej elementy nabierają znaczenia symboli. Miejsce, w którym nastąpi apokalipsa, wszystko ulegnie dekonstrukcji, co zobrazuje upadek ustroju.</p> <p>Kontekst opracowania tematu Przemiany obyczajowe i moralne w życiu człowieka XX wieku.</p>	<p>Komentuje ideę wybranego utworu fabularnego S. Lema.</p> <p>Precyzuje i hierarchizuje argumenty przeciw Internetowi przedstawione przez S. Lema.</p> <p>Formułuje kontrargumenty.</p> <p>Opowiada poznany fragment utworu, charakteryzuje główne postacie i ocenia ich postępowanie.</p> <p>Określa motyw wędrowki bohatera — inteligenta polskiego.</p> <p>Wyszukuje cytaty potwierdzające filozoficzny, etyczny i polityczny wymiar powieści.</p> <p>Prace twórcze</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. „<i>Tango</i>” S. Mrożka jako dramat rodzinny i polityczny. 2. Kryzys wartości i jego źródła w „<i>Małej apokalipsie</i>”.

1	2
<p>Wiadomości teoretyczne Funkcja literatury realizmu socjalistycznego. Arkadyjski obraz socjalistycznego miasta jako odmiana utopii. Poetyka socrealizmu w prozie i poezji. Dezintegracja osobowości współczesnego człowieka i jego zagubienie w świecie ciągle zmieniających się mód, stylów i konsumpcyjnych ekscytacji. Funkcja „formy nieczystej” jako sposobu opisu współczesnego świata.</p>	

Do opanowania materiału — 60 godzin.

Na lekcje rozwoju twórczej działalności i rozwoju mowy — 6 godzin.

Rezerwowe lekcje — 4 godziny.

LITERATURA DO OPANOWANIA PAMIĘCIOWEGO

- K. Wierzyński — „*Manifest szalony*”
- W. Broniewski — „*Poezja*”
- W. Szymborska — „*Rehabilitacja*”
- L. Staff — „*Rzut w przyszłość*”
- K. I. Gałczyński — „*Ulica Towarowa*”
- T. Różewicz — „*Lament*”
- Cz. Miłosz — „*Obloki*”
- J. Twardowski — „*Wierzę*”

LITERATURA UZUPEŁNIAJĄCA

(utwory przeznaczone dla samodzielnego czytania przez uczniów)

- K. K. Baczyński — „*Pokolenie*”, „*Erotyk*”, „*Niebo złote*”, „*Pokolenie*”, „*Ten czas*”
- T. Gajcy — „*Wczorajszemu*”, „*Do potomnego*”, „*Już nie potrzebujemy*”
- T. Borowski — „*Pieśń*”, „*Pożegnanie z Marią*”
- A. Trzebiński — „*Pokolenie liryczne i dramatyczne*”
- W. Bojarski — „*O nową postawę człowieka tworzącego*”

Z. Herbert — „Dlaczego klasycy”, „Przesłanie Pana Cogito”, „Tren Fortynbrasa”, „Do Marka Aurelega”, „Rozważania o problemie narodu”, „Prolog”, „Homolia”

M. Białoszewski — „Filozofia Wołomina”, „Szare eminencje zachwytu”, „Sztuki piękne mojego pokoju”, „Pamiętnik z powstania warszawskiego”

S. Grochowiak — „Święty Szymon”, „Płonąca żyrafa”, „Ikar”, „Objawienie świętego Jana”, „Upojenie”

A. Bursy — „Sobota”, „Fiński nóż”, „Dyskurs z poetą”

M. Hłasko — „Pierwszy krok w chmurach”

E. Lipska — „My”, „Egzamin”

S. Barańczak — „Spójrzmy prawdzie w oczy”, „Wypełnić czytelnie pismem”, „Co dziś rzucili”

T. Różewicz — „Kuglarz świętości”, „Widziałem cudowne monstrum”, „Pociągi”, „Ocalony”, „Świadkowie, albo nasza mała stabilizacja”, „Kartoteka”, „Spadanie, czyli o elementach ...”

S. Lem — „Bomba megabitowa”

Z. Nałkowska — „Medaliony”

S. Szmaglewska — „Dymy nad Birkenau”

G. Herling-Grudziński — „Inny świat”

J. Czapski — „Na nieludzkiej ziemi”

J. Andrzejewski — „Popiół i diament”

H. Krall — „Zdażyć przed Bogiem”

A. Słonimski — „Elegia miasteczek żydowskich”

J. Tuwim — „My, Żydzi polscy”, „Żydek”, „Kwiaty polskie”

L. Staff — „Mitologia”

Cz. Miłosz — „Przedmowa”, „Campo di Fiori”

J. Twardowski — „Stwarzał”, „Ostrobramska”, „Na wsi”, „Mrówko, ważko, biedroneczko”

W. Szymborska — „Trzy słowa najdziwniejsze”, „W rzece Heraklita”, „W zatrzęsieniu”, „Kot w pustym mieszkaniu”

A. Camus — „Dżuma”

S. Beckelt — „Czekając na Godota”

G. Orwell — „Rok 1984”

S. Mrożek — „Tango”

T. Konwicki — „Mała apokalipsa”

K. Wojtyła — wybrane utwory

REPRODUKCJE

„Wyrazy” M. Jaremiński
 „Płonąca żyrafa” S. Dali
 „Domy-żołnierze” B.W. Linkego
 „Spacer” M. Chagalla
 „Dżuma” A. Böcklina

PODSTAWOWE RODZAJE USTNYCH I PISEMNYCH PRAC Z LITERATURY W 12 KLASIE

Wyraźne czytanie utworów literackich.

Ustne i pisemne wypracowanie-rozważanie charakteru problemowego (w tym indywidualna, porównawcza, grupowa charakterystyka) na podstawie przerabianego utworu literackiego, a także wypracowanie-rozważanie charakteru publicystycznego.

Udział w dialogu w procesie analizy utworu literackiego.

Plan i tezy artykułu krytyki literackiej.

Sprawozdanie i referat na temat literacki (na podstawie jednego lub kilku źródeł).

Recenzja na przeczytaną książkę, film, program telewizyjny, spektakl (z motywacją swojego stosunku do bohatera i wydarzeń w utworze).

PODSTAWOWE WYMAGANIA DOTYCZĄCE WIEDZY I UMIEJĘTNOŚCI UCZNIÓW W 12 KLASIE

Uczniowie powinni znać:

- biografię znamienitych pisarzy, treść utworów literackich;
- wyróżniki dzieła literackiego;
- estetyczne, ogólnoludzkie i historyczne znaczenie utworu literackiego;
- terminy literackie zawarte w programie;
- rodzaje i gatunki literackie.

Uczniowie powinni umieć:

- orientować się w twórczości pisarzy polskich i obcych wymienionych w podręcznikach lub innych źródłach wskazanych przez nauczyciela;
- opowiadać fabułę utworu;
- streszczać wątki;
- oceniać bohaterów literackich według różnych kryteriów;
- precyzować problematykę tekstów;
- odnajdywać wartości ideowe;
- interpretować tekst i dokonać jego wartościowania;
- interpretować utwór w kontekście biograficznym, historycznym;
- określać funkcję nawiązań do tradycji literackiej;
- wskazać przykłady korespondencji sztuk;
- dostrzegać sposoby manipulacji odbiorcą i zagrożenie ze strony mass mediów;

- odnaleźć w tekście kultury wartości dla narodu, dla siebie samego;
- charakteryzować język kultury niskiej;
- dostrzegać związki między ramami czasowymi epoki a wydarzeniami historycznymi, literackimi, przełomami światopoglądowymi;
- wyjaśniać kontekst historyczny, polityczny, gospodarczy epoki;
- scharakteryzować wizję świata i człowieka;
- dostrzegać podobieństwa i różnice między światopoglądami różnych epok;
- wskazać i omówić wyróżniki prądów literackich i artystycznych;
- oceniać zjawiska literackie;
- rozpoznać konwencje artystyczne;
- wykryć filozoficzne uwarunkowania koncepcji świata przedstawionego, konstrukcji bohatera;
- wykryć uwarunkowania doboru gatunków literackich (np. funkcją literatury, postawą ideową twórcy);
- porównać utwory literackie o podobnych motywach;
- przedstawić ewolucję w ujęciu wybranych motywów, tematów, toposów;
- charakteryzować właściwy epoce kanon piękna.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ УЧНІВ

Головним завданням викладання предмета є літературна освіта, розвиток гуманітарної культури та творчих здібностей учнів, виховання в них світоглядних орієнтацій, формування вміння самостійно ознайомлюватися з творами мистецтва слова, свідомо сприймати втілені в них естетичні, духовні цінності.

Об'єктом вивчення на уроках літератури є художній твір, його естетична природа та духовно-етична сутність, що й зумовлює організацію уроку літератури.

У центрі уроку літератури знаходиться аналіз та інтерпретація художнього твору, однак доцільно, де можливо, залучати різні контексти літературного процесу (літературні школи, течії, напрямки, зв'язки між національними літературами) і культурно-історичного поступу. Вчитель має чітко визначити основні та фонові завдання, дібрати споріднені факти з інших видів мистецтв, забезпечити необхідний обсяг теоретико-літературних знань.

Проте ознайомлення з різними контекстами, теоретико-літературними поняттями та літературними зв'язками не є основним напрямком роботи вчителя літератури, а лише додатковими засобами розкриття своєрідності та етичного сенсу твору. Пріоритет залишається за аналізом поетики та концепції тексту з метою подальшого інтегрування здобутих знань у духовний світ учнів.

Переорієнтація процесу навчання на розвиток особистості передбачає індивідуально-диференційний, особистісно-орієнтований підхід, коли у вчителя на першому місці — дитина, учень — особистість, формування якої має спрямовуватися засобами словесного мистецтва та педагогічної майстерності.

Для забезпечення ефективних вимірників запроваджено 12-бальну систему оцінювання навчальних досягнень учнів.

Таблиця

Рівень навч. досягнень	Бали	Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів
I. Початковий	1	Учень відтворює матеріал, називаючи окремий факт.
	2	Учень розуміє навчальний матеріал і може відтворити фрагмент з нього окремим реченням.
	3	Учень розуміє навчальний матеріал, за допомогою вчителя дає відповідь висловлюванням.
II. Середній	4	Учень має уявлення про зміст твору, здатний переказати незначну його частину та за допомогою вчителя визначити основні сюжетні елементи.
	5	Учень знає зміст твору, переказує окрему його частину, за допомогою вчителя знаходить приклади у тексті.
	6	Учень знає зміст твору, здатний переказати його частину, за допомогою вчителя виділяє головні епізоди.
III. Достатній	7	Учень володіє матеріалом і навичками аналізу літературного твору за поданим учителем зразком, наводить окремі приклади з тексту.
	8	Учень володіє матеріалом, під керівництвом учителя аналізує текст, виправляє допущені помилки і добирає докази на підтвердження висловленої думки.
	9	Учень володіє матеріалом і навичками аналізу літературного твору, оцінює окремі літературні явища, добирає аргументи на підтвердження власних міркувань.
IV. Високий	10	Учень володіє матеріалом і навичками аналізу літературного твору, систематизує набуті знання, знаходить і виправляє допущені помилки.
	11	Учень володіє матеріалом, вміннями та навичками аналізу художнього твору, висловлює власні думки, самостійно оцінює літературні явища.
	12	Учень вільно володіє матеріалом та навичками аналізу літературного твору, здатний до оригінальних, творчих рішень різноманітних завдань.

На уроках літератури домінуючою формою навчання і здійснення контролю за досягнутими результатами є діалог, який відбувається на всіх етапах навчальної діяльності та до якого учнів залучає вчитель, спонукаючи розмірковувати, робити узагальнення і висновки, висловлювати власні думки й оцінки. При цьому відбувається перевірка та оцінювання навчальних досягнень учнів і рівня їхньої компетентності, тобто поточне оцінювання знань та вмінь. Під час такого оцінювання обов'язковим має стати контроль за прочитанням кожним учнем визначених програмою творів і знанням їх змісту, за виконанням зазначених у програмі видів усних та письмових робіт. За згодою учня відповідні бали за тему можуть бути виставлені на підставі поточних оцінок.

Знання напам'ять визначених програмою творів та їх виразне читання оцінюється 12 балами.

Основною структурною одиницею кожного навчального предмета є тема, що передбачена навчальною програмою.

Під час тематичного оцінювання кількість балів, яку отримує учень, має бути результатом оцінки опанування ним кожної конкретної теми.

Тематичне оцінювання є обов'язковим, і результати його проведення фіксуються у журналі в окремій колонці (За тему...).

Тематичну атестацію в процесі навчання літератури краще проводити за певними блоками (розділами) курсу, зважаючи на те, що на вивчення більшості літературних творів визначено невелику кількість годин,

Якщо вивчення теми не завершено в межах семестру (чверті), то атестація за нею переноситься на наступний семестр (чверть). Якщо учень з поважної причини не зміг пройти атестацію з окремої теми, то на його прохання ця атестація може бути перенесена на інший термін, але не пізніше, ніж на тиждень,

Для тематичного оцінювання навчальних досягнень учнів у журналі відводяться дві клітинки: для першої і для можливої повторної атестації. Учням дозволяється перескладати тему задля підвищення балів. За ведення зошитів з літератури оцінки виставляють один раз на семестр.

Підсумкове оцінювання здійснюється наприкінці семестру та навчального року. Підсумкові бали за семестр визначають за результатами тематичного контролю. Семестрові бали виставляють за умовами проходження усіх запланованих тематичних атестацій. Відповідно виставляють, і підсумкові бали за рік. У випускних (9-х і 12-х) класах передбачено проведення державної атестації для перевірки освітнього рівня учнів.

Отже, форми оцінювання навчальних досягнень учнів - поточне, тематичне, підсумкове оцінювання — на сучасному етапі набувають іншого характеру, стимулюючи учнів до підвищення рівня навчальних здобутків.

SPIS TREŚCI

ZAŁOŻENIA PROGRAMU	3
K L A S A V	9
K L A S A VI	20
K L A S A VII	31
K L A S A VIII	42
K L A S A IX	55
K L A S A X	76
K L A S A XI	110
K L A S A XII	149
КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ	172

Навчальна програма

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Лебедь Р.К., Біленька О.В.

**ЛІТЕРАТУРА
ПОЛЬСЬКА ТА ЗАРУБІЖНА
(інтегрований курс)**

5–12 класи

Програма для загальноосвітніх навчальних закладів
з польською мовою навчання

Затверджено Міністерством освіти і науки України

Видано за рахунок державних коштів. Продаж заборонено

Редактор *В. Лафарович*

Технічний редактор *С. Довба*

Комп'ютерне верстання *Л. Семенович*

Підп. до друку 01.12.2005. Формат 60x84^{1/16}. Умовн. друк. арк. 10,23.
Умовн. фарбо-відб. 10,58. Обл.-вид. арк. 8,76. Наклад 300 прим.
Свідоцтво держ. реєстру: серія ДК № 22.
Вид. № 73. Зам. № 555-5

Державне спеціалізоване видавництво “Світ”
79008 Львів, вул. Галицька, 21
www.dsv-svit.lviv.ua
e-mail: office@dsv-svit.lviv.ua

Надруковано в друкарні
ВАТ “Львівська книжкова фабрика “Атлас”
79005 м. Львів, вул. Зелена, 20